

Uvodnik

Jurij Paljč

Pokoli kristjanov in brezbriznost Zahoda

Ko je v začetku velikega tedna zagorela ena najlepših evropskih cerkva, katedrala Notre Dame, za katero imamo tudi slovenski izraz Naša Gospa, je francoski predsednik Macron že po nekaj minutah dal izjavo, da je šlo za malomarnost delavcev, ki so popravljali streho tega bisera svetovne umetnosti, kot da bi se bal počakati preiskavo, ki bi lahko pokazala, da je šlo za namerni zažig. Osuplost Zahoda je bila podobna tisti, ko smo nemo gledali stolpnici v New Yorku, ki sta zgoreli in se zrušili pred leti. Hvala Bogu v Parizu v ognju ni bilo žrtev. Odzivi so bili taki in drugačni, predvsem so vsi poudarjali, kakšna škoda se je zgodila svetovni kulturni dediščini. Zelo malo je bilo tistih, ki so na prvo mesto postavili dejstvo, da je Notre Dame najprej krščansko svetišče in šele nato biser gotike, ki že sama po sebi zavrača tudi v naših krajih razširjeno mnenje, zmotno, a razširjeno, da je bil srednji vek temačen in grd. Če se tu ne bi zaustavil pri hudo bolni slovenski družbi v domovini Sloveniji, kjer veliko število ljudi z jedko privoščajivostjo vedno grdo in zlonamerno govori o krščanstvu in Cerkvi, bi rad poudaril predvsem to pogubno brezbriznost Zahoda, v katerem nam je dano živeti, tudi kristjanom, ki nas je iz dneva v dan manj in se to še kako pozna predvsem v sredstvih javnega obveščanja. In se prav zato vedno znova govori samo o kulturni dediščini in ne o krščanskih cerkvah in se zato namerno in brezbrizno omalovažuje vse, kar smo Cerkev in kristjani naredili dobrega in lepega skozi dvajset stoletij, v zameno pa vedno znova izpostavlja le in zgolj stranpoti Cerkve in posameznih grešnih kristjanov. Seveda k našemu nelagodju niso prispevale samo podobe goreče Notre Dame, v kateri se je kristjan po eni strani čutil bližje Bogu, saj sta ga že sama zgradba svetišča in njena lepota dobesedno dvigovali kvišku, kot tudi ne fotografije škodoželjno režečih se muslimanov, ki so opazovali požar notredamske cerkve, ampak predvsem brezbriznost Zahoda in poročanje večine svetovnih medijev, ki so govorili o umetniški vrednosti pariške katedrale, a o krščanski simboliki niso povedali ničesar. Kot da kar naenkrat Notre Dame ne bi bila krščansko svetišče, ampak le dragulj gotike. Večina tistih, ki smo imeli srečo biti večkrat v tej lepi cerkvi, smo po eni strani občudovali njeno lepoto, po drugi strani pa nas je vedno znova prizadelo dejstvo, da smo pri sveti maši bili potisnjeni, maloštevilni, vedno maloštevilni!, v kak stranski kot, da smo lahko prisostvovali bogoslužju sredi turističnega bazarja. Če nas je ob obisku Notre Dame neverjetna lepota cerkve dobesedno vlekla kvišku, nas je moteči vrvež turistov dobesedno prizemljil in odvrčal od svetega. Če se dobro spomnim, je bil Miguel de Unamuno tisti, ki je neke zapisal, da "še tako velika umetniška mojstrovina ni vredna enega samega in najmanjšega človeškega življenja". Bral sem ga, ko sem v Toskani občudoval vrh krščanske in svetovne umetnosti, kar je italijanska renesansa. Bolela me je ta njegova misel, a sem kasneje razumel, da je ta veliki Bask hotel poudariti svetost človeškega življenja, kajti vsak človek, prav vsak posameznik, je narejen po Božji podobi. In zato nas je strašno prizadel pokol kristjanov na Šrilanki na Veliko noč. Muslimanski skrajneži se razstrelili, da druge pobijejo, in verjamejo, da gredo v nebеса s tem dejanjem. S takimi ljudmi, ki to počno in verjamejo, da gredo v nebеса zaradi sejanja smrti, nimamo česa govoriti, je bila pred leti jasna italijanska nobelovka Rita Levi Montalcini, ki sicer ni imela milosti vere.

Foto DP

Slovesna blagoslovitev nekdanjega senika ob koči sv. Jožefa v Žabnicah

Ob 25. aprilu

Namesto združevanja razdvajanja!

Tudi letos smo bili ob Prazniku osvoboditve v naših krajih priče razdvajanjem. Najbolj boleče je to prišlo do izraza v edinem nacističnem taborišču v Italiji, v tržaški Rižarni, kjer je našlo kruto smrt veliko naših ljudi. V dnevnem tisku in v elektronskih medijih ste sledili žgočim polemikam, ki so dogajanje v Rižarni in odnos oblasti ter različnih ljudi spremljali. Od nedostojnega omalovaževanja žrtev fašizma in nacizma pa vse do omalovaževanja odporiškega gibanja v Italiji in seveda posredno do našega, slovenskega odporiškega gibanja, vsega je bilo, preveč! Žaljivo do vseh žrtev fašizma in nacizma, grdo do vseh nas, ki smo vse prevečkrat že samo zato, ker smo Slovenci, deležni omalovaževanja. Kot da bi Rižarna sploh lahko razdruževala! Le kako je možno, da smo danes še lahko priča takemu barbarstvu? Osvoboditev izpod črnega fašizma in zlega nacizma je bila velika stvar, žrtev pa se moramo spominjati, da se podobni pogromi nikdar več ne bodo ponavljali! S spoštovanjem in pieteto, s hvaležnostjo moramo to početi!

Smrt v duhovniških vrstah

Na veliki četrtek je umrl g. Jože Markuža. Po pogrebu v Zgoniku so ga pokopali v Nabrežini

4
11

Ob 25. aprilu, dnevu osvoboditve

Govor mladega študenta v Rižarni

Mladi študent Danilo Devetak je v imenu društva Deina, ki je priredilo spominsko potovanje v Auschwitz, imel poseg v neuradnem delu proslave ob 25. aprilu v Rižarni, kjer so ločeno sodelovale s Tržaškim partizanskim pevskim zborom vsedržavne organizacije partizanov ANPI-VZPI, deportirancev ANED, Cgil, Udi, Arci in Arcigay, Stranke komunistične prenove - Slovenske levice in druge levičarske organizacije in skupine, predvsem pa tisočglava množica ljudi, ki jim je 25. april pri srcu. O svoji izkušnji obiska nemških koncentracijskih taborišč je poleg Danila Devetaka spregovorila še dijakinja tržaškega liceja Petrarca Giovanna Gulli. Misli Danila Devetaka objavljamo v celoti. "Februarja smo z drugimi študenti šli na Poljsko, da bi si ogledali taborišči Auschwitz in Birkenau. Zame se to potovanje še nadaljuje, kajti tovrstna izkušnja spremeni tako tebe kot tudi tvoj pogled na svet za vedno, in sicer z ozaveščanjem. Dan, ko smo šli v poljski taborišči, imam za enega najpomembnejših v svojem življenju, saj so se takrat v meni spojile zelo različne emocije in globoke misli.

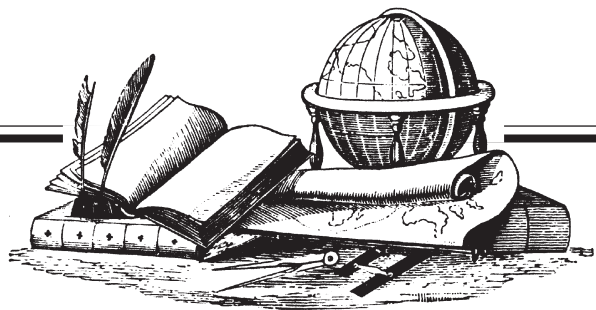
/str. 11

Svečanost v Padovi

P. Placido Cortese na spletu

Minoriti iz bazilike sv. Antona v Padovi so tudi letošnji dan italijanske osvoboditve, 25. april, posvetili svojemu sobratu, spovedniku, časnikarju in uredniku, žrtvi nacistov, kandidatu za oltar p. Placido Corteseju (1907-44). Na sam praznik so popoldne priredili najprej srečanje v Dvorani teološkega študija, sledila je maša v baziliki. Kot je znano, je p. Cortese pomemben tudi za Hrvate, saj se je rodil na Cresu in je do prihoda Italije obiskoval hrvaško osnovno šolo Družbe sv. Cirila in Metoda, predvsem pa za Slovence, saj je pomagal našim internirancem v taborišču Chiesanuova in druge ter sodeloval tudi z našim demokratičnim odporom, kar je naposled plačal z življenjem v mučilnicah gestapa na Oberdankovem trgu v Trstu. Udeležence je najprej pozdravil rektor bazilike sv. Antona p. Oliviero Svanera. Vicepostulator v postopku za razglasitev p. Corteseja za blaženega, p. Giorgio Laggioni (pred njim je to službo uspešno opravljal zdaj ostareli p. Tito Magnani), pa jih je prijetno presenetil z vestjo, da je predsednik republike Sergio Mattarella kako uro prej med govorom o boju proti nacifašizmu in za demokracijo na proslavi v Vittoriju Venetu opozoril tudi na kruto smrt p. Corteseja. Mattarella je o patru že govoril pred leti v Milanu, nato mu je posmrtno podelil zlato kolajno za civilne zasluge. P. Laggioni pa je glede beatifikacijskega postopka povedal, da je gradivo o kandidatu za blaženost ("Positio") že pozitivno prestalo pregled zgodovinskih strokovnjakov na Kongregaciji za zadeve svetnikov, marca 2020 pa ga bodo pregledali teološki strokovnjaki.

/str. 5

LJUBLJANA Dvorana državnega sveta RS: Svečana podelitev nagrad

Sedem mladih nagrajenih raziskovalk

V torek, 16. aprila 2019, je v dvorani Državnega sveta RS potekala svečana razglasitev in podelitev nagrad Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ob koncu 17. nagradnega natečaja za diplomsko, magistrsko in doktorska dela s področja slovenskega izseljenstva in zamejstva.

tečajev je prispelo skupno 321 nalog, nagrajenih pa je bilo 106. Na podlagi ocene strokovne komisije je Peter Česnik, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, dodelil sedem nagrad. Nagrade Urada za XVII. natečaj prejmejo:

IZSELJENSTVO

1. nagrada: se ne podeli.
2. nagrada: Neža Hvale, Berlin,

So-mentor: dr. Vladimir Wakounig
2. nagrada: Eva-Maria Verhnjak-Pikalo, Libuče, Pliberk, doktorat *Ein Leben für die Muttersprache – Zur Darstellung der Frau im literarischen Werk der Kärntner Slovenin Milka Hartman (Vse življenje za materinščino – Podobna ženske v literarnem opusu korške Slovenke Milke Hartman*

Namen natečaja je spodbujanje raziskovalne dejavnosti na področju zamejske in izseljenke tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja.

Podelitve so se udeležile nagrajenke, njihovi mentorji in sorodniki, člani strokovne komisije za nagradni natečaj, predsednik Državnega sveta RS Alojz Kovšca, ki je navzoče tudi pozdravil, predsednica komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Ljudmila Novak, predstavniki številnih znanstvenih, strokovnih, kulturnih, vladnih in nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s tematiko Slovencev v zamejstvu in po svetu, pa seveda mediji.

Kot predstojnik organizatorja natečaja je navzoče pozdravil tudi Peter Česnik, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu. Slovesnost so popestrili Flora Hawlina, Isabella Černigoj Pete in Vid Ožbolt, člani godalnega tria Konservatorija za glasbo in balet Ljubljana.

Na XVII. natečaj Urada je sicer prispelo 17 nalog, od tega 5 o temi Slovencev po svetu in 12 o temi Slovencev v sosednjih državah. Na dosedanjih 17 na-

Ig, magisterij

Migracije Slovencev v Berlin v času Socialistične federativne republike Jugoslavije
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo
Mentorica: dr. Mateja Habinc
3. nagrada (podelita se dve): Larisa Petrič, Ljubljana, magisterij *Domači okusi v novih okoljih: Kako in zakaj jih iščemo?*
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo
Mentor: dr. Bojan Baskar

So-mentorica: doc. dr. Mateja Habinc
3. nagrada (podelita se dve): Katja Urbančič, Buenos Aires, diploma *56° Dia de la juventud eslovana de San Justo*
Universidad Nacional de La Matanza

Mentorica: mag. Miriam A. Giorgetti.

ZAMEJSTVO
1. nagrada: Bernarda Volavšek Kurasch, Celovec, doktorat *Slovenščina v novi srednji šoli – Organizacijski okvir, integrativni pouk in leposlovje*
Alpen-Adria Universität Klagenfurt, Fakultät für Kulturwissenschaften

Mentor: dr. Peter Svetina
Mentorica: mag. Miriam A. Giorgetti.

Alpe-Adria Universität Klagenfurt, Institut für Kulturanalyse
Mentor: dr. Peter Svetina
So-mentor: dr. Johann Strutz

3. nagrada: Tamara Suligoi, Gorica, magisterij *Slovenščina v stiku: primer slovenskih ustanov, društev, zvez in organizacij v Gorici in njeni pokrajini*
Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za prevajalstvo

Mentorica: doc. dr. Tamara Mikolič Južnič
Posebna nagrada za diplomsko delo nižje stopnje bolonjskega študija:

Janika Škerl, Nabrežina, diploma, nižja stopnja

Izpeljava komunikacijskega modela posredovanja književnosti na podlagi analize pravilnice po Proppovih funkcijah v vrtcu s slovenskim učnim jezikom v Italiji
Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

Mentorica: dr. Barbara Baloh
POHVALA - Tina Kraner, Maribor, magisterij: *Dvokulturnost in medkulturnost na avstrijskem Koroškem, s posebnim ozirom na delo Florjana Lipuša*
Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta
Mentorica: dr. Silvija Borovnik

Slovenska senatorka v Rimu Tatjana Rojc se je v nedeljo, 28. aprila, udeležila svete maše v spomin na žrtve nacističnega nasilja v Terzu d'Aquileia v Furlanski nižini in po maši skupaj s tamkajšnjim županom Michelom Tibaldom spregovorila pred spomenikom trinajstim fantom in možem, ki so jih na ta dan leta 1945 nacisti iz maščevanja ustrelili kot talce. Senatorka Tatjana Rojc je imela odličen govor, v katerem se je zavzela za budnost pred današnjimi fašizmi vseh barv in za ohranjanje svetlega spomina na vse žrtve nacističnega nasilja.

Solidarnostna gesta časnika

Zbirajo prispevke za družino Roberta Farmija

Junija bo poteklo leto od smrti Roberta Farmija, 49-letnega tiskarja, ki si je vzel življenje v tiskarni pri Sovodnjah ob Soči, kjer je bil zaposlen. Doma je bil iz kraja Segnacco pri Čenti (Tarcento), bil je poročen in imel otroka, Alessia, ki končuje nižjo srednjo šolo in se želi vpisati na znanstveni licej. Žena Angela si je po tragediji zavihala rokave in se skuša prebiti po težki izgubi in preizkušnji. Novinarski krožek v Trstu se je odločil za solidarnostno akcijo v pomoč pogumni ženi in sinčku pri nadaljevanju šolanja. Tako je v tajništvu Krožka na voljo "dobrodelni hranilnik" za zbiranje prostovoljnih prispevkov in ta bo na razpolago v ta namen tudi ob raznih priložnostih. Farmijeva smrt je posledica globoke krize, v kateri se nahaja tra-

dicionalni svet informacije. Podjetja s tega področja so v težavah in prisiljena v boleča krčenja. Nastalih izgub pa niso nadomestile nove spletne pobude. Ves informacijski sistem se je znašel na križpotju, kjer se vprašanja inovacije stikajo z vprašanji pravice, razlogi trga z družbeno in individualno etiko. Založniki in avtorji tiskanih medijev ter sami državniki sistemi so povsem razoroženi ob tehnološki nadvladi in zakonski anarhiji, na nacionalni in mednarodni ravni, ki jih predstavljajo novi družbeni mediji. Zato je solidarnostna gesta v prid družini pokojnega Roberta Farmija lahko pomenljiv znak, da se javnost zaveda težav, ki pestijo svet dela in ne samo tiska, ter da lahko po svoje pomaga mlademu fantu, ki je prerano izgubil očeta.

Deželno združenje tiska FJK - Assostampa FVG pristopa k pobudi Novinarskega krožka iz Trsta v pomoč družini Roberta Farmija in vabi vse kolege ter druge občane k sodelovanju. Na nedavnem deželnem občnem zboru v Trstu so, ob udeležbi generalnega sekretarja FNSI Raffaeleja Lorusa, prisotni člani novinarskega sindikata prispevali v ta namen. Kdor pa ne more priti v tržaške urade Assostampa oz. v tajništvo tržaškega novinarskega krožka, na Korzu Italia št. 13 (ponedeljek - petek, 9.00 - 15.00), lahko prispeva na bančni račun Assostampa FVG pri naslednjih tržaških bankah z navedbo (causale) "Per Roberto Farmi": ZKB, Riva Gulli 4, IBAN IT 34 0 08928 02205 010000034417; Monte dei Paschi di Siena, Borzni trg, IBAN IT 50 H 01030 02230 000002958532.

Podobe, ki jih ne bomo mogli pozabiti

Notredamska katedrala v plamenih

Znamenito pariško gotsko katedralo Notre-Dame, enega izmed simbolov Pariza in Francije, je 15. aprila zajel obsežen požar. Žrtev ni bilo, zrušila pa sta se 93 metrov visoki stolpci in streha iz 12. stoletja. Gasilci so po deveturnem boju z ognjem uspeli ohraniti konstrukcijo katedrale in rešiti najpomembnejša umetniška dela. Pri gašenju jih je sodelovalo okoli 400. Pred ognjem jim je uspelo rešiti večino umetnin in relikvij, med drugim trnjevo krono in 16 bakrenih kipov, ki so ob-

krožali stolpič. Številni Francozi so kmalu po požaru obljubili donacije v višini več sto milijonov evrov za obnovo. Francoski predsednik Macron je izjavil:

"Kot vsi sodržavljeni sem nocoj žalosten, ko vidim goreti ta del nas". Predsednik Evropske komisije Jean-Claude Juncker je poudaril, da "pariška katedrala pripada vsemu človeštvu". Iz Francoske škofovske konference

so sporočili, da "gori pomemben kraj katoliške cerkve". Vatikan je katedralo označil za "simbol krščanstva v Franciji in drugje po svetu", Borut Pahor za simbol francoske in svetovne kulture, umetnosti, duha in razuma.

Katedrala Notre-Dame, ki je bila večinoma dokončana leta 1260, je kot biser gotске arhitekture ena najbolj obiskanih zgodovinskih in umetnih znamenitosti v Evropi. Že dolgo velja za simbol francoske, evropske in svetovne umetnosti. Vsako leto jo obišče tudi več kot 13 milijonov turistov.

Povejmo na glas

Gretino sporočilo ni vsem všeč

Verjetno ni veliko presenečenje, da so se v medijih pojavili ostri ugovori zoper šestnajstletno Greto, ki je po celem svetu povežala svoje mlade vrstnike s pozivom, kako je končno nujno nekaj odločnega storiti za ukrotitev podnebnih sprememb. Ni veliko presenečenje, saj dandanes ni nič več sveto, kot pravimo, in so deležne napadov tudi najlepše pobude, ker je že kar pravilo, da je dovoljeno prav vsaki stvari pripisati slabe in nepošteno namene. Jasno je, da so Greta in s tem seveda vsi njeni mladi somišljeniki deležni grobih očitkov in zavračanj s strani vseh tistih, ki v podnebnih spremembah ne vidijo problema ali ga sploh ne priznajo in s tem potrjujejo vse prebledo okoljsko politiko. Jasno je tudi, da sporočilo določene osebe ali gibanja razvedeniš in razvrednotiš tako, da razvrednotiš osebo, razglašiš njeno zasebnost in kažeš s prstom na menda nečiste nagibe, ki so pravi izvor le na videz plemenitih besed. V tem smislu naj bi bila Greta lutka v rokah pridobitniškega marketinga, ki sta ga sprožila njena mama in oče. Že tadva sta sumljiva, saj je mama Malena Ernman operna pevka in tudi uspešna izvajalka zabavne glasbe, leta 2009 je zastopala Švedsko na pesmi Evrovizije, oče Svante Thunberg pa je igralec, avtor in producent, kar vse skupaj trka na stare predsodke: mama pevka zabavne glasbe in oče igralec, vse to diši po nesolidnosti. Res da je Gretina mama angažirana za isto stvar, namreč za zdravo podnebje, a sedaj je potisnila v isto igro še

hčer, s katero bo mogoče zaslužiti dosti več. Greta je namreč videti mlajša, kot je v resnici, ker boleha za avtizmom, prav zato pa je kot žrtev te bolezni prepričljivo pretresljiva podoba, ki lahko pritegne množice in toliko bolj marketinški stroj in njegove dobičke. V resnici pa gre za aspergerjev sindrom, ki za razliko od avtizma v bistvu ohranja spoznavne in jezikovne sposobnosti. Za vsemi tukaj navedenimi napadi na Greto seveda stojijo veliki kapitali, ki ne želijo zapravljati denarja za zdravo podnebje, in kar je še huje, miselnost številnih ljudi, ki so vede ali nevede v njihovi službi in tudi do mladoletnih nimajo obzira. Zato bo boj za zaustavitev uničevanja narave zelo dolg in bo trajal leta, pravi Greta, saj se po svetovnih manifestacijah najmlajše generacije ni zgodilo nič, politika ni v ničemer pospešila sedanjo prepočasno skrb za okolje. Tu se je mogoče vprašati, kaj o vse bolj poškodovani naravi mislijo ali ne mislijo milijonske množice, se jim zdi dobro, kar se dogaja? Te milijonske množice ne vidijo nevarnosti, ki prihajajo iz vse bolj obolele narave in če jih vidijo, zakaj molčijo, zakaj ne izvolijo politiko, ki bi zares ukrepala? Hrana je vse bolj škodljiva, industrijski odpadki ogrožajo pitno vodo, onesnaženje zraka stopnjuje dihalne in druge bolezni in pojave so se tudi ocene, kolikim ljudem se zaradi vsega tega skrajša življenje. Svoj glas je morala dvigniti Greta in upati je, da ne bo nerazodno utišana.

Janez Povše

ŽABNICE Slovesna blagoslovitev obnovljenega senika ob koči sv. Jožefa

Novi dom naj bo kraj ohranjanja verskih, narodnih in občestvenih vrednot

“To je dan, ki ga je naredil Gospod, radujmo se in se ga veselimo” (Psalm 118, 24). Tako bi lahko vzkliknili s psalmistom vsi, ki smo se na velikonočni ponedeljek, 22. aprila 2019, udeležili prisrčne slovesnosti ob odprtju prenovljenega senika ob koči sv. Jožefa v Žabnicah. Kot sta se učenca odpravila v Emavs, tako se je veliko število Slovencev iz Goriške z dvema avtobusoma in osebnimi avtomobili odpeljalo v Kanalsko dolino, da ne bi zamudili svečanega trenutka. Krasno, toplo pomladno sonce je kot božji dar z nebes spremljalo vse dogajanje na obširnem travniku, na katerem je do pred štirimi leti stal senik, še zadnji pomnik nekdanj popolnoma kmečke vasice, zdaj pa se na njegovem mestu dviga lepa, prostorna počitniška hiša z že opremljeno kuhinjo, veliko jedilnico-predavalnico, sobami za družine in skupnim, ličnim “podstrešnim” ležiščem, tremi kopalnicami (tudi za ljudi s posebnimi potrebami) in petimi prhami. Vse je bilo dograjeno po zakonskih določilih, ki so že zdaj v veljavi, in tistimi, ki bodo odobrena v l. 2020. Tako je zagotovil g. Marijan Markežič, predsednik Fundacije Gorica, ki je dobesedno izredno žilava gonilna sila in seveda duša obnovitvenih del v Žabnicah. Brez njegovega fizičnega zagnanega, trmastega, vztrajnega

Foto DP

požrtvovanja, tudi neutrudljivega tekanja po uradih, in brez njegove zmožnosti zbrati okoli sebe živahno delovno ekipo bi prenova gotovo ne stekla in se v tako kratkem času tudi končala. Prav v zahvalo Bogu za vse to in za pokojne, ki so zaslužni za to, da imamo taki dve udobni počitniški hiši v Žabnicah, sta g. Karel Bolčina, vikar za Slovence v goriški nadškofiji, in g. Marijan Markežič darovala sv. mašo na prostem, pred prenovljenim senikom. Obredu je prisostvovalo nad dvesto vernikov. Zahvalni mašni obred je spremljalo ubrano petje priložnostnega zbora Združenja cerkvenih pevskih zborov, ki so ga sestavljali pevke in pevci z raznih korov na Goriškem. Vodila ga je Tiziana Zavadlav, na klaviature pa je petje spremljal Silvan Zavadlav, poleg Zavadlavove organist v štandredški cerkvi. Radostne velikonočne pesmi so si oglašale kot hvalnice Bogu za srečno dokončano delo, pri katerem je delavce Bog obvaroval vsake nesreče.

Že pred mašno daritvijo je g. Marijan Markežič izrekel zahvalo Bogu, da imamo ta prostor goriški Slovenci v lasti že 70 let. Koča in senik zdaj sestavljata celoto. “Kadar kristjani gradimo hišo za družino ali prostore za skupno uporabo, gradimo najprej in predvsem skupnost. Mislimo namreč, kako bomo te prostore uporabili za skupno dobro.

Zato je prav, da ne pozabimo na zgodovino, da se od nje kaj naučimo in da, kar je dobro, ohranimo in še pomnožimo”, je dejal Markežič. Povabil je, naj se pri tej sv. maši zahvalimo vsem živim, najprej Danilu Čotarju, ki je skrbel več kot štiri desetletja za kočo sv. Jožefa in ves prostor s svojimi sodelavci, družino in prijatelji, tudi s pokojnim Maxom, ki je pred kratkim umrl, star šele štirideset let, in drugim, ki so pomagali pri zdajšnji obnovi. Spomnil se je tudi pokojnih: msgr. Franca Močnika (1909–2000), ki je v daljnih 50. letih prejšnjega stoletja kupil zemljišče od družine Kravina, in darovalk Julči Brelih, Antonije Felc in Elvire Chiabai. Po berilu, ki ga je prebrala Martina Valentinčič, in po evangeliju,

rim je msgr. Močnik zgradil kočo sv. Jožefa. Ani Saksida je izrekla prošnjo Bogu za zdravje g. Marijana in vseh ostalih, ki so poskrbeli, da je koča taka, kot je danes. Bolčina je prošnje Gospodu namenil za vse pokojne, ki imajo zaslugi zato, “da lahko danes uživamo v tem kraju”. Marijan Markežič pa se je zahvalil “za svojo veliko družino”, s katero je hodil v Žabnice delat, in se priporočil pri Bogu za zdravje vseh sodelavcev in da bi “naša skupnost imela vedno dovolj takih požrtvovalnih prostovoljcev, ki čutijo s srcem. Zato tudi ta nova stavba ima dušo”. Ko je izzvenela še zadnja pesem in je bilo maše konec, je g. Markežič strnjeno nanizal

Foto DP

nekaj zgodovinskih podatkov. Fundacija Gorica je bila ustanovljena l. 2000, deželno priznanje je pridobila l. 2003. Odbor sestavljajo po en član Zadruga Goriška Mohorjeva, Kulturnega centra Lojze Bratuž, Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, Zveze slovenske katoliške prosvete, Združenja cerkvenih pevskih zborov in Športnega združenja Olympia ter dva člana Slovenske dekanije Štandrež. Fundacija ima za seboj dvajset let tihega delovanja. Le v zadnjih letih, prav zaradi te obnove, je postala bolj vidna. Vir za njeno redno delovanje odborniki črpajo iz treh najemnin, dveh stanovanj v Gorici in prostora v nekdanji trgovini BCS Elvire Chiabai, na Travniku št. 6. Zdjaj je tu pivnica in bar. Duhovito je Markežič povabil vse, naj grejo tja na kavo, da bodo tudi s tem pripomogli k dobremu obratovanju pivnice in tako tudi pomagali Fundaciji Gorica. Le-ta si je takoj na začetku zadala ambiciozne naloge: spraviti pod svoje okrilje Kulturni center Lojze Bratuž, katerega vrednost je v primerjavi s starim Katoliškim domom poskočila za

več kot desetkrat. Tudi Zadruga Ojstrnik, ki je v 80. letih prejšnjega stoletja kupila senik in zemljišče ob njem, je imela težave z delovanjem zaradi spremenjenih pravil na deželi. Zato so na fundacijo prepisali tudi kočo sv. Jožefa, ki je bila last Katoliškega tiskovnega društva, in po odkupu senika je še ta postal last fundacije. Le-ta je tudi kupila in obnovila prostore za delovanje Slovenskega pastoralnega središča oz. duhovnije sv. Ivana, ki je župnija brez lastnega območja, zato tudi ne more posedovati nepremičnin. V okrilje fundacije tako spada večina naših organizacij in celo župnije in dekanije. L. 2007 so obnovili kočo sv. Jožefa in prepisali nanjo še to in senik. Zapuščina Elvire Chiabai je pred štirimi leti omogočila začetek del na seniku. Deželni prispevek za mladinske dejavnosti, 150 tisoč evrov, je omogočil, da so konec l. 2017 dela pripeljali do konca. Markežič je opozoril, da uspeh lahko pripišemo tudi ljudem, ki so prav svetovalci in usmerjali. Za to je zaslužen Miloš Čotar kot uslužbenec na Deželi FJK v Trstu in Patrick Di Santolo v Vidmu. “Pomembno je namreč, da imamo pravega človeka na pravem mestu”, je zatrdil Markežič. “Zato je važno, da gremo na volitve, da bi na deželi zmeraj imeli koga za predstavnika”, je mimogrede pozval vse Markežič. Pristavil je še: “Današnji praznik je praznik poguma, prostovoljstva in Božje previdnosti ... pa tudi norosti: pet norcev je npr. v enem dnevu ročno porušilo senik... Ista “klapa” je porušila tudi prvo nadstropje stare koče, podobna “klapa” je prebarvala celo stavbo v enem dnevu in pol, s še kakšnim pomočnikom smo očistili pod in še marsikaj drugega ...” Ravno take norosti so se zgodile z upravnimi zadevami. “Sicer pa je Božja previdnost vseskozi spremljala to kočo, saj nam je dala msgr. Močnika, Danila Čotarja in vse ostale, pa še donacije,

ekipe itd.” Markežič je povedal še, da so vse papirje urejali v KCLB s Tamaro Kosič in Franko Žgavec, v vseh urah dneva in noči.

Pred uradnim odprtjem prenovljenega senika so spregovorili še Igor Gabrovec, kot predstavnik SSO Walter Bandelj in Anna Wedam iz Združenja don Mario Černet. Gabrovec se je zahvalil Markežiču, lokomotivi vsega, in dejal, da je tokrat deželni prispevek prišel v prave roke, za konkretno zadevo. Pohvalil je vse in dejal, da z iznajdljivostjo,

Foto MC

dobro voljo in delavnostjo marsikaj dosežemo. Zaželel je tudi, da bi ta hiša živela in da bi v njej letovalo čim več mladih. To je velik praznik za krajevno skupnost in za vse Slovence, ki verjamejo v vrednote, ki nas združujejo, je dejal Gabrovec. Anna Wedam je povedala, da je don Mario Černet služboval v Žabnicah 20 let in bil tudi skrbnik svetišča na Sv. Višarjah. Skrbel je, da je slovenska kultura ostala vedno živa v teh krajih pod Sv. Višarjami. Tudi sama si želi, da bi ta nova zgradba postala dom, stiščišče vseh Slovencev, predvsem mladih, tudi tistih v Kanalski dolini, da bi se družili in skupaj rasli. Tako da bodo na obrobju slovenske zemlje lahko nadaljevali ohranjanje jezika in kulture, saj so bili z Goriško zmeraj združeni, še ko so spadali pod goriško nadškofijo in imeli tu slovenske duhovnike.

K mikrofonu je pristopila tudi dr. Marilka Koršič in pozdravila v imenu vseh tistih študentk in delavk, ki so marsikatero počitnico preživele v koči sv. Jožefa z msgr. Močnikom. Prav njemu je najprej izrekla zahvalo, saj so se v koči vsi počutili kot družina. Izrazila je upanje, da se bo slovenska beseda še ohranjala in širila na teh koncih in da bodo še požrtvovalni ljudje skrbeli za ta počitniška domova. Prave počitnice so bile samo v časih z msgr. Močnikom, potem pa je bilo vse bolj delovno, je pripomnila. Opozorila je še na to, da je prva leta, potem ko je msgr. Močnik prepustil kočo KTD, SKAD (Slovensko katoliško akademsko društvo) prirejalo v njej študijske dneve. Takratni študentje so imeli v gosteh zdaj že pokojne slo-

venske osebnosti, kot so pisatelj Pavle Zidar (1932–1992), msgr. Rudolf Klinec (1912–1977), dramatik Ivan Mrak (1906–1986) ... Zadnji je pred blagoslovitvijo spregovoril Walter Bandelj. Naglasil je, da mora biti ta prostor prežet z zavestjo, kulturo in prepletanjem stikov mladih. Zahvalil se je predvsem Marijanu Markežiču za vse opravljeno delo.

G. Robert Kojc, vodja sektorja za Slovence v zamejstvu in po svetu, je vidno ganjenemu dr. Danilu Čotarju, ki je neločljivo povezan z zgodovino te stavbe, izročil priznanje. Prebral je: “V imenu Republike Slovenije, Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Danijelu Čotarju za nesebično, vestno in predano več kot štiridesetletno upravljanje koče sv. Jožefa v Žabnicah, ki nudi prijetno bivališče vsem, predvsem pa mladim ob njihovem srečevanju na seminarjih, delavnicah, pevskih vajah, duhovnih obnovah ali počitnicah, podeljuje minister Jožef Česnik priznanje in zahvalo”.

Karel Bolčina je prinesel pozdrave nadškofa Carla Redaelli in msgr. Oskarja Simčiča, ki bi bil še sam rad prisoten, če bi mu zdravje dopuščalo.

Glasbenemu intermezzu, ki so ga podarili učenci in profesorja SCGV Emil Komel, trio kitar Karolina Vizintin, Janiki Cingerli in Martina Gereon (izvajali so skladbo Cravo & Canela, avtorsko glasbo Andrejke Možina) in duo, Tomaž Škamperle (klarinet) ter Neža Škamperle (fagot), ki je zaigral Velikonočno himno, je sledil slovesen blagoslov novega poslopja s priprošnjo, naj Božji blagoslov spremlja vse tiste, ki so poskrbeli za obnovo, in vse, ki bodo gostje v tem počitniškem domu in si v njem krepili duha in telo. “Drug ob drugem naj napredujemo v veri, dobroti, prijaznosti, pravičnosti in potrpljenju”.

Po blagoslovu je dr. Danilo Čotar prerezal trak s slovenskimi barvami in tako so si udeleženci lepe slovesnosti lahko ogledali prenovljeno stavbo. V predavalnici-jedilnici je dr. Čotar razstavil nekatere dokumente (tudi nekdanji pravilnik obnašanja v koči, ki nosi podpis msgr. Močnika!), pa fotografije in strnjena poročila o pomembnejših zgodovinskih mejnikih koč, ki je doživela tudi potres l. 1976.

Na pročelju stavbe je bila na ogled slika, akvarel z znamenjem -razpelom na polju -, ki jo je podaril slikar Andrej Kosič, da bo krasila nove prostore.

Po prireditvenem prostoru se je nato razširil vonj po vsakovrstnih dobrotah, ob katerih so si navzoči “privežali dušo” in prijateljsko kramljali do večernih ur.

Iva Koršič

Foto DP

Sestre so neodvisne in samostojne ženske

Benin, dežela sonca in pisanih barv (6)

Po nekaj dnevih pri sestrah v skupnosti Saint Michel v Cotonouju se preselim v Allado. To je mesto dobro urovožnje naprej od Cotonouja, če seveda cesta ni preveč prometna. V tem primeru zna vožnja trajati tudi več kot dve uri. Če se ustavljamo ob cesti zaradi nakupov ali opravkov, pa tudi več. Allada je tako kot Sô-Ava ime za mesto, okrožje in občino hkrati. Danes ima tu dom okrog 30 tisoč prebi-

mali prostor za umivanje. Stranišča so skupna. Poleg hiše, v kateri živijo sestre, je še manjši vrt, kjer so začele gojiti zelenjavo, sredi zelenja med visokimi drevesi pa je odprta kapela s kamnitimi klopmi, ki so okrašene z mozaiki. Druga stavba je internat za dekleta, ki pri sestrah obiskujejo šolo. Nasproti so črne kuhinje in prostori za učenje, četrta stavba ob dvorišču pa je skoraj prazna. Za njo je še eno veliko pečeno dvo-

rie. Letos je praznovala 98. rojstni dan. Je na vozičku, čeprav še vedno lahko stopi na noge, le hoditi ne more več veliko. Rada pripoveduje o svojem življenju in je ponosna, da je bila ena od prvih sester v tej kongregaciji. Redovnica je bila že veliko prej, k se-

stram sv. Avgušтина je prestopila iz nekega drugega reda. Vsako jutro po zajtrku gre v prostor zraven lekarne, vključni radio in poslušava verske programe. Iz skorje drevesa caelcedrat (znanstveno ime zanj je Khaya senegalensis) izdeluje zdravilni prašek. Skorjo nastrga v droben prah, stehta, zapakira v majhne vrečke, vsako vrečko opremi z lekarniškimi listkom in navodili za uporabo, vrečke prešteje in shrani v kartonaste škatle. S ponosom pove, da prašek drevesa caelcedrat naročajo celo stranke iz Francije, ker poznajo in cenijo njegove zdravilne učinke. Zdravi namreč angino, prehlad, gripo, kašelj, astmo, bolečine v trebuhu, anemijo, sladkorno bolezen, hemoroide, rdečke, jetra, ledvice, mehur, začetek raka na doj-

kah, blaži menstrualne krče, ureja menstrualni cikel, celi rane, preprečuje in zdravi malarijo. V lekarni je zaposlena tudi mlada ženska, ki ji pravim dekle s tisoč kitkami, saj si je z umetnimi kitkami skoraj pšenično rumene barve podaljšala naravne lase. Ljudje iz okolice tu kupujejo

rišče, ob njem pa so osnovna šola, vrtec, skromna šolska pisarna in igrišče z nekaj igrali. Desno od kapele je še sirotišnica, ki jo prav tako sestavlja več manjših stavb. Tu so spalnice za male in večje otroke, za varuške in kuharico, črna kuhinja, jedilnica, skupna stranišča, prostor za ročno pranje pe-

valcev. Allada, nekoč znana kot Veliki Ardra ali Veliki Arda, je bila prestolnica Kraljestva Fon. Med 12. in 13. stoletjem se je tu naselilo ljudstvo Aja, ki se je kasneje organiziralo v kraljestvo. Okrog leta 1600 so si sedanji južni Benin razdelili trije bratje. Brat Kokpon je zavladal v Alladi. Brat Do-Aklin je ustanovil Abomey, ki je postal prestolnica kraljestva Dahomey. Brat Te-Agdanlin pa je ustanovil Mali Ardra ali Ajatche, ki so ga potem Portugalci preimenovali v Portonovo. Leta 1724 je kraljestvo Allada podleglo vojski sosednjega kraljestva Dahomey.

Celotna občina Allada obsega danes skoraj 400 km² površine in v njej živi čez sto tisoč prebivalcev. Najbolj znamenita osebnost mesta Allada je gotovo general Toussaint L'Ouverture, kraljev vnuk in eden od začetnikov Haitijske vstaje sužnjev. Prebivalci Allada so mu sredi mesta postavili spomenik. V Alladi je tudi kraljeva palača, obdana z visokim zidom, ki ga krasijo pisani reliefi, več sakralnih objektov, veliko šol, banke, manjše obrtniške delavnice, frizerski saloni, trgovine, rekreacijski center, velika tržnica na prostem in še marsikaj. Tu bom v Maison Fífame, v skupnosti sester sv. Avgušтина, preživela naslednje tri tedne. Samostanski kompleks je ogromen, narejen pred približno osemdesetimi leti in so ga sedanjše sestre podedovale od francoskih misijonark. Stavbe, narejene iz gline in krite s pločevino, obkrožajo veliko pečeno dvorišče. Ena od teh nudi dom sestram. Tu so v dveh nadstropjih njihove sobe, kuhinja, jedilnica, majhna lekarna, kapela in drugi skupni prostori. Vodovodna napeljava je sicer narejena, a ne deluje. Voda, ki jo potrebujemo za kuhanje, umivanje, pomivanje, čiščenje, izplakovanje stranišč, pranje perila, priteče le iz nekaj pip na dvorišču ali na terasi v prvem nadstropju. Prihaja iz zbiralnika vode, ki je nameščen na visokem stolpu sredi dvorišča. Topla je samo popoldan, ko sonce ogreje črno pobarvani rezervoar ... Natočimo jo v vedra in prinesemo v sobo, kjer je v kotu tudi

Otroci se igrajo pred sirotišnico

rila, ki se nato vsak dan sproti posuši na soncu. Vodo z vedrom potegnemo iz vodnjaka. Otroci se v prostem času igrajo ali počivajo v paillote, veliki odprti uti sredi dvorišča. Za sirotišnico so še hlevi s prašiči in prostor, kamor odlagajo smeti. Od časa do časa pride ponje smetar in jih s kamiončkom odpelje, manjše smeti pa ponoči zakurijo. V tej skupnosti živi sedem sester. Najstarejša je sestra Pauline-Ma-

Gloria pomaga kuhati v črni kuhinji

osnovna zdravila za prvo pomoč, kot so aspirini, tablete proti zajedcem v prebavnem traktu, pa tudi domač med, pridelan na severu Benina, kjer se sestre ukvarjajo tudi s čebelarstvom. Sestra Julienne-Marie bo letos dopolnila 75 let. Njen oče je bil kmet, mama pa je prodajala, kar je oče pridelal na njivah. Sestra Julienne-Marie je končala le tri razrede osnovne šole in še te, potem ko je z 19 leti vstopila v samostan. Zelo rada ima otroke in je že kot mala deklica pazila na mlajše brate in sestre, bratrance in sestrične. Mama jo je pošiljala kot pestrno povsod, kjer so bližnji ali daljni sorodniki potrebovali varstvo za otroke. S ponosom pove, da je 14 let delala pri škofu. Opravljala je vsa mogoča hišna opravila, bila je tudi njegov šofer. V državi, kjer še danes le malo žensk vozi avtomobil, je to kar velik dosežek. Sploh je biti redovnica v tej patriarhalni družbi, kjer se nekaterim moškim še vedno zdi samoumevno, da varajo in tepejo svoje žene, nekaj posebnega. V vseh pogledih so to neodvisne in samostojne ženske, ki se ne podreajo nikomur razen svoji vesti, pravilom reda, ki mu pripadajo, in prednici samostana.

/ dalje
Špela Pahor

Smrt v duhovniških vrstah

In memoriam dr. Jože Markuža

V 81. letu starosti je na veliki četrtek, 18. aprila 2019, umrl g. Jože Markuža, slovenski duhovnik goriške nadškofije in župnik v Zgoniku, ki je bil dobro poznan v širši slovenski skupnosti na Goriškem in Tržaškem. Nekaj minut pred svečano krizmeno mašo v goriški stolni cerkvi, ki so se je udeležili nadškof Redaelli, številni sobratje in verniki, ga je obšla slabost; zaradi srčne kapi je nekaj ur kasneje umrl v mestni bolnišnici.

G. Markuža se je rodil v Trstu 18. januarja 1939. Osnovno šolo je opravil v Nabrežini, srednjo in višjo v Gorici. V duhovnika ga je 17. aprila 1965 posvetil škof Andrea Karhoff v bizantinsko-slovanskem obredu; med študijem na Gregorijanski univerzi je bival v zavodu Russicum v Rimu. Tam je opravil filozofske in teološke študije, iz vzhodnih ved pa je doktoriral na Vzhodnem papeškem inštitutu leta 1974. Prva leta pastoralnega delovanja po posvečenju je preživel v Rimu kot kaplan ruskih katoliških redovnic. Ob vrnitvi v naše kraje je bil v letih 1972-1975 kaplan pri novonastalem Slovenskem pastoralnem središču v Gorici. Oktobra 1975 je bil imenovan za župnika v Mavhinjah, kjer je ostal do leta 1998. Leta 2004 ga je nadškof De Antoni imenoval za župnijskega upravitelja v

Šempolaju in župnika v Zgoniku; nekaj časa je bil tudi župnijski upravitelj v Nabrežini in dekan v Devinu. G. Markuža je bil - morda kot noben drug duhovnik v naših krajih - posebno občutljiv za edinstvo med kristjani, za vse, kar je povezano z ekumenizmom. Med drugim je bil predsednik združenja Apostolstvo svetih Cirila in Metoda, član Slovenskega ekumenskega sveta in duša tradicionalnega Cirilmetodovega slavlja na Vejni. Njegovo ime bo gotovo ostalo zapisano tudi na kulturnem področju. S svojo izobrazbo in razgledanostjo je namreč vrsto let sodeloval z Goriško Mohorjevo družbo; na poseben način je pri založbi pustil svojo sled kot dolgoletni urednik Mohorjevega koledarja.

Pogreb je bil v petek, 26. aprila 2019, v Zgoniku.

G. Markuža je bil gospod, kakršnih je danes res malo; po značaju zadržan in molčeč, v pogovoru spoštljiv in pozoren. Študij in vzhodna duhovnost, ki sta ga prevzela že od mladih let, sta ga močno zaznamovala

foto dd

ter njegovi naravni umirjenosti dodala razsežnost sakralnosti in skrivnosti. Gospod Življenja ga je po svojem skrivnostnem načrtu poklical k sebi dan po 54. obletnici njegovega duhovniškega posvečenja, na veliki četrtek, ko duhovniki obnavljajo svojo obljubo. Njemu, ki je kot njegov zvesti služabnik veliko naredil za naš narod kot dušni pastir, ekumenski delavec in kulturnik, naj v nebesih pokloni polnost večne sreče! / D

ZAKAJ PRAV JEZUS? (66)

PRIMOŽ KREČIČ

Zmagoslavno in žrtvovano Jagnje

V *Knjigi razodetja* je Jezus prikazan kot **Jagnje, ki je bilo žrtvovano v smrti in je oživel**. Jezus je zgodovinska oseba, Božji Maziljenec iz Izraela, ki so ga križali, vendar je tretji dan vstal in sedi ob Očetu v nebesih. On je kralj kraljev, veliki duhovnik, prvenec novega stvarjenja, ki je premagal smrt in s svojo krvjo osvobodil človeštvo od grehov. Vstali pravi, da je zmagal in stopil k svojemu Očetu in prestolu. (Raz 3,21) **Zmaga je bila njegova smrt**, ki jo je sprejel v popolni pokorščini Očetu in v ljubezni do ljudi. Jezus je zmagoval, ker je bil tudi žrtev. Z Veliko nočjo je spremenil svet in začel novo stvarjenje v zemeljski stvarnosti. Za Cerkev, ki je doživljala preganjanja, je bilo to močno sporočilo spodbude in zvestobe.

Ko se z Božjo pomočjo postavimo proti hudobiji in nasprotovanju Jezusu, ponavljamo z vidcem, ki je rekel: "Glej, zmagal je lev iz Judovega rodu, Davidova korenina, da bi odprl knjigo in njenih sedem pečatov". (Raz 5,5) **Kar Jezus obda s svojo ljubeznijo, je odrešeno**, odvzeto smrti in preneseno v varnost Boga. Tako se začenja polnost časa, ki je bila že napovedana na križu, ko je Jezus zakričal: Dopolnjeno je. (Jn 19,30) Vendar na zemlji še ne živimo te polnosti. Življenju veliko bolj odgovarja boj kakor zmaga. Za to pa je potrebna vera, v kateri moremo sprejeti križ in v pokorščini izbojevati boj z zlom. Križ nam tudi kaže, da so žrtve in trpini, ki so ostali zvesti in so podarili svoje trpljenje, dejanski zmagovalci in deležniki Božjega življenja ter veselja. Knjiga razodetja predstavi Jezusa v **vesoljni razsežnosti**. On je 'zanesljiva priča, prvorojenec izmed umrlih in vladar nad kralji zemlje'. (Raz 1,5) Predstavljen je kot duhovniški Odršenik, kot Jagnje Božje, ki je s svojo krvjo zadostil za naše grehe in nas odrešil. Kot je bilo njegovo križanje v okviru veselja, tako prihaja v svet, da

ga more prepoznati vsako oko in tudi tisti, ki so ga prebodli. (Raz 1,7) Jezus je **Alfa in Omega**, merilo časa iz zgodovine, on ki je bil, ki je in ki pride. (Raz 1,8) Knjiga razodetja predstavlja Jezusa **kot žrtvovano Jagnje, ki stoji pokončno pred prestolom**. Jezus je z vstajenjem premagal smrt in je v nebeški slavi. Jagnje je kakor zaklano in obenem poveljano. Na glavi ima sedem rogov in sedem oči, ki predstavljajo Božje duhove, ki so poslani po vsej zemlji. Jezus Kristus vodi nebeški, angelški in človeški svet. **Njegovo mesto je med Bogom in svetom**, da ga posvečuje in vodi k Bogu. Ta odnos se nadaljuje in zori. Žrtvovanemu Jagnjetu pripada vsa moč, je Bog in človek, zato more odpreti vse knjige časov ter vse skrivnosti. Jezus začenja sprejemati posest nad svetom, da ga bo na koncu izročil Očetu. (1 Kor 15, 24-25) **Nebeški zbor pa poje pesem Jagnjetu** in poveljuje njegovo odrešensko delovanje v svetu. (Raz 5,9-10) Tudi v odpiranju pečatov pri knjigi življenja

kaže, da je Jezus središče zgodovine in sveta. Po njem je vse nastalo in se odvija proti izpolnitvi. On je končna usoda vsega in bogočloveški zakon sveta. Druga predstavitev Jagnjeta se nahaja v štirinajstem poglavju *Knjige razodetja*: "Pogledal sem in glej, na gori Sion je stalo Jagnje in z njim sto štiriinštirideset tisoč tistih, ki so nosili napisano na čelu njegovo ime in ime njegovega Očeta". (Raz 14,1) To razodetje je nebeško, ker se nanaša na Jagnje, obenem tudi zemeljsko, ker se godi na gori Sion v Jeruzalemu. **Človeška zgodovina se uresničuje po poveljčanem Sinu, ki je v nebesih in na zemlji**. Vedno se najde dovolj svetlobe za sprejem Božje prisotnosti in njegovega daru. Na kraju odrešenja se zberejo tisti, ki so ostali Jezusu zvesti do konca. Po tej podobi z neba pride glas nove pesmi, ki je navdušenje nad Kristusovo vstajensko zmago. Ta se nadaljuje na zemlji, ki vstopa v liturgijo odrešenih.

Krvavi pokoli kristjanov in turistov na Šrilanki

Ubitih naj bi bilo okrog 360 ljudi, med njimi 45 otrok

Papež Frančišek je že med velikonočnim angelskim češčenjem obžaloval teroristične pokole, ki so na Veliko noč pretresli Šrilanko in ves svet: "Dragi bratje in sestre, z žalostjo in bolečino sem sprejel novico o hudih atentatih, ki so ravno danes na dan Velike noči prinesli žalovanje ter bolečino v nekatere cerkve in v druge kraje zbiranja na Šrilanki. Želim pokazati svojo srčno bližino krščanski skupnosti, ki je bila napadena, medtem ko je bila zbrana v molitvi, ter za vse žrtve tako krute ga nasilja. Gospodu izročam vse tiste, ki so tragično umrli, in molim za ranjene ter vse tiste, ki trpijo zaradi tega dramatičnega dogodka".

Število žrtev napadov na Šrilanki, ki jo je na velikonočno nedeljo pretresla serija eksplozij v cerkvah in hotelih, je velikanško, po zadnjih podatkih je bilo ubitih 359 ljudi, še okoli 400 poškodovanih pa ostaja v bolnišnicah, med ubitimi je najmanj 45 otrok.

Med žrtvami napadov je najmanj 37 tujcev, med njimi so ameriški, britanski, kitajski, nizozemski, danski, portugalski in indijski državljani. Slovenskih državljanov po doslej znanih podatkih slovenskega zunanega ministrstva ni med žrtvami napadov, prav tako italijanska Farnesina sporoča, da

po doslej preverjenih podatkih v terorističnih napadih ni bilo ubitih italijanskih državljanov. Na Šrilanki so na Veliko noč skoraj istočasno med velikonočno mašo

momorilskih napadalcih, ki so v nedeljo v več krajih po državi ubili skoraj 360 ljudi. Eden od njih naj bi študiral v Veliki Britaniji in Avstraliji, preden se je vrnil na Šrilan-

odjeknile tri eksplozije v katoliških cerkvah v Kolombu, Negombu blizu prestolnice in Batticaloi na vzhodu otoške države. Eksplozije so odjeknile tudi v treh luksuznih hotelih v Kolombu. Nekaj ur kasneje sta v južnem in severnem predmestju prestolnice odjeknili še dve eksploziji.

Namestnik šrilanškega obrambnega ministra Ruwan Wijewardene je v sredo, 24. aprila, predstavil nekaj podrobnosti o domnevnih sa-

ko, je povedal.

Policija je doslej identificirala osem od devetih napadalcev, vsi pa so s Šrilanke. Med napadalci je bila tudi ženska. Večina napadalcev naj bi bila po besedah namestnika ministra izobražena in iz družin srednjega ali višjega razreda. Finančno naj bi bili neodvisni, njihove družine pa finančno stabilne.

V javnost so medtem prišli prvi posnetki nadzornih kamer, na ka-

terih je med drugim videti samomorilskega napadalca, preden je vstopil v polno cerkev v mestu Negombo. Videti je, kako je pred vhodom po glavi in ramenih pobožal neko deklico, nato pa vstopil v cerkev, kjer je izvedel pokol. Deklice sicer v cerkvi med napadom ni bilo, saj se je njen dedek zaradi prevelike gneče odločil, da se bodo velikonočne maše udeležili drugje. Na posnetku druge kamere je videti, da se med hojo rahlo nagiba naprej, medtem ko ima nahrbtnik pritrjen čez prsi in pas, kar nakazuje, da nosi težko breme. Na zadnjem posnetku je videti, kako je šel proti sredini cerkve in oltarju. V eksploziji je nato ubil več deset ljudi. Policija je doslej prišla skupno 60 osumljenцев. Ker nekateri še ostajajo na prostosti in po ocenah oblasti nevarnost novih napadov še ni minila, v državi veljajo izredne razmere.

Potem ko so oblasti trdile, da za napadi stoji lokalna islamistična skupina, povezana z malo znano indijsko teroristično skupino, je v torek skrajna skupina Islamska država prevzela odgovornost za napade. Dokazov ni predstavila, a je šrilanški premier Ranil Wickremesinghe ocenil, da bi to bilo mogoče glede na obseg in organiziranost napadov, ki so v nedeljo potekali skoraj sočasno.

Eksplozije so v nedeljo skoraj sočasno odjeknile v treh polnih cerkvah ob velikonočnih mašah v krajih Negombo, Batticaloa in prestolnici Kolombo ter v treh prestižnih hotelih v prestolnici. Napad na četrti hotel pa so po navedbah premiera preprečili.

Islamski kulturni center in džamija v Ljubljani

V slovenski islamski skupnosti pričakujejo, da bo projekt Islamskega kulturnega centra in džamije v Ljubljani večinoma končan letos. Do konca leta nameravajo končati obrtniška dela in vložiti prošnjo za izdajo uporabnega dovoljenja, je za STA pojasnil generalni tajnik Islamske skupnosti v RS Nevzet Porič. Na svoji spletni strani so objavili razpis za izdelavo, nabavo, dostavo in montažo opreme, zanjo je načrte izrisal arhitekturno biro Bevk Perović arhitekti. Vrednosti projekta po Poričevih navedbah še ne znajo natančno določiti. Datuma odprtja sicer še niso določili. Projekt pa bo po Poričevih besedah končan ob 50. obletnici začetkov ideje o izgradnji džamije v Ljubljani. "Finančna konstrukcija izgradnje je na neki način končana. Upamo, da bomo lahko izpolnili vse pogodbene obveznosti. Poleg pogodbenih obveznosti so še dodatni stroški za priključitev elektrike, priključna moč, stroški pridobitve uporabnega dovoljenja, oprema in podobno", je o načrtovanih financah projekta pojasnil Porič. Osnova centra je 24 metrov visoka kocka, objekt ima 40 metrov visok minaret, pred začetkom gradbenih del pa so v sklopu centra napovedali prostor za molitev, umivalnico za obredno umivanje, po en izobraževalni, administrativni in stanovanjski objekt. Gradnjo so začeli leta 2015. Sprva so predvidevali, da bo gradnja stala 22 milijonov evrov; od tega je 15 milijonov prispeval Katar. Nato pa je zaradi pomanjkanja denarja gradnja zastala. V letu 2018 je Islamska skupnost pridobila skoraj 11 milijonov evrov novih sredstev za dokončanje investicije. Muftiju Grabusu in njegovi ožji ekipi je uspelo oblasti v Katarju prepričati, da ob že doniranih 15 milijonih evrov, s katerimi so končali prvo fazo gradnje, prispevajo še 10,8 milijona evrov. S tem denarjem naj bi končali projekt, vendar brez opreme. Vrednost celotne investicije je ocenjena na 35 milijonov evrov.

Skozi drugačno prizmo (9)

Moteči elementi družbe

Ob grozovitih napadih na Šrilanki sta "čivknila" tudi Barack Obama, nekdanji ameriški predsednik, in Hillary Clinton, nesojena ameriška predsednica. Le ta sta uporabila, ko sta obsodila napade, besedno zvezo "Easter worshippers" ("Častilci Velike noči"). Besedna zveza je seveda pronicala še drugam, kot recimo v Washington post. Če je še kdo dvomil, je zdaj dobil dokaz o kristjanofobiji prevladujoče (ne) kulture. Kristjanofobija je, za razliko od kake druge "fobije", še kako resnična, medtem ko se o tej drugi fobiji in drugih fobijah sicer ogromno govori, v resnici pa slednja in slednje obstajajo le kot etiketa prazne škatle. Prvzaprav bi bilo pravilnejše reči, da gre za kristofobijo, torej za strah pred Kristusom samim, saj smo konec koncev kristjani nosilci njegovega imena, imetniki njegovega pečata, na kar nas še posebej spominja pravkar obhajana Bela nedelja – bela zaradi belega krstnega oblačila, pri krstu smo namreč oblekli Kristusa. V tem duhu je opaziti ogromno hinavščine okrog požiga katedrale Naše Gospe v Parizu, ko so se in se še rušijo katoliške cerkve po vsej Franciji, pa tudi požganih je bilo še več drugih cerkev. Na neki način so na hinavščino okrog znane katedrale opozorili tisti, ki so obsodili skorajda svetlobno hi-

trost zbranih sredstev za obnovo (za katero moramo sicer še videti, ali bo res obnova ali pa "modernizacija"). Pustimo, da je vsaj tendenciozno dajati poleg lačne zamorčke, saj bi ti ostali prav takšni, četudi bi katedrale ne obnovili. Ko je o katedrali poročala britanska BBC, je nekdanja uslužbenka te hiše, Catherine Utley (med letoma 1983 in 2002), opozorila, da niso bile uporabljene naslednje besede: krščansko, krščanstvo, katoliški, češčenje, častilci, svet, maša in veliki teden. To se dogaja iz istih razlogov, zaradi katerih ameriški levičarji ne marajo česar koli, kar bi dišalo po krščanskem, zlasti pa katoliškem, iz istih razlogov pa tudi na samo Veliko noč ni bilo nobenega tovrstnega "Doodla" na naslovnici iskalnika Google. Vse skupaj je potrebno torej očistiti, narediti navadno, prozaično, enako in enakovredno med seboj, kakor je nedelja le eden od dni v tednu. Glavni junak je sicer izginil tudi iz božičnih pesmi zadnjih časov, kjer se govori o lučeh, sreči in darilih, ne pa o glavnem junaku, torej Jezusu Kristusu. Zanj in za tiste, ki ga nosijo, pač v današnjem svetu ni prostora, kakor ga ni bilo niti v Betlehemu, smo pa "častilci Velike noči" očitno precej moteči elementi. Trudimo se, da tako tudi ostane!

Andrej Vončina

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (74)

Mariza Perat

Paray-le-Monial

Leži v Burgundiji, v vzhodnem delu Francije in spada pod škofijo Autun. Kraj je znan po baziliki, a še bolj po videnjih Jezusovega Srca, ki jih je tu bila deležna sv. Marjeta Marija Alacoque.

Že ob koncu 10. stol. je tu stal benediktinski samostan. Baziliko, v romanskem slogu, je v 11. stol. dal postaviti opat Hugon Veliki (1049-1109), ki ga Cerkev danes časti kot svetnika in ki je zgradil tudi veličastno opatijo v Cluny, nedaleč od Paray-le-Moniala. Bazilika je zato zgrajena po vzoru one, ki je stala v omenjeni opatiji, le da je nekoliko manjša. Iz njenih veličastnih, čudovito usklajenih oblik, diha duhovnost in čut za nadzemljsko, vso njeno notranjost preveva duh molitve, ki človekovo srce dviga k Bogu. Ob baziliki stoji samostan sester Marijinega obiskovanja. Ta red sta ustanovila sv. Frančišek Saleški, ženevski škof (1567-1622), rojen v mestu Thorens v Savoji, in sv. Ivana Frančiška Fremyot, vdova de Chantal (1572-1641), rojena v Dijonu v Burgundiji.

Ivana de Chantal je redovno življenje skupaj z dvema tovarišicama pričela v mestu Annecy v Savoji leta 1610. Frančišek Saleški, takrat ženevski škof, je za novo skupnost sam sestavil pravila. Njegov namen je bil, da bi sestre tega novega reda sicer živele kontemplativno življenje, a bi istočasno pomagale bolnikom in potrebnim. To pa ni bilo po volji nadškofu in metro-

Bazilika v Paray-le-Moniale

politu v Lyonu, ki je zahteval, da nove redovnice živijo v strogi klavzuri. Ženevski škof se je tej njegovi zahtevi moral ukloniti. Pozneje so se sestre Marijinega obiskovanja posvetile tudi vzgoji ženske mladine.

K novi skupnosti so kmalu pristopila številna dekleta. Ob smrti sv. Frančiška Saleškega leta 1622 je red štel 13 samostanov, ob smrti sv. Ivane de Chantal leta 1641 pa že 87, in sicer v Franciji, Italiji, Savoji in Švici.

Pobudo za ustanovitev samostana je dal jezuit de Barry, ki je leta 1626 v Paray-le-Moniale imel postne govore. Omenjeni jezuit je bil član jezuitske misijonske skupnosti, ki jo je leta 1618 v Paray-le-Moniale ustanovila markiza di Ragny, rojena di Gondi, iz znane pariške rodbine di Gondi, z namenom, da bi se protestantske družine, ki jih je v Paray-le-Moniale bilo kar precej, povrnile v katoliško Cerkev. Prebivalci so se s predlogom strinjali. Obrnili so se zato na ustanoviteljico Ivano de Chantal. Ta se je nekoliko obotavljala, ker ni bila gotova, ali bo redovna skupnost v tem kraju mogla zadovoljivo uspevati, a je nato na predlog vseeno pristala.

Samostan je tako bil ustanovljen že septembra istega leta. Sedanji samostan pa je bil dograjen med leti 1651-1657. In prav v ta samostan je leta 1671 vstopila Marjeta Alacoque, ki je v tamkajšnji samostanski kapeli, kot je že bilo omenjeno, bila deležna videnj presvetega Jezusovega Srca in Jezusovih sporočil.

/ dalje

Sestra Marjeta Marija Alacoque

Samostan, ustanovljen v Paray-le-Moniale, je bil 26. po vrsti. Nastal je zato, da bi se tu redovnice posvečale vzgoji deklet.

Samostan sester Marijinega obiskovanja

Izobraževalni tečaj SCGV Emil Komel

Glasba in otroci s posebnimi potrebami

V današnjem času postaja tematika disleksije vedno bolj aktualna, saj po ocenah strokovnjakov ima disleksijo med 5 do 15 % prebivalstva. S pomočjo znanosti vemo, da je disleksija kombinacija zmožnosti in težav, ki vplivajo na učenje branja in pisanja, na hitrost predelovanja informacij, na področju kratkoročnega spomina, slušnih in vidnih zaznav, jezika, motoričnih spretnosti in pravilnega zaporedja. Disleksija spada med specifične učne težave in se lahko pojavlja v različnih oblikah od lažje, zmerne do zelo izrazite. Čeprav je vseživljenjski primanjkljaj, ki ne izgine, ko odrastemo, pa se posamezniki uspešno spopadajo z njo, če je odkrita in obravnavana dovolj zgodaj. Disleksijo ima po podatkih iz ZDA že vsak peti otrok, enako pogosta je tako pri dečkih kot pri deklicah.

Pogosto se dogaja, da starši in učitelji ne prepoznajo, da ima otrok disleksijo, in mu velikokrat pripišejo, da se ne trudi dovolj, da je len, čeprav doma zelo veliko vadi in se uči. Zaradi tega otrok hitro izgubi motivacijo za učenje in zlasti v višjih razredih pogosto razvije vedenjske težave, se ne razume dobro z vrstniki, učitelji in starši. Vse to pa samo še povečuje stisko.

Vzgojitelji, učitelji, profesorji, ki se srečujejo z otroki, pri katerih je bila prepoznana disleksija, morajo pri svojem delu upoštevati raznovrstno strokovno znanje in smernice za delo z njimi. Tako bodo otroci postopoma zmanjšali svoje primanjkljaje in spodbudili razvoj svojih močnih področij. Ključni dejavnik uspešnega učenja je pozitiven občutek lastne vrednosti. Otroku je treba omogočiti doživetje uspeha, pridobiti pozitivno izkušnjo. Ena od teh pozitivnih izkušenj je seveda glasba. Kot pričajo številne strokovne raziskave, lahko glasba pripomore k izboljšanju težav disleksije.

V ta namen SCGV Emil Komel organizira izobraževalni tečaj za vse vzgojitelje in profesorje, od jasli do višjih šol, ki ga bo vodila dr. Martina Ozbič - logoped, surdoped, specialno-rehabilitacijski pedagog.

Tečaj bo v soboto, 11. maja 2019, z naslednjim urnikom: 9. - 12., odmor, 14. - 18. Vpis na tečaj je možen do vključno 3. maja, število mest je omejeno. Več informacij in vpis na tajništvo SCGV E. Komel, 0481/532163 - info@emilkomel.eu.

Branje poezije v Podgori v spomin na Albo Gurtner in za oživitev "Zidu petih jezikov"

V Podgori je bilo v soboto zvečer, 27. aprila, lepo branje poezije v treh jezikih naše dežele, in to za zidnimi poslikavami, ki krasijo vaško središče in si jih je zamislila pokojna Alba Gurtner pred dvajsetimi leti. Poslikave v Podgori danes propadajo in zato

Foto JMP

sta goriški društvi Forum in Agore' sklenili, da bosta slike likovnih umetnikov skušali rešiti pred propadom, prav tako pa tudi zapisane pesmi na podgorskem zidu. Goriški pesnik Giovanni Fierro je v okviru niz branj poezije Fare Voci Gorizia povabil Nicoletto Storari iz Krmına, Alessandra Salvija iz Rovinja ter Jurija Paljka, da so

prebirali poezijo, medtem ko je glasbenik Mauro Radigna mojstrsko igral na kitaro. Prav Radigna in Paljk sta bila pred dvajsetimi leti v Podgori in sta sodelovala z Albo Gurtner, ki je takrat sama dala tako barve kot na svojem domu gostila umetnike, da je prišlo do izvedbe poslikav.

Paljk je prebral v slovenščini, furlanščini in italijanščini Pesem za Albo, ki je nastala v tistem času, in se spomnil goriške kulturne delavke, o kateri je tudi Andrea Pico dejal, da je bila izjemna oseba, ki je znala združevati. Paljk je tudi povedal, da je takrat Alba Gurtner sama hotela prisotnost slovenskih umetnikov v Podgori in pozdravil oživitev Zidu petih jezikov. Lep in dobro obiskan kulturni večer glasbe in branja poezije se je dogajal tik za zidom v pivovarni Antica Contea.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO GORICA

sklicuje

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

v **četrtek, 9. maja, ob 17. uri** v Kulturnem domu v Gorici
ul. I. Brass, 20 v **prvem sklicu** in v **petek, 10. maja ob 20.30** v **drugem sklicu** v istih prostorih.

Poleg poročil o delovanju v letu 2018, je na dnevnem redu odobritev finančnega poslovanja 2018 in proračuna za 2019 ter predstavitev programa 2019.

DIZ CANKAR - ZOIS - VEGA Pomembna šolska izmenjava

Ruski dijaki iz Sankt Peterburga en teden gostje v Gorici

V sredo, 10. aprila 2019, je bilo v šolskem avditoriju višješolskega središča v ul. Puccini v Gorici posebno prijetno vzdušje. Dopoldne namreč je bil tu uraden sprejem petnajstih dijakov - trinajst deklet in dveh fantov - in dveh profesoric, Jane Popkove, profesorice angleščine, in Svetlane Ustinove, profesorice rusčine, iz ruske šole 574 iz Sankt Peterburga. Na povabilo DIZ Cankar - Zois - Vega so prišli na enotedensko bivanje, od 9. do 16. aprila, k slovenskim vrstnikom, da bi se поблиže seznanili z njimi in našo stvarnostjo in da bi spoznali bližnje in daljne naravne in kulturne lepote tudi na Slovenskem. Kot sta nam povedala prof. Federica Bello, ki je odgovorna za stike z javnostjo na tej šoli, in ravnatelj Primož Strani, je v tem šolskem letu z nemalo organizacijskega truda - birokratski zapleti so prisotni že z državami

EU, kaj šele z vzhodnimi! - prvič prišlo do te izmenjave med rusko in goriško tehniško ekonomsko šolo Ž. Zoisa. Naši dijaki se na zavodu Zoisa na turistični smeri že pet let učijo ruskega jezika, v tretjem in četrtem letniku ga imajo kot kurikularni predmet s prof. Eriko Valentinčič, v prvem in drugem razredu pa spoznavajo ta slovanski jezik v popoldanskih urah v obliki krožka, ki ga vodi prof. Vesna Princič Crosatto. Do zamisli izmenjave je prišlo po zaslugi prof. Valentinčičeve, da bi se izboljšale komunikacijske spretnosti v rusčini, pa tudi da bi bolje spoznali rusko kulturo in navade. Poleg tega pa, da bi se v dijakih razvil čut samostojnosti in iznajdljivosti in ne nazadnje, da bi se naučili večšin nastopan-

ja. V sredo so se ruski gostje pogledu goriških višješolskih prostorov in pokušnji tipične slovenske slaščice, potice, zbrali v avditoriju, kjer jim je dobrodošlično v rusčini izrekla prof. Erika Valentinčič. Tako so se takoj počutili kot doma. Profesorica jim je tudi obrazložila, kako je s slovensko manjšino v Italiji. Nagovoril jih je še ravnatelj Primož Strani v angleškem jeziku. Med

za teden dni pri družinah vrstnikov in tako doživeli tudi izkušnjo naše vsakdanjosti. Profesorici pa sta bili nastanjeni v goriškem hotelu Best Western Palace hotel. Izobraževalno izmenjavo so namreč poleg slovenskega izobraževalnega zavoda podprli tudi omenjeni hotel, Društvo Slovenija Rusija iz Ljubljane s skladom Toneta Pavčka, ZKB z Opčin, gostilna Primožič, ki je

Vega in kakšne projekte so že izvedli. Spregovorili so tudi o vsakoletnih izletih. Pri projektu je bilo soudeleženih 40 ljudi, dijakov profesorjev in staršev. O šoli 574 iz Sankt Peterburga sta spregovorili spremljevalki dijakov, omenjeni profesorici. Povedali sta, da njihova šola praznuje tridesetletnico ustanovitve. Pred kratkim je bila prenovljena. Je sodobna in kakovostna. Ima več

drugim je poudaril pomembnost te učne izmenjave, v učinkovitost katere močno verjame, saj obojestransko širi obzorja. Ruski dijaki so v dopoldanskih urah trikrat spremljali pouk angleščine in nemščine pa tudi italijanščine, da bi usvojili nekaj primarnih pojmov tega jezika, saj so imeli že stike z italijanskimi mesti Latronico in Rimini. V popoldanskih urah pa so se z vrstniki, četrtošolci Ž. Zoisa, peljali na daljše in krajše izlete. Že prvi dan so si ogledali Gorico, še prej so imeli skupno kosilo na šoli, ki jim ga je ponudila gostilna Primožič. Šli so tudi v Trst, pa do Ljubljane, Bleda, obiskali so Rusko kapelico na Vršču ter se nazadnje na poti domov ustavili še v Benetkah. Gostje so prebivali

prvi dan ponudila slovenskim in ruskim dijakom kosilo, Promotismo FVG Gorizia, Fundacija CARIGO iz Gorice, Riko d. o. o. iz Ljubljane in Krka d. d. iz Nova mesta. Naši dijaki bodo v prvi polovici septembra vrnili obisk. Odpotovali bodo v Sankt Peterburg, kjer si bodo ogledali mesto in tudi Moskvo ter še sami preživeli teden dni pri ruskih družinah.

Na sredinem predstavitvenem srečanju so ob pomoči projekcij z računalnika dijaki Martina Feresin, Giorgia Trevisan, četrti letnik turistične smeri Ž. Zoisa, Ariel Custring iz 5. letnika Jurij Vega, Nicolas Gerin v slovenščini in Alex Terpin (oba iz 5. letnika Ž. Zoisa), prikazali, kaj se učijo na raznih smereh DZI Cankar Zoisa

kot trideset krožkov in več različnih laboratorijev, tudi takih, ki se ukvarjajo z robotiko. Prav njihova šola je zmagala projekt za širjenje ruskega jezika. Sicer je to le začetek triletnega načrtovanja širjenja ruskega jezika izven Rusije. Radi bi navezali stike tudi z azijskim svetom in drugimi evropskimi državami.

Da bi bila izmenjava med njihovo šolo in goriško še bolj uradna, je ravnatelj Strani podpisal uradni akt, dogovor.

S tem obiskom ruskih mladih so se uresničile sanje prof. Valentinčičeve, da bi konkretno približala ruski svet svojim dijakom. Več jezikov znaš, več veljaš!, pravi slovenski pregovor, pa še res je!

IK

Zanimivo in koristno srečanje na OŠ Lojze Abram Učenci so izvedeli marsikaj o prvi pomoči

V sredo, 17. aprila, je bilo na osnovni šoli Josipa Abrama v Pevmi zanimivo srečanje o temi prve pomoči pod okriljem

vrta iz Pevme. Učenci in učitelji so tako lahko spremljali zanimivo teoretično izvajanje Monikinega očka, gospoda Maura Battista, sicer referenta

jim nato še razkazal rešilni avto z vsemi reševalnimi pripomočki. Gospod Mauro Battista je v zvezi z dogodkom izjavil "..." da je to prvi tovrstni projekt v

deželi v sodelovanju z deželnim enotnim operativnim centrom iz Palmanove, ki bo nedvomno zgled in vzpodbuda tudi drugim realnostim za iniciative takega tipa. Radi bi namreč, da bi k takim pobudam v prihodnje pristopile tudi sile javnega reda in deželna civilna zaščita. Pri našem združenju sujemo tudi načrt za video posnetek klica v sili in radi bi, da bi to izvedli skupaj z učenci in učitelji OŠ J. Abrama iz Pevme".

da obhaja letos Združenje staršev desetletnico obstoja in da vseskozi z veseljem podpira različne pobude sosednje osnovne šole, saj je v Združenju že dalj časa prisotna želja, da bi se njihovo delovanje razširilo tudi v korist OŠ J. Abrama in torej preoblikovalo v Združenje staršev pevmskega otroškega vrta in osnovne šole.

"Zeleni križ iz Gorice je vedno pripravljen na tovrstna sodelovanja in pobude znotraj našega ozemlja", poudarja Flavio Duca, predsednik goriškega Zelenega križa. "Naučiti naše najmlajše, kako slediti protokolu za klic v sili 112 je življenjskega pomena, saj se je že zgodilo, da nas je prav osnovnošolski otrok moral poklicati na pomoč in prav zaradi takih iniciativ bil sposoben ohraniti neverjetno mirno kri".

Učenci in učitelji so z veliko pozornostjo sledili teoretičnemu izvajanju in praktičnim prikazom ter s svojimi tehnimi vprašanji poudarili željo in potrebo po tovrstnem tipu pouka, ki je življenjsko obarvan. Zahvala naj torej gre vsem, ki so omogočili srečanje, predvsem pa g. Mauru Battisti, s katerim bi v prihodnje še radi sodelovali.

združenja Ariel iz Gorice, deželnega enotnega operativnega centra 118 iz Palmanove, Zelenega križa iz Gorice in Združenja staršev

združenja Ariel iz Gorice, ki je otrokom podrobneje spregovoril o osnovah prve pomoči in jim predstavil protokol za klic v sili 112 ter

Savina Radikon, predsednica Združenja staršev otroškega vrta Pikapolonica iz Pevme in ena izmed pobudnic te zanimive delavnice, poudarja dejstvo,

RUPA Tradicionalna šagra

Nasvidenje na jubilejnim, 50. Prazniku frtalje

Tudi letos so v Rupi lepo praznovali farnega zavetnika sv. Marka. Člani Prosvetnega društva Rupa-Peč so pripravili tradicionalno in daleč naokrog priljubljeno šagro. *Praznik frtalje* - letos 49. - na lepem društvenem prostoru pod vaško cerkvico s svojim kulturnim programom, glasbo, plesom, pa tudi s slastnimi jedmi (ne nazadnje z odlično zeliščno frtaljo!) vabi ljudi vseh starosti iz vse Goriške in od drugod.

Prvi dan praznika je letos potekal 25. aprila in se je začel z nastopom treh otroških zborčkov: nekaj primernih pesmic so zapeli otroci OPZ KD Sovodnje, ki ga vodi Valentina Nanut, OPZ Etoko Mužetko z Vrha Sv. Mihaela pod vodstvom Karen Ulian in OPZ Štamver, ki ga vodi Petra Feri. Glavna točka programa je seveda bila tekmovalstvo v cvrtju najbolje frtalje, ki ga je zelo živahno povezoval Matjaž Pintar. Tokrat se je pome-

foto dd

riolo kar 12 posameznikov oz. skupinic. Med njimi so bili še zelo mladi "kuharji", pa tudi pravi veterani (med drugimi sen. Stojan Spetič, ki rad obiskuje rupenski praznik in je tokrat prvič cvrl frtaljo, ter Niko Klanjšček, ki se je že

preizkusil pred 25 leti). Nekateri so bili bolj spretni, drugi morda malo manj, vsi pa so se lotili podviga z veliko mero navdušenja, s katerim so "nalezli" tudi številne obiskovalce praznika. Tekmovalci so imeli na razpolago - poleg jajc in mleka - najrazličnejša zelišča, od zelene, koromača in peteršilja pa do žajblja, srčnega zelja, majarona, mete, čebule itd. Strokovna komisija, ki so jo sestavljali

Karen Ulian, Zulejka Devetak in Rado Nanut, je vsako od 12 frtalj pokusila in ocenila. Na tretje mesto sta se s 43 točkami na 60 uvrstili osnovnošolki Karen Feri in Tjaša Terpin; na drugo Filippo Sartori in Mitja Florenin s 45 točkami, na prvo mesto pa mati in hči, Marisa Florenin in Martina Gruber, z 49 točkami. Spetičeva frtalja, so nam povedali, je bila posebno okusna; žal se je malo ponesrečila oblika. Večer v prijetni družbi se je nadaljeval ob notah mladit, a odličnih "godcev" Ansambla ABC. Isti dan je potekal tudi likovni ex tempore za otroke na temo pomladi. Nagrajeni so bili Sofija Marussig (1. r. osnovne šole), Giada Zotti (4. razred) in Ivan Pintar (5. razred).

Praznik frtalje se je moral nadaljevati v nedeljo, 28. aprila. Slabo vreme pa je to žal onemogočilo. Škoda, saj bi bil kulturni program posebno pester: veliko pričakovano je je vladalo za trio mladih pevk (Tina Balta, Rada Vižintin in Petra Feri), gotovo pa tudi za soočenje med Luco Piskom in Julijanom Čavdkom, dvema županskima kandidatom na majskih upravnih volitvah v občini Sovodnje ob Soči. Že sedaj upamo, da bo vreme bolj naklonjeno jubilejnemu, 50. Prazniku frtalje 2020! / D

(več fotografij na www.facebook.com/noviglas)

Dramska družina SKPD F. B. Sedej Števerjan / Gledališče na ocvrtem 2019 Gledališke in kulinarčne poslastice

Četrto leto se bo v Števerjanu gledališka umetnost prepletala s kulinarčno. Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana bo v sodelovanju Zveze slovenske katoliške prosvete namreč spet priredila svojevrsten, izviran niz izbranih gledaliških predstav pod naslovom *Gledališče na ocvrtem*. Tokrat se bo ta abonmajška gledališka ponudba vila od maja do oktobra. Prvi dve predstavi bosta namreč že v soboto, 11. maja, in v ponedeljek, 20. maja, obakrat ob 20.30. Niz bosta uvedli domači dramski skupini. Dramska družina F. B. Sedej bo uprizorila komedijo *Ime*, prosto povzeto po literarni pre-

dlogi *Le prenom* M. Delaportea v režiji Jasmin Kovic, Mladinska skupina M+ pa grozljivko *Cvetličarna*, prosto povzeto po literarni predlogi *Mala prodajalna groze* H. Ashmana in A. Menkena v prevodu Dese Muck in režiji Patricije Jurinčič Finžgar. Po daljši pavzi bo po gledališki umetnosti in ocvrtih dobrotah spet zadišalo v petek, 30. avgusta 2019, ob 20. uri, ko bo Koroški deželni teater Slovenj Gradec predstavil delo Norci Maje Gal Štormar in Slavka Pregla v režiji Maje Gal Štormar. V petek, 6. septembra 2019, ob 20. uri bo na vrsti predstava *Romeo in Julija*, prosto povzeta po W. Shakespearu, po konceptu in v režiji Maruše Kink. Delo je na-

stalo kot koprodukcija Zavoda Margareta Schwarzwald, Cankarjevega doma, Slovenskega gledališkega inštituta (SLOGI) in Kina gledališča Bežigrad. Zadnja predstava *Gledališča na ocvrtem* bo v petek, 4. oktobra 2019, ob 20. uri, ko bo v Števerjanu prvič gostovalo Beneško gledališče iz Špeta s predstavo *Zdreu bunik*, prosto povzeto po Molierovem delu *Le malade imaginaire* (Namišljen bolnik), v režiji Jasmin Kovic. Redni abonma za 5 predstav in pozdrav iz kuhinje stane 20 evrov, abonma za dve osebi (par) za 5 predstav in pozdrav iz kuhinje znaša 35 evrov, študentski abonma za 5 predstav, nagradno pred-

stavo in pozdrav iz kuhinje 15 evrov. Redna vstopnica stane 7 evrov, vstopnica s popustom (dipljaki, študenti) pa 5 evrov. Mladi do 18. leta imajo prost vstop. Abonma si lahko nabavite telefonsko: +39 3280914497 ali po mailu: dramska.druzina@sedej.org Vse predstave bodo v veliki dvorani županijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu. Abonenti bodo, kot vsako leto, prejeli tudi pozdrav iz kuhinje. Letos organizatorji napovedujejo kar nekaj cvrtih novosti. Tudi tokrat bo s svojimi vini prisotna Vinoteka Števerjanske gride, ki sodeluje z Dramsko družino SKPD F. B. Sedej pri uresničitvi tega gledališkega niza, pri katerem so soudeleženi še Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Zlata gledališka mreža in Svet slovenskih organizacij.

IK

Slovesno vstajensko slavlje v goriški stolnici "Bodite pričevalci ljubezni!"

V goriški stolnici se žal slovenska beseda v zadnjih letih oglašala le dvakrat na leto, v božičnem času, na praznik sv. Štefana na Božičnici v organizaciji Združenja cerkvenih pevskih zborov, in za Veliko noč ob jutranji vstajenski sv. maši, ki je najbolj zgodnja (ob 6.30) v goriškem mestnem središču. Tudi letos se je ob kar velikem številu ljudi zmeraj veličastneje in glasneje oglasila trikratna *Aleluja*. Slovesno mašno bogoslužje, s procesijo po cerkvi, je vodil g. Marijan Markežič ob somaševanju goriškega nadškofa Carla Redaelli, stolniškega župnika Nicole Bana, ki upravlja pastoralno enoto, pod katero spadajo cerkve sv. Ignacija, sv. Roka in pri Sv. Ani, in staroste slovenskih duhovnikov, msgr. Oskarja Simčiča. Navzočnost msgr. Simčiča je gotovo razveselila vse vernike. De-

kan Marijan Markežič, duhovni upravitelj Slovenskega pastoralnega središča v goriški cerkvi sv. Ivana in župnik v Pevmi ter Števerjanu, je v homiliji spregovoril o pomenu Velike noči, o Kristusu, ki je z vstajenjem premagal smrt, predvsem pa je poudaril njegovo ljubezen, zaradi katere je daroval samega sebe za naše odrešenje. Zato po njegovem zgledu moramo vsi biti pričevalci te ljubezni, ki razsvetljuje najglobljo temino. Berilo sta prebrala Sanja Vogrič in Franko Žerjal, prošnje pa sestra Alojzija, prednica šolskih sester v Zavodu Sv. Družine v Gorici. Okrog oltarja je bilo kar trinajst strežnikov, deklic in dečkov (prisotni so bili pri vseh obredih velikega tedna v cerkvi sv. Ivana v Gorici!), ki jih zgledno vodita mladi Kristina Pahor in Vanja Vogrič. Sam nadškof, ki je ob koncu

foto dd

navgovernil vernike in podelil blagoslov, je g. Marijanu zaupal, da sam nima toliko pridnih ministrantov. Blagoslov je bil namenjen seveda tudi velikonočnim jedem, ki so jih po lepi stari navadi prinesli verniki, da bi bil velikonočni zajtrk "požegnan". Na oltarju je bil velik hleb kruha. Kot vsa ta leta (nabralo se je kar pet desetletij!) je ta kruh skrbno, s svojimi izkušenimi rokami spekla gospa Marica Podveršič, izvrstna kuharica. S kora so se razlivala znane in manj znane velikonočne pesmi, ki so jih pod vodstvom Franke Žgavec in ob orgelski spremljavi Davida Ban-

dlja zapeli pevci, ki pojejo na raznih naših korih. Med temi pesmimi, polnimi radosti ob vstajenskem slavlju, so bile tudi *Pesem slednica*, pripisana Wipu iz Burgundije (11. stoletje), ki jo je uglasbil David Bandelj, *Poglejte, duše, grob odprti!* v spevni melodiji Vinka Vodopivca, in mozartovsko navdahnjeno *Raduj se, kraljica nebeška* Franza Kubika. Ob koncu slovesnosti je sam nadškof Redaelli s stiskom roke posameznim vernikom voščil veselo Veliko noč. Udeleženci vstajenja so kot vsako leto prejeli tudi blagoslovljene kruhke.

IK

Obvestila

Volilni program števerjanske sekcije SSK - Predstavitev kandidatov: v torek, 7. maja, ob 20.30 v obnovljeni osnovni šoli na Jazbinah. Shodi: v soboto, 18. maja, ob 19.30 (po sv. maši, ki se začne ob 18.45) ob cerkvi na Jazbinah; v nedeljo, 19. maja, ob 12.15 (po sv. maši, ki se začne ob 11.15) ob cerkvi v Števerjanu. Lepo vabljeni in topel pozdrav.

SPDG sklicuje redni občni zbor v četrtek, 9. maja, ob 17. uri v prvem sklicu in v petek, 19. maja, ob 20.30 v drugem sklicu. Zasedanje bo v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici, ul. I. Brass.

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško prireja 18. maja, v sodelovanju s turistično agencijo, enodnevni izlet na Dolenjsko z enim avtobusom. Program predvideva ogled Kostanjevice na Krki, Kartuzije Pleterje - Muzeja na prostem in Mlina Košak. Sledilo bo druženje v značilni dolenjski gostilni, po kosilu bo sprejem na veliki kmetiji med dolenjskimi griči. Odhod proti domu po kratkem ogledu Otočca. Vpisovanje se je končalo 17. aprila. Avtobus bo odpeljal ob 5. uri iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vagi blizu Pevmskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču, v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi, na Poljanah in v Doberdobu. Organizatorji priporočajo točnost.

Odprta vrata v Mladinskem domu, kjer je poteka vpis k pošolskemu pouku 2019/20. Četrtek 2. maja, ob 15.00 delavnice za otroke, ob 18.00 informativno srečanje s starši. Predpis s popusti do 11. junija oz. do izčrpanja razpoložljivih mest. Informacije na tel. 0481-280857 ali 366-6861441 oz. 331-6936603; e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Društvo slovenskih upokoencev za Goriško vabi na predavanje/predvajanje "Tibet na strehi sveta" ge. Katjuše Rabzelj, velike ljubiteljice popotovanj, ki bo v sredo, 22. maja, ob 17.00 uri v Trgovskem domu, Korzo G. Verdi št. 52 (pritličje).

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN

IT 97 M 054 841 240 1CC 003 003 6225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Cestitke

Duhovnjica sv. Ivana čestita **Mirki Humar in Borisu Lutmanu** ob njuni zlati poroki. Želimo jima še nadaljnjega božjega blagoslova, zdravja in razumevanja. Obenem se jima zahvaljujemo za vse, kar delata za našo skupnost.

V petek, 26. aprila, sta praznovala zlato poroko **Mirka in Boris Lutman**. Iskreno jima čestitamo in želimo, da bi s svojo družinsko toplino še dolgo let ogrevala vse svoje drage. Sestra Dolores in brata Alojz in Dominik z družinama.

Iskrenim čestitkam se iz srca pridružujejo nekdanje "telovadke" v Domu F. Močnika.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 3. 5. 2019 do 9. 5. 2019)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it.

Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00.

Spored:

Petek, 3. maja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 4. maja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Nedelja, 5. maja ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 6. maja (v studiu Stefania Beretta): Pravljica za lahko noč.

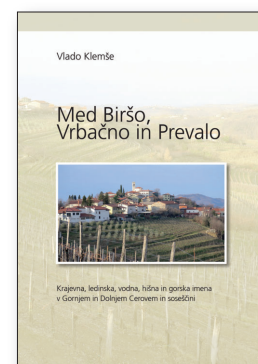
Torek, 7. maja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 8. maja (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: O zlatorogu in zvestobi staremu izročilu. - Izbor melodij.

Četrtek, 9. maja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

Vlado Klemše
MED BIRŠO, VRBAČNO IN PREVALO

Predstavitev bo v ponedeljek, 6. maja 2019, ob 20. uri v domu Vaške skupnosti Cerovo v Gornjem Cerovem

Pogovor z avtorjem Vladom Klemšetom in urednico Danilo Zuljan Kumar bo vodila domačinka, univerzitetna študentka Terezija Peršolja
Toplo vabljeni!

SNG Nova Gorica / Premiera: Nekaj ljudi išče srečo in crkne od smeha Groteska o “zgubah” treh generacij

Tokratna premierna uprizoritev Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, sedma v tej sezoni, je bila res nenavadna. Za tiste gledalce, ki imajo radi klasično dramsko umetnost, skoraj nesprejemljiva. Poleg vsega je trajala kar cele 4 ure in dvajset minut z odmorom med obema deloma! To je kar zahtevno, seveda najprej za igralce, a tudi za gledalce, ki na drugi premieri 27. marca 2019 niso zasedli vseh prostorov male dvorane SNG Nova Gorica. Marsikdo je tudi zapustil dvorano po prvem delu, čeprav moramo povedati, da je predstava po svoje zanimiva, vsaj za tiste, ki v gledališču radi gledajo tudi take malce bolj “eksperimentalne” (ta izraz je sicer že krepko zastarel!) odrske postavitve. Na novogoriškem malem odru je bil namreč prvič v slovenščini uprizorjen roman *Nekaj ljudi išče srečo in crkne od smeha* (Ein Paar Leute suchen das Glück und lachen sich Tot) plodovite, tudi provokativne nemške avtorice Sibylle Berg, rojene l. 1962 v Weimarju. Njena dela, ki odražajo nelagodnost, resigniranost današnjega človeka, ki je že zdavnaj pregnal iz zavesti vse iluzije, so bila prevedena v 34 jezikov. Njen prvi roman, izdan l. 1997 pri nemški založbi Reclam Verlag, je kot prvo avtoričino delo v slovenščino prestavila Urška Brodar. Ona je tudi opravila

dramaturško razčlenitev pri tej odrski postavitvi romana, ki ima kar 88 poglavij, v katerih pripoved razpleta deset ljudi, ki so sorodstveno ali na kakšen drug način povezani med seboj. Poleg teh pa se pojavi še veliko drugih. Glavni so Vera, Nora, Verina hči, Ruth, Verina mama in Norina nona, Betti-

preživi. Življenjske dogodivščine vseh teh protagonistov treh generacij je na oder postavila mlada režiserka Eva Nina Lampič, (rojena v Ljubljani l. 1985), prvič gostja v SNG Nova Gorica. Po dokončanem študiju režije na ljubljanski AGRFT je končala še enoletni podiplomski študij na britan-

in po svoje interpretira in pooseblja teh deset glavnih protagonistov, ki jih vežejo usodne vezi. Vse je dokaj prepleteno, tako da je za gledalca kar priporočljivo, da po predstavi ali pred njo vzame v roke gledališki list in prebere vsebinski povzetek izpod prevajalkinega peresa. V gledališkem listu sta celo “partitura romana” in seznam devetih shrli-vih smrti, s katerimi se končajo posamezne pripovedi. Bolj statično razpredanje zgodbe, se včasih razvije v dejanje, ko se igralci, oblečeni v “navadna oblačila” dvignejo z “improviziranih sedežev”, na “neurejenem” odru (kostumografija in scenografija Toni Soprano Meneglejte), ob pripovedi nekaterih smrti in se kot v filmu “upočasnjeno” gibljejo po odru (koreograf Bence Mezei). V ozadju se pojavljajo videoposnetki oz. besede in risbe (avtor videa Megajver), ob glasbi Aleša Zorca. Nenavaden je že vstop gledalcev v dvorano čez oder. Igralci razpredajo zgodbo v prvi osebi ali jo povedujejo kot poročilo, si včasih kar skočijo v besedo in dopolnjuje povedano... Ves čas motrijo občinstvo in zdi se, da se še sami čudijo temu, kar povedujejo. Tisti, ki niso trenutno vpleteni v pripoved, včasih vstanejo in si postrežejo s prigrizkom v globini odra ali pa popijejo požirek vode, da beseda bolj gladko steče. Inter-

pretacije njihovih vlog so si enakovredne, prežete z ironičnim prizvokom. Edino preživelo protagonistko Vero poosebljajo vsi, s tem da si nataknejo plavolaso lasuljo. Vse je prepredeno z groteskno, absurdnostjo, krutostjo, ki doseže višek na koncu, ko “kri” brizga od vsepovsod, zaliva obraze, priteka iz ust, še posebno “veristično” ob pripovedi tragične smrti Toma in Bettine v prometni nesreči na avtocesti na poti proti Benetkam. (Občutljivejši želodci verjetno vsega tega ne

bi prenesli. Zdi pa se, da se zadnje čase režiserji kar naslajajo ob tem, da “zalivajo” predstave s krvjo). V delu Sibylle Berg, ki ga vlepajo v svoje spone hladnost, nepopustljivost, pikrost, odtujenost, nasilje, anoreksija, seks in še druge take temne človeške strani, ljudje ne vidijo smisla v življenju, nobene perspektive ni zanje, ne verjamejo v nič. Iskanje sreče je brezupno, saj je ni mogoče doseči. Ne vem, ali bi si predstavo, kdor si jo je ogledal enkrat, želel ponovno videti...

Iva Koršič

Foto SNG Nova Gorica / Peter Uhan

na, najboljša Verina prijateljica, Helge, Verin mož in Norin oče, Tom, Karl, Moški, Pit in Paul. Vsi ti si želijo sreče, a je nikdar ne dosežejo. V romanu je prikazan obdobje enega leta njihovega, tudi krepko zavoženega življenja, ki se za vse konča tragično, tudi z nasilno smrtjo, samomorom ali v grozljivo slikoviti prometni nesreči. Samo Vera, ki ji za trenutek sreče včasih zadošča le cigareta ob kavici v “kafiču”,

ski Univerzi v Sheffieldu, delovala kot pripravnica v New Yorku in Berlinu, zdaj pa ustvarja doma in v tujini. Očitno se rada podaja v “eksperimentalne” vode. V SNG je v to nenavadno predstavo zabrodila s šestimi igralci; to so Arna Hadžialjevič, Miha Nemec, Marjuta Slamič, Luka Martin Škof (gost, sicer režiser), Urška Taufer in Miranda Trnjanin (gostja). Teh šest igralcev vodi gledalce skozi vsa poglavja epizodnega romana

Monografska številka Dialogov

Petdeset izbranih kratkih zgodb avtorjev in avtoric rojenih po letu 1980 je naslov antološke številke mariborske revije za kulturo in družbo Dialogi, v katero je urednica Petra Kolmančič zajela knjižno ustvarjanje s področja kratke proze skupno trindvajsetih besednih ustvarjalcev in ustvarjalk.

Med njimi je tudi tržaški avtor Primož Sturman, ki je v preteklem letu pri založbi Litera objavil knjižni prvenec Gorica je naša. V monografski številki Dialogov se je znašla ravno naslovna zgodba zbirke, ki se bralcem po spletni in knjižni objavi predstavlja še tretjič, tokrat revijalno.

V izboru zasledimo pomembna imena slovenske književnosti, ki izstopajo po prejemu literarnih nagrad v posameznih žanrih oziroma nominacijah zanje. To so Ana Schnabl, Andrej Hočevnar, Anja Mugerli, Davorin Lenko, Denis Škofič, Goran Vojnovič, Tomo Podstenšek, Vesna Lemač in drugi.

Lastnost v reviji predstavljene generacije je, da je začela literarno ustvarjanje v novem tisočletju. “V tem obdobju se zato pojavlja postmodernistični tip kratke proze, ob njem pa, opozarja Bošnjakova (Blanka Bošnjak literarna zgodovinarica, op. ur.), enakovredno soobstajajo še drugi tipi, in sicer ultramodernistični, post eksistencialistični, neorealistični, minimalistični in iracionalistično-mistični tip, ki se med seboj razlikujejo po vsebini, tematiki, formi in slogu, za vse pa je značilen izrazit premik k intimizmu”, med drugim zapiše Petra Kolmančič v uredniškem uvodu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (61)

Dimitri Tabaj

Slap in rodbina Lanthieri (1)

Leta 1873 je bila na Slapu pri Vipavi ustanovljena prva kmetijska šola na Slovenskem. Na pročelju tamkajšnjega Lanthierijevega dvorca najdemo napis: “Visokorodni gospod KARL GROF LANTHIERI poklanja ta grad in pripadajoča zemljišča brezplačno Kranjski deželi za deželno vinarsko in sadjarsko šolo. Dne 18. septembra 1873. leta se je šola otvorila, a dne 30. septembra 1886 po trinajstletnem plodonosnem delovanju zatvorila vsled preselitve na Dolenjsko - V znamenje hvaležnosti - KRAJNSKA DEŽELA”.

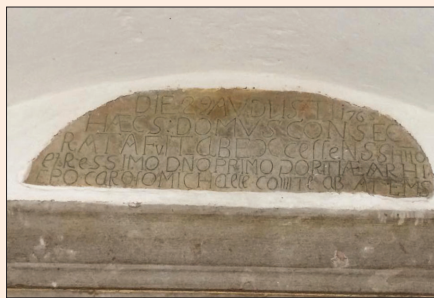
V cerkvi sv. Štefana je Janez Wolf v letih 1876-1877 uprizoril življenje in smrt sv. Štefana. Na sliki, na kateri sv. Štefan deli milovščino, je Wolf kot svetnikovega spremljevalca, ki nosi košaro s kruhom, naslikal ravno grofa Lanthierija. Slikar si je pač “sposodil” obraze takratnih Vipavcev: žena z otrokom je Kristina Premru Planinc, mati duhovnika in skladatelja Stanka Premra (njemu dolgujemo uglasbitev Prešernove Zdravljice) ter babica partizana in narodnega heroja Janka Premra - Vojka.

Slap - danes poznan kot vrhunska vinska destinacija, ki se ponša z ogromno tra-

Na pročelju Lanthierijevega dvorca na Slapu najdemo napis: “Visokorodni gospod KARL GROF LANTHIERI poklanja ta grad in pripadajoča zemljišča brezplačno Kranjski deželi za deželno vinarsko in sadjarsko šolo. Dne 18. septembra 1873. leta se je šola otvorila, a dne 30. septembra 1886 po trinajstletnem plodonosnem delovanju zatvorila vsled preselitve na Dolenjsko - V znamenje hvaležnosti - KRAJNSKA DEŽELA”

dicijo - je v zgodovinskih virih prvič omenjen leta 1215. Dvorec in cerkev sta po vsej verjetnosti nastala na temeljih starejšega objekta, ki naj bi ga zgradili malteški vitezi v 13. stoletju. O prisotnosti le-teh pričajo nekatere kamnite plošče, vžidane v fasadi cerkve sv. Matije, na katerih lahko vidimo križe in neko kmečko orodje. Cerkev je bila večkrat obnovljena in v 17.-18. stoletju skoraj na novo prezidana. V tej cerkvi naj bi se uporabljalo glagoljško bogoslužje v staroslovenščini. V sedanji obliki jo je posvetil leta 1765 goriški nadškof, cesarski in papeški svetnik grof Karel Mihael Attems, kakor piše na plošči nad glavnim vhodom. Brat nadškofa Karla Mihaela Attemsa - cesarski svetnik, pesnik in pisatelj Sigismund - je bil poročen z grofico Jožefo Lanthieri, prateo na začetku omenjenega grofa Karla Lanthierija, iz plemiške družine, ki je imela veliko vlogo v razvoju te doline. Pred grofi Lanthieri je na Slapu gospodovalo več rodbin, med temi tudi rodbine Zwegkhenburg, Flachenfeld, Radovič in Coronini (baron Krištof Lovrenc Flachenfeld s Cola nad Vipavo je bil mecen slovenskih slikarjev, med temi znamenitega Franca Jelovška, ki je med drugim okrasil cerkev na Slapu, v kateri so prisotne tudi umetnine

Cerkve sv. Matije na Slapu je v sedanji obliki posvetil goriški nadškof grof Karel Mihael Attems leta 1765, kakor piše na plošči nad glavnim vhodom.

Mihaela Stroja, Toneta Kralja in delavnice Pasqualeja Lazzari-nija).

Po Jelovškovih freskah je znana tudi cerkev sv. Štefana v Vipavi, v kateri del poslikav pripada drugemu zelo znemu slovenskemu slikarju, Janezu Wolfu (v sodelovanju s Simonom Ogronom). Wolf je v letih 1876-1877 uprizoril življenje in smrt sv. Štefana. Na sliki, na kateri sv. Štefan deli milovščino, je Wolf kot svetnikovega spremljevalca, ki nosi košaro s kruhom, naslikal ravno grofa Lanthierija. Slikar si je pač “sposodil” obraze takratnih Vipavcev: naslikal je na primer dekana, častnega kanonika in deželnega poslanca Jurija Grabrijana (1800-1882), enega glavnih pobudnikov kmetijske šole na Slapu in velikega borca za uveljavitev slovenščine. Ravno on je poklical Wolfa v Vipavo. O Grabrijanovi smrti je 24. junija 1882 poročal Slovenec: “Zopet je Slovenska domovina zgubila enega svojih zvestih, značajnih sinov. 22. t. m., ob 1/4 5. uri jutraj zdihnil je gospod Grabrijan Juri, Vipavski dekan, vitez Fran-Josipovega reda, 82 let star, svojo blago dušo. Rajni bil je uzor pravega iskrenega narodnjaka. Poznal je reve človeške in po moči tudi vsakemu pomagal. Zato je pa tudi marsikter Vipavec, ko je smrt gospoda dekana zvedel, zdihnil: Očeta smo zgubili. Kar je storil, delal je po geslu: Vse za vero, narod in cara!” Leta 1861

Dekan in častni kanonik Jurij Grabrijan (1800-1882), eden glavnih pobudnikov kmetijske šole na Slapu in velik borec za uveljavitev slovenščine. Slikar Janez Wolf ga je uprizoril na freskah cerkve sv. Štefana v Vipavi.

Poslikavo kapele sv. Notburge v cerkvi sv. Matije na Slapu je naročil baron Krištof Lovrenc Flache-feld s Cola nad Vipavo. Bil je mecen slovenskih slikarjev, med temi znamenitega slovenskega slikara Franca Jelovška. Grb na skrajni levi pripada ravno baronu Krištofu Lovrencu Flachenfeldu, grb na skrajni desni pa njegovi ženi Mariji Ani Tereziji Wintershoffen. Nad levim grbom sedi sv. Lovrenc, nad desnim pa sv. Terezija Avilska, stojita pa levo sv. Donat, desno češka svetnica Evrozija (grški prevod izvirnega slovanskega imena Dobroslava).

je Jurij Grabrijan s cerkvenim denarjem sezidal zelo lepo šolsko poslopje v Vipavi. V pročelje tega poslopja so 17. septembra 1885 njemu v spomin vzdali spominsko ploščo. Ploščo so kasneje odstranili italijanski okupatorji: ponovno je bila postavljena šele leta 1968. Janez Wolf je naslikal tudi pesnika Radoslava Silvestra (1841-1923), avtorja prvega slovenskega prevoda pesmi Stille Nacht, in Kristino Premru Planinc, mater duhovnika in skladatelja Stanka Premra (njemu dolgujemo uglasbitev Prešernove Zdravljice) ter babico partizana in narodnega heroja Janka Premra - Vojka. Simon Ogrin je kolego Janeza Wolfa kar dvakrat naslikal.

Kratke

56. literarna nagrada Vstajenje za leto 2018 Mariju Čuku

Dne 16. aprila 2019 se je sestala na sedežu Slovenske prosvete v Donizettjevi ulici 3 v Trstu komisija literarne nagrade "Vstajenje" v sestavi prof. Lojzka Bratuž, prof. Robert Petaros, prof. Zora Tavčar, prof. Neva Zaghet, prof. Magda Jevnikar in urednik Marij Maver. Iz lanske izvirne knjižne bere je komisija pregledala 32 del zamejskih in zdomskih avtorjev z letnico 2018. Odločila je, da nagrado Vstajenje prejme **Marij Čuk** za roman Prah.

Roman obravnava slovensko narodno skupnost v Italiji po drugi svetovni vojni. Ob osebni zgodbi protagonista se dotika političnih pretresov, odkrito se loteva odnosov in strankarskih razprtij, dilem in odločitev ter usode skupnosti, ki se neizogibno spreminja in išče rešitve.

Avtor s svojo kritičnostjo spodbuja k razmišljanju in razpravi. Denarno nagrado bo prispevala ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA z Opčin. Svečana podelitev nagrade bo v ponedeljek, **13. maja 2019, ob 20.30 v** Peterlinovi dvorani v Trstu, Donizettjeva ulica 3.

Razstava del velikega Leonarda v Louvru

V muzeju Louvre bodo ob letošnji 500-letnici smrti velikega Leonarda jeseni odprli razstavo njegovih del. Ta bo ob delih iz zbirke muzeja združila izjemno skupino del, med drugim naj bi bila na ogled znamenita slika Odršenik sveta, ki je bila leta 2017 na dražbi prodana za rekordnih 450 milijonov dolarjev. Vendar muzej za to še nima potrditve. Odršenik sveta od leta 2017, ko je bil prodan na dražbi avkcije hiše Christie's, še ni bil javno razstavljen, kar po pisanju francoske tiskovne agencije AFP zbujajo dvome tako glede lastništva in nahajališča slike kot glede njene avtentičnosti. Septembra lani naj bi bila slika razstavljena v muzeju Louvre Abu Dhabi, vendar so v muzeju razstavo preložili brez pojasnila.

Najdražjo sliko na svetu naj bi po prvih informacijah po nakupu pridobile lokalne oblasti. "Leonardova mojstrovina, ki je bila sprva izgubljena in nato dolgo hranjena v zasebni lasti, je zdaj naše darilo svetu", je tedaj dejal Mohamed Khalifa al-Mubarak, vodja oddelka za kulturo in turizem v Abu Dabiju. Med pripravami na razstavo so oddelek za kulturo in turizem v Abu Dabiju zaprosili za izposojlo slike, vendar še niso dobili odgovora.

Srečanje ljubiteljskih gledaliških skupin Severne Primorske 2019**Slovesna podelitev priznanj v SNG Nova Gorica**

Kot je že postala ustaljena navada, se je tudi letos, tokrat 58. Srečanje ljubiteljskih gledaliških skupin Severne Primorske, Linhartovo srečanje 2019, ki ga prireja Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, da bi spodbudil gledališko ljubiteljsko ustvarjalnost in njeno kakovostno rast, končalo v veliki dvorani Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. V nedeljo, 14. aprila 2019, je bila na sporedu zadnja predstava abonmaja *Nedeljska gledališka srečanja*, ki jih že nekaj let ponuja SNG Nova Gorica. Hkrati je to vedno tudi ena izmed najboljših predstav, ki so sodelovale na regijskem srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin Severne Primorske, ki je v ljubiteljskih gledaliških krogih zelo priljubljena prireditve. Tokrat so na novogoriški oder stopili igralci Dramske skupine Grgar, Aleš Bremec, Ksaverija Plešničar, Julija Ipavec, Robert Cotič ("naše gore list", začel je igrati pri Odru90), Matej Čubej in Matjaž Volk, ki so uprizorili "noro" komedijo *Kaj je videl batler?* Kao-tična komedijska vsebina se izrisuje v ambulantni psihiatri in se zapleta ob vsesplošnih lažeh, tudi zaradi skakanja čez plot. Noremu dogajanju prilivajo olja številne skrivalnice, preobleke, prevare itd., ki privedejo do nepričakovane konca. O njem gledališka stroka pravi, da je "najbolj briljantno bedast srečen konec v zgodovini komediografije". O predstavi smo podrobneje pisali, ko je

bila Dramska skupina iz Grgarja v gosteh v Kulturnem domu v Sovodnjah.

Letos so Linhartovo srečanje Severne Primorske izoblikovale te gledališke skupine iz širše Goriške: **Gledališko društvo Kontrada Kanal** s predstavo Josipa Drobniča in Petra Harla *Pravi Slovenec*, *Pravi Slovenec?* (režija Peter Harl), **Igralsko društvo amaterska**

Prizor iz predstave Kaj je videl batler

skupina Neblo s predstavo Roberta Marca *Varna hiša za moške* (režija Ana Facchini), **Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrez** s predstavo Neila Simona *Bosa v parku* (režija Janez Starina), **Dramska skupina Grgar** s predstavo *Kaj je videl batler?* (avtor Joe Orton, režija Radoš Bolčina), **Gledališka skupina Z vseh vetrov Društva Simon Jenko Temnica** s predstavo *Kartoteka (Junakove sanje)*, avtor Tadeusz Rozewicz, režija Maja Blagovič in Vladimir Jurc), **Amatersko gledališka skupina Šoov Šempas Kulturno prosvetnega društva Lipa Šempas** s predstavo *Ma kej tagza!* (avtorica Jana Krušič, režija Alenka Vidrih), **Dramska skupina Kulturno turističnega društva Zarja Bilje** s predstavo Roberta Cossa *Nona* (režija Ana Facchini), z istim dramskim delom se je predstavila tudi **Gledališka skupina Kulturnega**

Prejemnik nagrade Izidorja Cankarja je Ferdinand Šerbelj, ki nagrado prejme za življenjsko delo pri preučevanju baročnega slikarstva. Priznanja Izidorja Cankarja 2019 prejmejo snovalci monografije *Križanke* in snovalci monografije *Dvorec Betnava, častno priznanje prejme Salvator Žitko*.

Kot piše v utemeljitvi, **Šerbelj** velja za enega najpomembnejših slovenskih barokistov. V več kot 40 letih je sodeloval pri skoraj nepregledni množici razstav in pripravil številne spremljevalne publikacije, ki spadajo med temeljna dela stroke, med njimi so *Anton Cebej: 1722-1774, Baročno slikarstvo na Goriškem, Izzvenevanje nekega obdobja: oris poznobaročnega slikarstva na Kranjskem in 550 let Ljubljanske škofije: 1461-2012*. Njegovo delovanje ni bilo omejeno le na Narodno galerijo, ampak je ves čas sodeloval tudi z drugimi muzeji. Ob preučevanju slikarstva na Goriškem je stkal pomembne vezi s strokovnjaki iz Italije, katerih plod je tudi obsežna znanstvena monografija *Baročno slikarstvo na Goriškem* iz leta 2006. Med njegovimi zadnjimi mednarodnimi sodelovanji pa ne gre spregledati prispevka k razstavi in katalogu o slikarju Martinu Johannu Schmidtu v dunajskem Belvederu.

Njegova vsestranskost se kaže v obvladovanju praktično vseh večšin - raziskovanja, tereškega, galerijskega in muzejskega dela ter reševanja konservatorskih in restavratskih vprašanj. Neprecenljiv je tudi njegov prispevek k širjenju znanja v najširših krogih, še piše v utemeljitvi.

Nagrada Izidorja Cankarja**Prejemnik je Ferdinand Šerbelj**

Snovalci monografije *Križanke* - urednik Luka Vidmar ter avtorji Gašper Cerkovnik, Matej Klemenčič, Metoda Kemperl, Metoda Kokole, Martina Malešič, Katra Meke, Janez Mlinar, Janez Weiss, Matija Ogrin, Mija Oter Gorčič, Ines Babnik, Aleš Maver, Magda Miklavčič Pintarič, Blaž Zabel, Ana Pokrajac Iskra, Irena Žmuc, Bernarda Županek, Nataša Polajnar Frelj, Marjeta Šašel Kos in Lilijana Žnidaršič Golec - priznanje Izidorja Cankarja prejmejo za prvi celostni znanstveni doprinos o kompleksu nekdanje komete nemškega viteškega reda.

Kot piše v utemeljitvi, monografijo, ki je leta 2018 izšla pri ljubljanski Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo, odlikujejo izrazita interdisciplinarnost, širok uvid v kulturnozgodovinski okvir spomenika, prehtan nabor tem in kvaliteta izsledkov, ne nazadnje pa tudi zgleden znanstveni aparat in inovativno oblikovanje. Snovalci monografije *Dvorec Betnava* - urednika Franci Lazarini in Miha Preinfalk ter avtorji Andrej Magdič, Mihe-

la Kajzer Cafnik, Žiga Oman, Matjaž Grahornik, Andrej Hozjan, Lilijana Urlep, Igor Sapač, Tina Košak, Polona Vidmar, Eva Sapač in Valentin Bevc Varl - priznanje prejmejo za poglobljeno multidisciplinarno raziskavo o zgodovini in sedanjosti usodi omenjenega dvorca. Monografija je leta 2018 izšla kot prva v seriji Castellologica Slovenica, ki so jo skupaj zasnovali na Zgodovinskem inštitutu Milka Kosa in Umetnostnozgodovinskem inštitutu Franceta Steleta, ki delujeta v okviru ZRC SAZU. Kot piše v utemeljitvi, razprave odlikuje stroga zavezanost znanstvenim načelom; uredniško delo je bilo opravljeno nadvse skrbno, avtorji so sledili drug drugemu in spoznanja kolegov vgrajevali v lastne prispevke.

Salvator Žitko častno priznanje prejme za temeljni doprinos k preučevanju kulturne dediščine Slovenske Istre. Nagrade, priznanja in častna priznanja Izidorja Cankarja za izjemne zaslug pri preučevanju umetnostne dediščine od leta 1999 bionalno podeljuje Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo.

Vladka Tucovič Sturman**JEZIKOVNICA**

60

Različni glagoli

Pred časom me je urednik prijazno prosil, naj napišem kaj o glagolih, ob katerih se je zaustavil eden izmed zvestih bralcev Novega glasu. Prošnja je bila skopa, zgolj želja, ali lahko v Jezikovnico uvrstim glagola *izpostaviti se* in *soočati se* ter pridevnika *skoncitriran* namesto *koncentriran* pa še glagola *odreagirati* in *reagirati*. Priznam, da sem bila v nemali zadregi. Ko sem namreč prebrala navedene predloge, v navedenih besedah nisem videla ničesar spornega, torej ničesar napačnega ali neustreznega. O čem naj torej pišem, če pa se ponavadi v Jezikovnici hudujem nad neprimerno rabo in ponujam primernejše zglede ... Pa sem se vseeno potrudila, o rezultatih pa pravkar berete.

Prva pot vsakogar, ki se ukvarja z jezikom, ne le slovenista, pač pa vsakega, ki se zaustavi pri kakšnem jezikovnem vprašanju, sta pravo in slovar. Tiste, ki s (m) o večji iskanja informacij po internetu, bo pot vodila na spletni jezikovni portal www.fran.si, druge pa v klasične knjige, kakršni sta tudi *Slovar slovenskega knjižnega jezika* in *Slovenski pravopis 2001* v številnih izdajah. Vedno se moramo namreč najprej vprašati, kakšnega pomena je beseda, ki nam dela preglavice. Pri glagolu *izpostaviti se* najdemo tako pomensko razlago, dobesedno prepisano iz slovarja: "očitno, močno zavzeti se za kaj ne glede na nevarnost; eksponirati se: on se je zelo izpostavil za prijatelja; izpostavila se je, da bi ga rešila". Pri glagolu *soočati se* pa v pomenski razlagi piše: "v zvezi s s, z izraza, da je kdo deležen zlasti česa neprijetnega: sodobna družba se sooča z drugačnimi socialnimi problemi; ta veja gospodarstva se sooča z novimi težavami". Če pozorno preberemo obe pomen-ski razlagi, vidimo, da gre za dva različna glagola. Če se torej izpostavimo, ni nujno, da se s kom/čim soočimo. *Izpostavimo se*, če npr. po koncu literarnega pogovora, ko se voditelj in gost že nehata pogovarjati, postavimo vprašanje, saj se takrat vse oči obiskovalcev zazrejo v nas, ki smo zbrali pogum in se soočili s strahom, da se nam bo morebiti zapletel jezik, nas

vprašani ne bo razumel ipd. Noben od teh glagolov ni napačen, vsakega je treba rabiti primerno njegovemu pomenu.

Pri dvojici *reagirati* in *odreagirati* pa gre za t. i. vidski par, dovršni in nedovršni glagol. Pomenska razlaga pri nedovršenem glagolu *reagirati* pravi: "z določenim dejanjem kot posledico določenega dejstva pokazati, izraziti odnos, stališče do tega dejstva; odgovoriti, odzvati se: vodstvo še ni reagiralo; reagirati na novico; reagirati na očitke z jokom; čustveno, instinktivno, ostro reagirati". Pri dovršenem glagolu *odreagirati* pa je razlaga takšna: "narediti kaj, pokazati določen odnos, ki se glede na določeno dejanje, stanje, pričakuje: policija takoj odreagira na vsako prijavo; odreagirati na nezadovoljstvo čakajočih bolnikov; odreagirati na pobudo/odreagirati na dogodek, situacijo; odreagirati na konkurenco/odreagirati hitro, pravilno, pravočasno; odreagirati drugače, na svoj način; odreagirati z napadom, umikom". Če primerjamo t. i. ilustrativno gradivo oz. primere rabe, vidimo, da bi glagola lahko tudi zamenjali, pa sporočila ne bi utrpela škode, npr.: reagirati/odreagirati na nezadovoljstvo čakajočih bolnikov. Spet ne vidim napake ali

neustrezne rabe. Pridevnika *koncentriran* in *skoncitriran* sta tvorjena iz glagolov *koncentrirati* in *skoncitrirati*. Če kdo zbira misli, se *koncentrira*, dokler se ne *skoncitrira* do konca, in je *skoncitriran*. Na cilj pred sabo je lahko *koncentriran* ali *skoncitriran*. Pravopis za oba pridevnika pravi, da pomenita (miselno) zbranost oz. osredinjenost, kar je primernejša ustreznica za osredotočenost.

Iz napisanega lahko sklepamo, da nas včasih kaj zmoti, kar ni nujno napačno ali neustrezno, samo navajeni smo mogoče bili na drugačno rabo. Jezik pa se nenehno spreminja, saj je živ in živahen.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Ponedeljkov večer DSI pred Veliko nočjo

“Zvestobe mi do tebe več ne zruši ne mraz, ne ogenj, ne pohlep sosedov”

V Društvu slovenskih izobražencev je bil zadnji ponedeljkov večer pred velikonočnimi prazniki namenjen slovenski Istri. V prvi vrsti je šlo za predstavitev nove knjige kulturne delavke, sociologinje Nede Dobrinja, ki je izšla z naslovom *Tretja istrska prebujanja in njene senčine*. V Peterlinovi dvorani jo je predstavila ekipa kulturnih delavcev, ki so bili med glavnimi protagonisti tako imenovanega fenomena “tretje istrske prebujanja”.

Vsak po svoje so prispevali, da je bil večer bogat in zanimiv, poln dragocenih in večinoma premalo znanih informacij o naših rojaki v Istri. Vidno je bilo, da gre za dobro uigrane sodelavce pri delu na prosvetnem področju, kar že predstavlja enega od odgovorov na vprašanje, kako jim je uspelo s prostovoljnim delom ustvariti mali čudež, namreč močno kulturno gibanje, ki je brez kake večje denarne podpore bistveno prispevalo k narodnemu prebujenju slovenskih Istranov.

Uvodoma je po predstavitvi predsednika DSI Sergija Pahorja kulturni delavec Dejan Plahuta prebral poezijo Alojza Kocjančiča *Pomlad v Istri* in prisotne pozdravil v imenu študijskega krožka Beseda slovenske Istre. Verzi istrskega pesnika so bili primeren uvod v vse, kar je bilo ta večer slišano, saj so dali razumeti, kakšen je odnos gostov do rodne Istre:

“..... Istran sem. Vem: za to pomladjo v cvetju
žehtela vsa omoitična boš v suši,
ječala v burji, zemlja mojih dedov!
A vedi, da nihče in nič na svetu
zvestobe mi do tebe več ne zruši
Ne mraz, ne ogenj, ne pohlep sosedov”. (Kocjančič, Pomlad v Istri)

Foto damj@n

Kulturni delavec in publicist Milan Gregorič je potem predstavil knjigo Nede Dobrinja; odlomke iz nje pa je bral igralec Radijskega odra, Ivan Buzečan (ki je zelo navezan na svoje istrske korenine). Kot zadnja je nastopila avtorica knjige in duša kulturnega delovanja Leda Dobrinja, ki je kot odgovor na vprašanja moderatorke srečanja, dr. Tanje Jakomin Kocjančič, prehodila izredno bogata leta tretjega kulturnega prebujenja slovenskih Istranov. Milan Gregorič je v bogatem uvodu ra-

zložil, od kod naslov knjige. Prvo “prebujanje” ali zavedanje lastne slovenske identitete in kulture so Istrani doživljali skupno z ostalimi Slovenci v 19. stoletju, to je v dobi taborov in čitalnic. Drugo prebujanje so občutili v času italijanske nadvlade in fašizma, v času hudega zatiranja, ko je bil slovenski jezik utišan, slovenski istrski razumniki konfinirani, Slovenci v Istri in njihova kultura so bili ponižani in prepovedani. Odpor TIGR-a je zajemal tudi Istro, prav tako odpor do okupatorja med drugo svetovno vojno.

Po vojni, po prevzemu oblasti s strani komunistične partije, so v Jugoslaviji vsiljevali neko umetno, t. i. “jugoslovansko narodnost”; z nezaupanjem so gledali na iskanje slovenskih korenin; ime “Istra” je bilo ignorirano za dolgih 45 let.

Leta 1990 pa je z osamosvojitvijo Slovenije tej dolgi dobi končno sledilo vsesplošno slovensko prebujanje. Slovenska Istra se je razcvetela, takrat je prišlo do tako imenovane “tretje narodne in kulturne prebujanja”.

V teh letih so slovenski Istrani čutili velik energetskega naboj in zavest, da želijo poiskati svoje narodno bogastvo in izraziti svojo narodno identiteto. Izhajali so iz besed istrskega pesnika Alojza Kocjančiča, v času komunističnega enoumja krivično zapostavljenega du-

hovnika; v njih je sintetizirano vse hrepenenje istrskega človeka po iskanju bogastva lastne identitete: “Pridi brat, da ti odkrijem svoj zaklad, da ti povem, kako sem mlad, kako razkošno sem bogat”. Gostja, gospa Neda Dobrinja, je bila med prosvetljenimi istrskimi slovenskimi intelektualci najbolj zaslužna za to prebujanje. S prostovoljnim, a profesionalnim in kvalitetnim delom je ustanavljala kulturne in prosvetne organizacije in dejavnosti, podpirala iskanje lastne kulturne dediščine, itd. Z zanosom in idealizmom je začela vrsto dejavnosti: odkupila je domačo “Hišo od čuda”, jo preuredila v kulturni center in jo dala na razpolago za kulturna srečanja, kjer so se lahko izražali besedni, likovni ali drugačni umetniki. Tu so se na srečanjih zbirala velika imena, vrata pa so bila odprta vsem slojem in vsem idejnemu pogledom ali nazorom.

Tako so nastali: Center Vita, Zbornik Brazde s Trmuna, Krožek Slovenci v Istri, List Istrske teme, Kulturni klub Istra, študijski krožki, likovne kolonije itd. Odziv je bil pri domačih ljudeh velik. Ovrednotili so slovensko istrsko ljudsko izročilo, prišlo je do kulturnih izmenjav in valorizacije istrske slovenske besede in kulture; domačini so pridobivali samozavest, Istra se je prebudila.

Tako bogato delovanje, polno idealizma, bi moralo žeti hvaležnost celotnega slovenskega prostora in dobiti oporo v medijih, toda žal te moralne podpore niso bili deležni od oblasti in uradnih medijev. Bili so je deležni le v nekaterih krogih v Trstu, s strani Društva slovenskih izobražencev in nekaterih medijev, točneje v objavah revije Mladika in časopisa Katoliški glas. V oporo pa jim je bil tudi Radio Trst A, kjer so sodelovali v enotedenskih oddajah o Istri.

Delovanje, ki se je v prvem desetletju po osamosvojitvi bogato razmahnilo, je žal zaradi velikih pritiskov doživelo

propad. Že obstoječe institucije, ki so izhajale iz prejšnjega režima, namreč temu dogajanju niso stale ob strani. Obratno. Kmalu so strukture starega sistema, ki so ostale nedotaknjene, začele delovati proti novim, od oblasti neodvisnim organizacijam in krožkom.

Naj bo dovolj le en primer: likovne kolonije, ki jih je ustanovila Dobrinja, so v prvih izvedbah doživele velik uspeh in odmev. Organizatorji so, kot v vseh svojih pobudah, v izvršitev vložili ogromno energije, saj so se morali sami, brez gmotnih sredstev, posvečati organizaciji, obveščanju, realizaciji... Toda kmalu so se začele širiti govorice o potrebi po “večji strokovnosti” in namesto da bi odlično, že obstoječo pobudo podprli, so ustvarili novo likovno kolonijo, jo ponudili v obliki projekta, zanj dobili velike denarne podpore in veliko medijsko propagando. S tem so seveda uničili že obstoječo dejavnost, saj z njimi ni bilo mogoče tekmovali. Žal podporo vladajočih strank redno dobivajo projekti, ki imajo za cilj multikulturo, istočasno pa redno zavračajo projekte, kjer se podpira iskanje slovenske istrske identitete. Skušaja se vsiliti neke vrste “istrska superidentiteta”, kar pa je v bistvu zanikanje vsaj treh avtohtonih identitet, ki v Istri soobstajajo: slovenske, italijanske in hrvaške. Pri tem pa so najbolj oškodovani prav Slovenci, saj so pripadniki drugih dveh narodov veliko bolj zavedni in zvesti svojim koreninam.

Seveda v taki konkurenci in pod takimi pritiski prosvetnim delavcem ni bilo mogoče zdržati. Še tako velika energija in zanos ter prepričanost o pravilnosti lastnega delovanja s časom izgorejo, ko je treba kljubovati toliko nasprotnim silam.

Dobrinja se je po desetih letih delovanja leta 2010 odločila za prodajo Hiše od čuda in odšla v tujino. Zdaj se po desetletni odsotnosti vrača v rodno Istro. Bomo tokrat razumeli pomen njenega dragocenega delovanja?

P. in

Vsetržaško romanje 2019 v Krško

V blag spomin na msgr. Stanka Zorka

Tradicionalno vsetržaško romanje je letos na god svetega Marka, priprošnjika zoper točo in za dobro žetev ter zavetnika kmetov, ko so bile nekoč po poljih Markove prošnje procesije, popeljalo vernike iz Trsta in okolice v posavski Leskovec pri Krškem tudi v blag spomin na msgr. Stanka Zorka, ki je bil rojen v tem kraju l. 1919. Pred 16 leti je umrl in je v svojem rojstnem kraju pokopan. Deloval je na Tržaškem, najprej kot kaplan v Bazovici, nato pa kot slovenski duhovnik v Rojanu. Bil je veroučitelj, kulturni delavec in spodbujevalec skavtskega gibanja. Leta 1961 je bil v Rojanu na njegovo pobudo in z osebnim prizadevanjem zgrajen Marijin dom, 1964 pa kapelica v Lajnarijih. Leskovsko cerkev, posvečeno Žalostni Materi Božji, je napolnilo skoraj 250 romarjev iz šestih avtobusov. Čudovito sončno vreme s temperaturami do 25 stopinj in blagim spomladanskim vetričem je romarski dan naredilo za popoln dan, “ki ga daje Gospod”. Župnijska cerkev v Leskovcu, domnevno

nekdanja prafara, prvič zgrajena pred letom 1200, sodi med najlepše cerkve na Slovenskem; njena gradnja je potekala v mešanem protestantsko-katoliškem okolju in je bila v prvih desetletjih namenjena obema verskima skupnostima. Cerkev ima značilen visok in masiven zvonik, zakristija in kapela sta bili dodani kasneje, v času baroka so bila prezidana okna. Za slovenski prostor izjemna notranjščina cerkve ima kombinacijo poznogotsko zasnovanega dvoranskega ladijskega prostora in renesančnih kapitelov. V začetku 16. stol. je stala tam majhna cerkev z masivnim prostostoječim zvonikom, ki je bil hkrati tudi obrambni stolp pred Turki. Po nekem uspešnem obstreljevanju turške vojske so se v Leskovcu odločili za izgradnjo nove večje cerkve. Ohranili so le prvotni zvonik in ga vključili v zahodno fasado, v času, ko se je v Krškem že močno razmahnil protestantizem. Že leta 1551 je v mestu delovala protestantska šola Adama Bohoriča. Ob uradnem katoliškem župniku je v Krškem in Leskovcu kot njegov namestnik deloval tudi

Foto Peter Cvelbar

protestantski pridigar. Pridige v leskovški župnijski cerkvi so bile zelo znane, tako so že leta 1545 v cerkvi postavili še danes občudovano lepo kamnito prižnico. Ob orgelski spremljavi Marije Šturman in ubranem petju cerkvenih pevcev je sveto mašo ob 11. uri vodil novomeški škof Andrej Glavan ob somaševanju tržaškega škofovega vikarja Antona Bedenčiča in duhovnikov Franca Vončine, Franca Pohajača, Metoda Lampeta, Borisa Čobanovega in Klemenca Zalarja, ki vodijo nekatere župnije na Tržaškem. V svoji, z velikonočnim časom prežeti pridigi je škof Glavan izpostavil med drugim misel, naj verniki ne bomo le verniki iz navade, ampak navdušeni pričevalci za Kristusa. Po maši je romarje pozdravil leskovski župnik Branko Zadnik; še obvezna skupinska slika in že so bili

romarji deležni bogate pogostitve leskovških faranov, ki so pokazali svoje pristno in radodarno dolensko gostoljubje.

Kot običajno se je za tem vsaka skupina s svojim avtobusom odpeljala v gostišče, dogovorjeno za kosilo, in kasneje na ogled

številnih znamenitih naravnih, kulturnih in verskih postojank tega predela Slovenije.

Jelka Daneu Cvelbar

Kratke

Občina Repentabor / Upravne volitve 2019

V vidiku prihajajočih upravnih volitev v Občini Repentabor, ki bodo v nedeljo, 26. maja, je prišlo do dogovora med listama Skupaj za Repentabor in Občani za Repentabor za skupno podporo županski kandidatkinji Martini Škabar. Nosilec liste Občani za Repentabor, Maurizio Vidali, je utemeljil svoj umik kandidaturi za župana in podporo Martini Škabar z željo po dobrem in korektnem sodelovanju, ki je osnova za dobro upravljanje predvsem manjših občin, ter poudaril dejstvo, da je bil upravni program pripravljen s konstruktivnim sodelovanjem obeh list.

“Potem ko je Napredna lista nepričakovano in kratkovidno zavrnila našo ponudbo ponovnega dogovora o skupnem upravljanju Občine Repentabor, dogovor, ki se je v petnajstih letih izkazal za uspešnega in primerne, smo dobili skupni jezik z listo Občani za Repentabor, katere kandidati za svetnike so pokazali veliko pripravljenost za sodelovanje, tudi na podlagi

skupne izkušnje v dolinski občini”, je poudarila županska kandidatkinja Martina Škabar ob dogovoru o sodelovanju med listama Skupaj za Repentabor in Občani za Repentabor.

Dobrodelna pobuda tržaških skavtov

Kot so nam sporočili iz Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, je v dneh pred velikonočnimi prazniki tržaško vodstvo Slovenske zamejske skavtske organizacije nakazalo Slovenskemu dobrodelnemu društvu 1.164,48 evrov.

Gre za sredstva, ki so jih tržaški skavti in skavtinje v adventnem času nabrali med slovenskimi verniki in ljudmi dobre volje, ko so jim v skladu večletne tradicije delili “luč miru iz Betlehema”. Vsakoletno nabirko skavti potem namenijo eni izmed dobrodelnih ustanov. Tokrat je izbira padla na Slovensko dobrodelno društvo, in to s priporočilom, da se sredstva uporabijo za pomoč potrebnim šoloobveznim otrokom za šolske potrebščine, šolske izlete, naročnine ipd.

Poslednje slovo od dr. Jožeta Markuže, zgoniškega župnika

Pridobili smo priprošnjika v nebesih

Minuli petek, 26. aprila, smo v nabito polni zgoniški cerkvi sv. Mihaela pospremili k večnemu počitku g. Jožeta Markužo. So-maševanje velikega števila duhovnikov iz našega prostora in Slovenije je vodil upokojeni koprski škof msgr. Metod Pirihi, ob njem sta bila pri oltarju vikar za Slovence goriške nadškofije g. Karel Bolčina ter generalni vikar v goriški nadškofiji g. Armando Zorzin, ki se je v imenu goriškega nadškofa Carla Redaellija tudi poslovil od pokojnika. Nagovor msgr. Piriha objavljamo v celoti, prav tako objavljamo govor domačina Dimitrija Žbogarja.

Po slovesni maši v Zgoniku, kjer je pel pod vodstvom Iva Kralja šempolajsko-zgoniški cerkveni pevski zbor, na orglah je pevce spremljala Zulejka Devetak, pred cerkvijo pa se je od pokojnega gospoda poslovil tudi zbor Rdeča zvezda, so krsto prepeljali na nabrežinsko pokopališče. V Nabrežini je pokojnika pričakala godba na pihala Nabrežina, pogrebno slovesnost pa je vodil vikar goriške nadškofije za Slovence g. Karel Bolčina, od g. Markuže pa sta se tam poslovila predsednik Goriške Mohorjeve družbe g. Renato Podbersič, ki se je pokojnemu v imenu Goriškem Mohorjeve družbe zahvalil za dolgoletno pomoč bratovščini, saj je g. Markuža urejeval Koledar GMD od leta 1978 do leta 2014. Gospa Magda Čuk

Bukavec pa je spregovorila v imenu Apostolstva svetih Cirila in Metoda in se g. Markuži zahvalila za zavzeto delovanje na področju zedinjevanja kristjanov in za vsakoletno skrb za zbor na

času Jezusovega rojstva, umrl pa je en dan pred Velikim petkom, spominskim dnevom Jezusove smrti.

Od pokojnega gospoda se poslavljamo ob svetopisemskem

Foto JMP

Vejni ob Kraljevem oltarju svetih bratov Cirila in Metoda vsako drugo nedeljo meseca julija.

Nagovor msgr. Metoda Piriha: "Naj se med njim in nami vedno bolj utrjuje občestvo duhovnih dobrin"

Na letošnji Veliki četrtek, na rojstni dan našega duhovništva, se je končala življenjska pot vašega župnika gospoda Jožeta Markuža. Ob rojstvu in smrti se je zelo približal svojemu gospodu. Rojen je bil 18. januarja 1939 v Trstu, torej v božičnem času, v

odlomku o emavških učencih, ki se pri bogoslužju bere v velikočnem času.

Kristjani smo popotniki na tem svetu, v upanju in veri, da bomo nekoč prispeli do končnega cilja. Na potovanju nismo sami. Kleopa se ni sam napotil proti Emavsu, ampak je bil z njim tudi njegov prijatelj. Pot v dvojce, pot v družini, v župniji, v družbi je veliko lažja kot pa, če si sam. Ljudje smo in moramo biti drug drugemu v oporo, pomoč, spodbudo in tolažbo. Vendar vse to še ni

Poslovilne besede zgoniškega domačina Dimitrija Žbogarja

Na Veliki četrtek je Bog poklical k sebi svojega zvestega služabnika gospoda Jožeta Markuža. Pokojnik se je rodil v Trstu 18. januarja 1939, otroštvo in mladost pa je preživel v Nabrežini. Duhovniški poklic, kot je sam povedal, je v njem dozorel kot odgovor na določen poziv: "Treba je storiti to, kar nam kaže Jezus v evangeliju, moramo mu slediti in vse bo lepše. Gospod nam je vedno blizu z dobroto in ljubeznijo". Leta 1958 se je odpravil na študij v Rim, kjer je študiral filozofijo in teologijo na Gregorijani, bival pa je v papeškem zavodu Russicum in bil v Rimu 17. aprila 1965 posvečen v duhovnika vzhodnega bizantinsko-slovenskega obreda. Leta 1974 pa je na vzhodnem papeškem inštitutu za vzhodne cerkvene vede dosegl doktorat v filozofskih vedah s tezo Fra Rafael Levaković ohridski nadškof v 17. stoletju. Leta

Foto MC

1971 je v vatikanski knjižnici po naključju odkril Trubarjevo Cerkovno ordningo. To je knjiga, ki jo je napisal in izdal Primož Trubar leta 1564 in je vse od druge svetovne vojne veljala za izgubljeno. Gre za pomemben kulturnozgodovinski jezikovni dokument, saj obravnava osnovna vprašanja teologije, bogoslužja, cerkvene organizacije, evangeličanskega prava in šolstva.

Po vrnitvi v domače kraje je gospod Markuža za kratek čas služboval kot kaplan pri

sv. Ivanu v Gorici. Prav zaradi zanimanja za vzhodno Cerkev se je z veseljem in zelo zavzeto vključil v delovanje Apostolstva sv. Cirila in Metoda, kjer je prevzel tudi vodilne vloge. Veliko je tudi pisal v Ekmenski zbornik, že v času rimskega študija pa je na novo prevedel božjo liturgijo sv. Janeza Zlatoustu in sv. Vasilja Velikega. Poznali smo ga kot zavzetega organizatorja vsakoletnega poletnega slavlja pri oltarju svetih bratov na Vejini. Zato je tudi razumljivo, da se je v času, ko je bil župnik

sv. Ivanu v Gorici. Prav zaradi zanimanja za vzhodno Cerkev se je z veseljem in zelo zavzeto vključil v delovanje Apostolstva sv. Cirila in Metoda, kjer je prevzel tudi vodilne vloge. Veliko je tudi pisal v Ekmenski zbornik, že v času rimskega študija pa je na novo prevedel božjo liturgijo sv. Janeza Zlatoustu in sv. Vasilja Velikega. Poznali smo ga kot zavzetega organizatorja vsakoletnega poletnega slavlja pri oltarju svetih bratov na Vejini. Zato je tudi razumljivo, da se je v času, ko je bil župnik

v Mavhinjah, zelo zavzel za gradnjo cerkvice svetih bratov Cirila in Metoda v Cerovljah, ki jo je 4. 9. 1988 posvetil tedanji goriški nadškof p. A. V. Bonmarco. Pozneje je postal župnijski upravitelj v Nabrežini, leta 1998 pa župnik v Zgoniku in še upravitelj župnije sv. Pelagija v Šempolaju.

Ob pastoralnem delu v obeh župnijah je treba omeniti tudi veliko delo, ki ga je g. Markuža opravil, ko je obnovil zgoniško cerkev sv. Mihaela nadangela, zgoniško

dovolj. Sam Bog nam prihaja na proti in nas spremlja, nas bodri in vliva pogum, da lahko nadaljujemo pot. Bog, ki nas spremlja, spreminja naše potovanje v romanje, ki je posvečeno zaradi božje navzočnosti in zato, ker nas vodi k Bogu. Pomenljivo je, da Jezusa prepoznamo pri lomljenju kruha, pri evharistiji.

Evharistični Bog je naša duhovna hrana, luč in moč, pa tudi bogastvo in lepota na našem potovanju k Očetu. Pri evharistiji pa ne prepoznamo le Boga, ampak tudi sebe in svoj pravi obraz. Ljudje si ne smemo biti tekmeči ali celo nasprotniki in sovražniki, temveč božja družina. Po milosti krsta smo povzdignjeni k dostojanstvu božjih otrok, smo bratje in sestre, vsi povabljeni na nebeško gostijo. Emavška učenca sta neznanega človeka, ki se jima je približal na poti, povabila, da delita z njim kruh, isto omizje in streho nad glavo. Poskrbela sta za tujca na poti in prav to dejanje pozornosti in gostoljubja jima je odprlo oči, da sta prepoznala Jezusa. Gospod Jože je vse življenje uresničeval to evangelijsko pripoved.

Tako kot emavška učenca se je družil z Gospodom in se z njim pogovarjal ter prodiral v Božja pisma v času študija doma in potem v Rimu v ruskem zavodu Russicum, kjer je bil 17. aprila 1965 posvečen v duhovnika vzhodnega-slovenskega obreda; in potem je svoje druženje z Gospodom nadaljeval na univerzi Gregoriana in na Vzhodnem inštitutu,

župnišče, cerkev sv. Urha v Samatorci in cerkev sv. Pelagija v Šempolaju. Za to delo smo mu vsi župljani zelo hvaležni, saj so obnovljene cerkve res v ponos celotni skupnosti. Ob tem velja dodati, da je bil gospod Markuža tudi pesnik, saj je leta 1983 izdal zbirko V času. Svoje stvaritve je večkrat podpisoval s pesniškim imenom Aleksij. Vse od svoje vrnitve iz Rima je bil v vodstvu goriške GMD, med letoma 1977-92 tudi njen tajnik in nato podpredsednik ter ves čas, vključno do Koledarja 2014, glavni urednik tega letnega zbornika, za katerega je prispeval tudi veliko člankov in pesmi.

Gospod Markuža je bil celo življenje verski in kulturni buditelj dobrega starega kova. Včasih smo njegovi župljani težko sprejemali in razumeli njegova stališča in odločitve, saj so se nam zdele pretirane ali neživljenjske. Ko pa jih je razložil, smo razumeli izhodišča, ki so ga vodila pri teh izbirah, in sprejeli, kar se je velikokrat pokazalo za najboljšo rešitev.

Našemu pokojnemu župniku smo kot župljani in starši hvaležni za pastoralno delo, saj je znal lepo pripravljati naše otroke na sprejem svetih zakramentov, v vseh teh letih je krstil, poročal in pokopaval naše drage sorodnike in prijatelje in kot skrben duhovni oče bil mnogim v tolažbo in spodbudo, ko je bilo to potrebno. Zato bosta njegovo življenje in delo ostali v naših srcih, njegov zgled pa nam daje moč, da nadaljujemo in vztrajamo na poti, ki nam jo je nakazal, v veri do Boga in ljubezni do bližnjega. V imenu zgoniške in šempolajske župnijske skupnosti kličemo: Hvala gospod Markuža!

kjer je teološke študije končal z doktoratom. V Rimu je začel tudi svojo duhovniško pot kot kaplan pri ruskih katoliških redovnicah. Po vrnitvi domov pa je bil najprej tri leta (1972-1975) kaplan pri sv. Ivanu v Gorici, potem 23 let (1975-98) župnik v Mavhinjah in nazadnje 21 let (1998-2019) župnik tu v Zgoniku. Soupravljal je tudi Šempolaj in nekaj let še Nabrežino. Bil je devinski dekan. Povsod je vernikom odpiral oči in srce za spoznanje Jezusa Kristusa in vere. Delil jim je kruh Božje besede in presvete evharistije, z ljudmi je bil solidaren in blizu v žalosti in veselju, v njihovih radostih in stiskah. Kot duhovnik vam je kazal Božje jagnje, križanega in vstalega Gospoda. Dolgo leta je bil tajnik in urednik Goriške Mohorjeve družbe, voditelj apostolata sv. Cirila in Metoda ter član slovenskega ekumenskega sveta. V vseh teh službah je z govorno in pi-

sano besedo ogreval ljudi za Božjo besedo in svete skrivnosti pa tudi za slovensko besedo in kulturo ter zlasti za edinstvo med kristjani in za bratsko sožitje med vsemi narodi. Leta 1971 je v vatikanski knjižnici odkril Cerkovno ordningo, izgubljeno pomembno delo o cerkvenem redu, ki ga je leta 1564 izdal Primož Trubar.

Bratje in sestre: s to sv. mašo se želimo Bogu zahvaliti za duhovnika Jožeta, za njegovo življenje in delo, za pričevanje njegove vere, upanja in ljubezni.

Vaša župnija je zgubila duhovnika, a je obenem pridobila nekoga, ki bo v večnosti molil za vašo nadaljnjo hojo za Kristusom v različnih krščanskih poklicih.

Naj se med njim in nami vedno bolj utrjuje občestvo duhovnih dobrin: hvaležen spomin in lepa beseda, molitev in daritev zanj ter zlasti ljubezen, ki nikoli ne mine.

ŽUPNIJA MAVHINJE

žaluje za svojim dolgoletnim župnikom

dr. JOŽETOM MARKUŽO

Svojem iskreno sožalje

Obvestila

V tržaški državni knjižnici Stelio Crise, trg Papa Giovanni XXIII 6, bo v torek, 8. maja, ob 17.00 potekala dvojezično uradna zahvala institucijam iz Slovenije, ki so s knjižnim darom, namenjenim učencem tržaških in goriških osnovnih in srednjih šol, podprle aktivnosti v okviru Sanje za Mirjam. Dogodek prireja Elena Cerkvenič. Vabljeni!

Vpisovanje otrok v Malo gledališko šolo Matejke Peterlin bo telematsko na spletni strani www.slovenskaprosveta.org od 6. maja do zapolnitve mest.

Marijanska pobožnost s shodom članic Marijine družbe Marije Milostljive bo v nedeljo, 5. 5. 2019, v Marijinem domu v ul.

Risorta 3: začetek ob 16. uri v domski kapeli, po blagoslovu prijateljsko druženje; vabljeni vsi Marijini častilci.

Voščilo

Svojemu dragemu dolgoletnemu predsedniku **Aldu Stefančiču** in svoji sodelavki **Ženi Nevi**, ki te dni praznujeta rojstni dan želimo še veliko zdravih, vedrih in veselih dni - vsi pri Vincencijevi konferenci.

Darovi

Za rojansko Vincencijeva konferenca daruje Marija Ferluga Udovič 100 evrov.

Za rojansko glasilo Med nami daruje Marjuča Pisani (Piščanci) 10 evrov.

S 1. strani

Govor ...

Foto Giovanni Montenero

Opotoval sem na Poljsko s številnimi resnicami, ki so se po vrnitvi spremenile v dvome in vprašanja: Čemu take grozote? Čemu najti način za čim učinkovitejši poboj ljudi?

Zavedal sem se, da vsaka številka, ki nam nakazuje število žrtev, predstavlja v resnici človeka, to, kar smo vsi mi: navadni ljudje. Postavil sem si zato vprašanje, katera je razlika med mano in tistimi ljudmi, ki so jih v taboriščih ubili. Zakaj je bilo meni dano oditi iz tistih

krajev kot prost človek, njim pa ne?

Odkar sem bil v Auschwitzu, še bolj ljubim življenje in svobodo. Svoboda, ki jo danes tu proslavljamo. Lahko živimo popolnoma le svobodno. Biti svoboden pomeni spomniti se napak in grozot preteklosti, upreti se krivicam, čeprav jih večina dovoljuje, braniti šibkejši, ki jih najlaže nepravilno krivijo, ne biti ravnodušni, kajti prav ravnodušnost pripomore k najhujšim človeškim grozotam, kakor je Auschwitz".

Nenavadna zgodba iz preteklosti

Viceadmiral Mihael postane stotnik Matija

V Gorenjah in Lokavcu se ohranja ustno izročilo, da je bil pod Čavnom rojen Mihael Bizjak, ki je postal avstro-ogrski viceadmiral. Admiral je najvišji čin v vojaški mornarici, viceadmiral ali podadmiral pa je takoj pod njim. Njegovi sorodniki vedo povedati, da je po upokojitvi z družino živel v Trstu, ohranjena pa je tudi njegova fotografija v slovesni uniformi.

Šli smo po sledovih, ki nam jih je pokazal Bizjakov daljni sorodnik Andrej Čoha iz Šturij. Vedel je za njegove štiri otroke in za pripoved, da naj bi ukazal potopiti avstro-ogrsko vojaško ladjo Viribus Unitis, da le-ta ne bi padla v roke italijanski vojski. Čoha se je že obrnil na več naslovov arhivov in muzejev ter ugotovil, da Bizjaka na potopljeni ladji ni bilo.

Kdo je bil torej viceadmiral Mihael Bizjak? Ustno izročilo v zgodovini ni najbolj verodostojno, saj se vanj velikokrat prikradejo napake in mitološke poenostavitve. To se je hitro, zelo hitro izkazalo tudi pri viceadmiralu iz Gorenj. Najprej smo naleteli na veliko težavo, saj v literaturi ni nikjer nobenega viceadmirala

Mihaela Bizjaka. Iskali smo tudi Vizjake, Vescjace, Vissiace, Besiace in še mnoge druge izpeljanke priimka, ki jih najdemo po svetu. Našli smo sicer dva kontraadmirala (gre za čin tik za viceadmiralom) Bizjaka, vendar je bilo enemu ime Alfonz, drugemu pa Julij. V nemški literaturi sta navedena pod priimkom Wissiak. Oba sta bila glede na slovensko strokovno literaturo rojena v Postojni. Ker bi se znalo zgoditi, da v krstni knjigi najdemo, da je kdo od njiju imel dve imeni, denimo Julij-Mihael, smo se podali v Škofijski arhiv v Koper. A v matičnih knjigah nismo našli ne enega ne drugega. Nihče od njiju se torej ni rodil v Postojni.

Potem smo se lotili iskanja Mihaelovega krsta. Spet brez uspeha. Več ur brskanja po matičnih knjigah je pokazalo, da v Gorenjah ni bil rojen noben Mihael. S pomočjo oblikovalca in muzealca Borisa Blažka, ki dela v Goriškem Muzeju, smo ugotovili, da ne gre za Mihaela, ampak za – Matijo.

Matija Bizjak je bil rojen očetu Janezu Bizjaku (1793-1877) in

materi Mariji Brecelj (1798-1875) iz Žapuž. Bil je njun prvi od desetih otrok, rojenih na naslovu Gorenje 98, kjer se je po domače reklo Renejvi oziroma Krečičevi. V almanahih avstro-ogrsko vojske, kjer so objavljena imena vseh častnikov, smo potem iskali Matijo Bizjaka. Našli smo dva. S pomočjo rojstnih podatkov smo ugotovili, kateri je pravi. A čin je bil daleč nižji od viceadmiralskega. Pred upokojitvijo, leta 1915, je bil na ladji poveljnik v strojnici s

činom stotnika. Ugotoviti je bilo treba le še, kaj pomeni visoko pokrivalo na fotografiji. Obrnili smo se na Park vojaške zgodovine, kjer so naša vprašanja napotili na Pavleta Carja, bančnega poslovnega in informatika, ki je izjemen poznavalec vojaških uniform. Avtor knjige *Slovenci - junaki avstrijskih armad in njihova odlikovanja* nam je zelo hitro odgovoril. "Matija Bizjak je bil mornariški uradnik – nekoč smo temu rekli 'civilno lice u službi JNA'. Bil je vodja stroja 1. stopnje, kar bi ustrezalo činu stotnika v pehoti. Na fotografiji ima na glavi

dvorogeljnik za mornariške uradnike. Tudi epoleta na ramenih so seveda uradniške. Admiralski klobuk bi bil obšit z 10 cm široko zlato borto, ki je seveda zato ne moreš zgrešiti, saj je tako široka", je pojasnil Car. Zgodovinska resnica je tako precej daleč od tistega, kar je govorilo ustno izročilo. Tudi stotnik je kajpada ugleden čin, a vendarle precej nižji od viceadmiralskega. Zakaj je prišlo do takih napak pri pripovedovanju? Mihael in Matija sta rahlo podobni imeni. Slovenci smo imeli znanega viceadmirala slovenskega rodu Tegetthoffa. V enciklopedijah pa najdemo dva kontraadmirala s

priimkom Bizjak. Vse to se je v pripovedovanju očitno malce pomešalo. Med pisanjem tega članka je za raziskavo izvedel tudi lokavški rojak in znani umetnik Evgen Bavčar. Mudil se je namreč v Parku vojaške zgodovine v Pivki. Takoj mi je napisal pismo: "Danes sem se na zelo prijeten način srečal z vami. Bil sem namreč pri gospodu Janku Boštjančiču v njegovi veliki hiši slovenskega vojnega spomina. Naneslo je tudi na Bizjaka, ki so ga omenjali kot viceadmirala. Kot sem

izvedel danes, pa je bil bolj visok državni uradnik. Ta zadeva me zelo zanima, saj je moja pokojna mama Avgusta Schlegl Bavčar bila za guvernantu pri Matiju Bizjaku. Že kot otroku mi je pripovedovala, o 'ta starem', kot je ona rekla. Do nje so bili zelo prijazni, je rekla. In tako mi je še kot otroku posredovala marsikatero zgodbo. Preko nje sem izvedel za tragedijo križarke Viribus Unitis. Sliko te ladje je imela na domu tudi neka Bizjakova sorodnica. Mama pa jo je videla pri svojih gospodarjih v Trstu, ki so živeli v ulici Crispi. Pripovedovala mi je tudi zgodbo nekega avstrijskega podmorniškega častnika. Ta je ohranil, ker se je prehitro dvignil iz potapljačaje se podmornice. Mama je poznala njegovo ženo, gospo Ebelhart, ki je s tem častnikom srečno živila dve leti in mu potem ostala zvesta še dvajset let, ga negovala in skrbela zanj. Samo poleti je za kak mesec šla k sorodnikom na Dunaj, da si je malo odpočila. Za mamo je bil to primer prave ljubeče ženske". Fotograf in esejist Bavčar, ki je v svet spravil ime Boruta Pahorja, je tako na posebej pristrčen način dodal kamenček v mozaik nenavadne zgodbe o mornariškem častniku Bizjaku iz Gorenj pri Lokavcu.

Tino Mamić

Šesta številka mladinske revije Galeb v š. l. 2018/19

V Prešernovem duhu ...

Da je mesec februar pomemben tudi zaradi tega, ker osmega praznujemo dan slovenske kulture, je jasno razvidno z naslovnice šeste številke Galeba: krasijo jo namreč nešteti portreti Franceta Prešerna v različnih slikarskih tehnikah. Izdelali so jih učenci drugega razreda OŠ Josip Ribičič pri Sv. Jakobu. Poezija je kot vedno lepo zastopana tudi na Galebovih straneh. Jure Jakob nadaljuje predstavitev različnih vozniških sredstev, strogo v verzih. Tokrat je protagonist *Tramvaj*, ki je od užaljenosti "čez Prešernov trg / odrvel na grad / in sikal divje kakor gad". Kako zdaj ždi v ječi pod gradom v družbi z "veseljaki vrani", ga je ilustrirala Anja Jerčič Jakob. Pesnica in pisateljica Majda Artač Sturman je za februarško številko Galeba prispevala kar dve pesmici. Še posebno zabavni in hudomušni so verzi naslovljeni *Tiskarski škrtat Zmešat (na sliko)*. Ta šalivec jo kar velikokrat zagode piscem in tiskarjem, tako kot poje pesmica: "V besede se je zakadil, / To pomešal, ono izpusil. / Zdaj na tleh vesel poseda, / ker je v besedilu zmeda". Živa Pahor je rdečebreademu škrtatu dala privoščljiv izraz na obrazu. Drugo pesmico je nasloвила *Preplah na pustni ulici*. Ta je pustno razigrana, polna norčij. Tudi pustni prizor je upodobila Živa Pahor. Chiara Sepin se pa podpisuje pod ilustracijo pesmice *Zaspalo je sonce*. O soncu, ki je zaspalo, in o jezni deklici Marjetki, ki je poklicala na sončno upravo, z veliko kopico humorja piše Milan Petek Levokov. Simpatičnega malega hrčka (skrička), samotarja in nočnega potepuha, ki skrbno skladišči zaloge hrane, prikupno opisuje Marjeta Zorec v rubriki *Skrivno življenje živali*. Tudi tega "debelinka" je izvrstno upodobila Katerina Kalc. Da se

tkalec imenuje tudi ptič, ki si izdeluje skupno gnezdo, v katerem je na stotine sobic, je razvidno iz privlačne rubrike *Soimenjaki*, ki jo piše Darinka Kobal, z ilustracijami pa bogati Ivana Soban. Kako nehvaležna in vedno bolj zahtevna je bila starka, ki je živele v steklenički za kis, pripoveduje angleška narodna pravljica; po prevodu Jane Unuk jo v priredbi predstavlja Marjeta Zorec ob do-

mišljijsko bogatih ilustracijah Andreje Gregorič. Kaj je vsega deklica Marija našla na podstrešju v babičini hiši, opisuje z besedo in ilustracijo v zgodbi v nadaljevanjih Erika Cunja. Kako je hiter Pošastko pogasil ogenj, ki je nastal v kozolcu zaradi nemarnosti fantiča Braneta, razkriva Maja Furman, ilustrira pa Dunja Jogan. Mala radovedna Eva, ki si jo je zamislila Neli K. Filipič, ima nekaj težav z matematiko, ker čisto po svoje tolmači učiteljičine vaje. Ana Zavadvav likovno opremlja zgodbo v nadaljevanjih, ki velja za Bralno značko. V pustno razpoloženje je zavita tokratna dogodivščina v zgodbi

diji Koromandiji, kjer teče mleko po potokih, vabljivo opisuje Klarisa M. Jovanović pod naslovom *Za mizo s pravljicnimi junaki*. Tudi tokrat zgodbi sledi recept, in sicer za masunek – močnik, ki je bil v starih časih kar pogosto na domačih mizah, tudi v naših krajih. Medved in miška iz stripa Majde Koren in Bojana Jurca sta se tokrat odpravila v Italijo in "škorenj" prevozila na dolgo in široko, si ogledala toskanske umetnine, tudi stolp v Pisi, in se odpeljala do Benetk, kjer sta se udeležila tamkajšnjega razkošnega pustovanja. Bralci bodo v priloženem zapisu našli marsikaj zanimivega in koristnega ter lahko izpolnili naloge (verjetno so jih že!). Dejnozaverčki Mihe ha nadaljujejo odkrivati svet okoli sebe. A tokrat so mislili, da je veliko modro jajce kamen! Kaj je trdo in kaj mehko, bodo ugotovljali najmlajši Galebovi prijatelji na dveh straneh, ki ju zaseda rubrika Anke Kočevar. Na izlet na Gorenjsko vabi vse Matejka Grgič z ilustratorko Chiaro Sepin. Svetuje, da se odpeljejo najprej v Vrbo k domačiji Franceta Prešerna, nato v Čebelarški muzej v Radovljici, v Begunje, na Brezje v božjepotno baziliko Marije Pomagaj in še kam. Avtorica opozarja, naj bodo previdni v gorah, ker tam nesreča res ne čaka. Kot vselej so na dveh straneh tudi vaje, ki se nanašajo na zapis. Nevenka Škrli je tudi tokrat pripravila Galebov kviz, Jože Petelin križanko na hrbtni strani platnice. Ester Derganc in Chiara Sepin pa *Vajo za koncentracijo in pozornost*. Malčki bodo iskali besede v "mreži" črk. O modri barvi, ki umirja in sprošča, razlaga v svoji rubriki *Energija barv* Jasna Merku'. Pri tem vabi bralce, naj zatisnejo oči in naj pomislijo na modro barvo. Potem pa naj zapisejo, kaj jim pade na misel.

IK

GORIŠKI GRAD Konec Goriških glasbenih matinej

Duo Martina Kocina in Franko Reja

Na začetku aprila je v dvorani pokrajinskih muzejev na Goriškem gradu potekal zaključni koncert iz niza Goriške glasbene matineje, ki jih je v tem letu na Goriškem vpeljala Glasbena matica v Furlaniji Julijski krajini. Koncept koncertnih nedeljskih matinej, ki ga je pred leti uspešno zastavila v Trstu - in zaradi priljubljenosti zdaj beleži že dolgoletno tradicijo -, se je izkazal za zanimiv tudi za goriški kulturni prostor. Glasbena dopoldanska srečanja te sezone so pritegnila veliko število poslušalcev, kar potrjuje organizatorjeve namene. Topel odziv poslušalcev je bil tudi na sklepnem koncertu, na katerem sta se predstavila pevka Martina Kocina in kitarist Franko Reja. Njun program je bil razdeljen na pet tematskih delov, ki so jih dopolnjevale skladbe iz zlate dobe slovenske in tuje popevke. Nit, ki se je prepletala skozi dela, je v svoji strastni rdeči barvi tkala podobo ljubezni v vseh njenih odtenkih, od rožnato rdeče s hudomušno romantičnim pridihom pa do krvavo rdeče, prežete z bolečino izgube in zapuščenosti.

Foto Vili Prinčič

lovce 20. stoletja, med njimi Carpenterjeva *This Masquerade* in *Just the two of us* Billa Withersa, pa vse do brazilske bossa nove z nepozabnima *Girl from Ipanema* in *Chega de saudade* Antônio Carlosa Jobima. Njuno dolgoletno ustvarjanje se je jasno pokazalo v interpretaciji, ki je suverena in tehnično do-

jski dopoldan premišljena poteza. Vzdušje v grajski dvorani je bilo prežeto z zdaj že pozabljenega eleganco tehtnih popevk, ki s svojo izpovednostjo kljubujejo času in ohranjajo svojo lepoto in aktualnost, kar je poslušalstvo nagradilo z dolgimi aplavzi.

MS

Izšel prenovljen in dopolnjen Slovar slovenskega knjižnega jezika

V Sloveniji vloženih 14 kandidatnih list za evropske volitve!

Za Veliko noč, praznik dela, 1. maj, ter ob začetku kampanje za volitve v evropski parlament je bilo v Sloveniji izrečenih ali zapisanih veliko pomembnih in dragoce-nih misli, želja in opisov vrednot, kar naj bi vse predstavljalo izhodišče in gibalno našega bivanja in življenja. Toda večji del raznih želja in zagotovil ostaja zgolj v teoriji, praksa in razmere pa si utirajo svoja pota. O vsem tem posredujem nekaj zapisov in mnenj znanih posameznikov oziroma vplivnih politikov.

Dr. France Cukjati, nekdanji predsednik državnega zbora, zdaj predsednik civilno-družbene organizacije, Zbor za republiko, pravi, "da je Slovenija svojska in izvirna v Evropi v tem, da vse genocide in holokavste odločno in povsem enotno obsoja, pri vprašanju zločina komunistične revolucije pa smo tudi po tridesetih letih še vedno tako neverjetno razdeljeni. Nobene evropske resolucije, ki poleg fašizma in nacizma obsoja tudi zločine komunističnih pobor-jev, slovenski parlament tudi danes še ni sposoben sprejeti. Ta razdeljenost v moralni pre-

soji naše skupne zgodovine je po mojem glavni razlog notranje razklanosti slovenskega naroda in trdoživosti notranje moralne pohabljenosti mnogih vodstev državnih ustanov.

Milena Miklavčič

Če bo nova slovenska država še naprej ujeta v dediščino komunistične izključevalnosti, se pri nas ne bo dobro končalo. Slovenija je torej na razpotju". Tanja Fajon, evropska poslanka Socialnih demokratov in kandidatka za nov mandat v omenjeni funkciji, je v nenavadno dolgem intervjuju za časnik

Delo, ki je bil objavljen 23. aprila, dejala, "da smo namesto skrbi za domači ugled v Bruselj izvažali razdore. Slovenija je že 15 let izgubljena glede svojih interesov. Svoj strateški interes je izgubila že davno. Od leta 2004, ko smo vstopili v EU in Nato, tavamo, saj ne vemo, kaj si kot država pravzaprav želimo". Ekonomist in publicist Rado Pezdir, raziskovalec finančnih spekulacij v prejšnji skupni državi, je v kolumni, objavljeni v novi številki tedenskega magazina Reporter, zapisal, "da nihče v Sloveniji ni varen pred prisluškovanjem. Slovenska politika in obveščevalci so namreč pripravljeni prisluškovati vsem. Neobičajno pa je, da so prisluhe pripravljeni tudi objavljati, in to kar v prevladujočih medijih". Premier Marjan Šarec, ki že skoraj povsem obvladuje oziroma nadzoruje vladu in poskuša s svojimi nastopi postati državnik, pa je vzbudil zanimanje in tudi nasmeš z izjavo, "da nanj še žena ne vpliva, ker je svojeglav". Milena Miklavčič, pisateljica in publici-

stka, je v svoji kolumni, objavljeni v tedenskem magazinu Reporter, ugotovila, "da gre v Sloveniji vse k hudiču. Le tega ne ve dobro, ali je kljub vsemu zdrava pamet državljanov odšla v maloro prva". Volivce je vprašala, "ali ne dojemate, da se sistem sesuva. Do kdaj boste tihi"? Praznovanja ob 1. maju so bila marsikje, vendar so se udeleženci bolj spominjali preteklosti, kot pa izražali zahteve sedanjega časa. Ponekod so zahtevali uvedbo 8-urnega delovnega časa, torej zahtevo iz začetkov delavskega in sindikalnega gibanja, ki pa očitno še zmeraj ni uresničena. O volitvah v evropski parlament poteka intenzivna kampanja kandidatov za poslance iz strank in gibanj, iz katerih prihajajo. Državna volilna komisija je potrdila vseh 14, do zakonitega roka vloženih kandidatnih list za volitve poslancev iz Slovenije v evropski parlament. Kandidatne liste za izvolitev osmih poslancev so vložile vse parlamentarne stranke, poleg njih pa se bodo za sedež v evropskem parlamentu prizadevale tudi zunajparlamentarne stranke, Zeleni Slovenije, Dobra država, Domovinska liga, Gibanje Zedinjena Slovenija in Nestrankska lista Povežimo se. Kandidirajo vsi sedanji evropski poslanci, razen Iva

Vajgla, ki odhaja v zasebnost. Kot kandidat stranke DEMOS ga bo nadomestil Igor Šoltes. Na volitvah bo poskušala uspeti tudi Angelika Mlinar, naša rotjakinja iz avstrijske Koroške. Ne kandidira na listi svoje avstrijske stranke NEOS, med ustanoviteljicami katere je bila, ampak na listi Stranke Alenke Bratušek. Najbrž najpomembnejše, kar se je v Sloveniji v zadnjem času zgodilo in kar ponovno opozarja na krizo pravosodja, pa je primer sodnika Zvezdana Radonjića. Ta je ob oprostitni sodbi Milka Noviča v sodni vrhovni dramatično opisal pritiske, ki jih je bil deležen ob sojenju, celo grožnje, kaj se bo z njim zgodilo, če ne bo obsodil nekdanjega zaposlenega na Kemiskem inštitutu, ki ga je obtožnica bremenila umora Janka Jamnika, direktorja inštituta. Zaradi tega primera bi morali država, oblast, predvsem pa pravosodni organi biti plat zvona. Toda zgodilo se ni skoraj nič. Javno sta se odzvala samo vrhovni sodnik Jan Zobec in nekdanji celjski sodnik, Milko Škoberne. Franca Kanglerja, nekdanjega župana mestne občine Maribor, so tamkajšnji pravosodni organi, kar osem let ustrahovali in mu grozili, tako da je morala o njegovem primeru razpravljati tudi parlamentarna komisija za nadzor nad varnostnimi in obveščevalnimi službami. "Nikoli ne bom napredoval. Čez en mesec bom verjetno dobil odpo-ved delovnega razmerja. To, da je Milko Novič imel pošteno sojenje, je pogojeno z mojo odločitvijo, da si uničim kariero", zatrjuje sodnik Zvezdan Radonjić. Po njegovem, "naj ti sti v Sloveniji, ki bi od sodnikov

zahtevali, da sodijo pošteno in pokončno, o tem raje trikrat premislijo". Vrhovni sodnik Jan Zobec pravi, da občuduje sodnika Radonjića, ki si je upal povedati resnico. Nekdanji sodnik Milko Škoberne pa je prepričan, da celoten primer kaže na hobotnico, ki s svojimi lov-kami sega v vrhove tožilstva, sodstva in sodnega sveta. V Sloveniji primer izsiljevanja in groženj sodniku odmeva. Primer bodo obravnavali na izredni seji državnega zbora, ki jo je zahtevala poslanska skupina SDS, o vsem pa je bila seznanjena tudi evropska komisija. Jože Biščak, glavni in odgovorni urednik tednika Demokracija, je zapisal, "da se je v pravosodju ohranila praksa, da se v sojenje sodnika vmeša nekdo iz ozadja in odloči, kako naj se o zadevi razsodi. To je naravnost grozljivo, in tega bi moralo biti vse nas strah". Sam pa seveda z zadovoljstvom in sproščenostjo navajam, da je po 25 letih od prejšnje izdaje Slovarja slovenskega knjižnega jezika izšla nova dopolnjena in deloma prenovljena izdaja omenjenega slovarja. Gre za dve zajetni knjigi, ki opisujeta slovenske besede od klasi-kov 19. stoletja, do leta 2013. Objavljenih je kar 406,527 razlag in zgledov o rabi slovenskega jezika. Gre za gotovo za nov in pomemben prispevek slovenske-mu jezikoslovju in kulturi, zdaj, ko nas Slovence močno ogrožajo tuji jeziki. Pri snovanju Slovarja slovenskega knjižnega jezika, delo je izdala Založba Mladinska knjiga v Ljubljani, je sodelovala tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Marijan Drobež

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ 49. Teden slovenske drame

Nagrajena je bila "maratonska" predstava še ni naslova

Več kot 3000 obiskovalcev je naštel letošnji, 49. Teden slovenske drame, festival, ki ga je kot vselej priredilo Prešernovo gledališče Kranj in je potekal celih trinajst dni, od 27. marca do 8. aprila. V ponedeljek, 8. aprila, je bil slovesen večer s podeljevanjem nagrad. Program sta v režiji Dejana Spasića povezovala igralca Prešernovega gledališča Kranj, Darja Reichman in Borut Veselko. Na letošnjem Teden slovenske drame se je zvrstilo več kot dvajset odmevnih dogodkov v tekmovalnem, spremljevalnem in mednarodnem programu. Organizatorji so prvič pripravili rezidenčno obliko dramske delavnice. Potekali so številna strokovna srečanja, okrogle mize in koncert. Direktorica Prešernovega gledališča Mirjam Drnovšček je ob koncu festivalskega dogajanja povedala: "Govor novega ministra za kulturo Zorana Pozniča nam je na odprtju letošnjega festivala vlil vsaj nekaj optimizma za gledališko prihodnost. Vli nam je upanje, da se bo kolo umetnosti obrnilo v pozitivno smer. Koliko več ognja bi lahko dali domači pisavi in uprizarjanju slovenskih besedil, če bi imeli več sredstev. Teden slovenske drame je pred prelomnico, saj bo prihodnje leto praznoval Abrahama. Festival je v vseh teh letih rasel in utrjeval svoje temelje, njegova pozornost v prihodnosti pa mora biti usmerje-

na prav v promocijo slovenskih dramskih besedil". Tudi letos so ob koncu Tedna slovenske drame vsi nestrpno pričakovali razglasitev zmagovalcev. Šestnajst uprizoritev tekmovalnega, spremljevalnega in mednarodnega programa se je potegovalo za nagrado po izboru občinstva. Gledalci so namreč po vsakem ogledu predstav prejeli glasovnico in predstavo ocenili od 1 do 5. Nagrado za najboljšo predstavo po izboru občinstva Prešernovo gledališče podeljuje v sodelovanju s časopisom Gorenjski glas in Mestno občino Kranj. Prav zato jo je razglasil župan Matjaž Rakovec. Festivalsko občinstvo je najbolj navdušila predstava Simone Semenič *še ni naslova*, v izvedbi Slovenskega mladinskega gledališča. Občinstvo se očitno ni ustrašilo dejstva, da predstava traja deset ur! Nagrado je iz rok župana prevzel igralec Blaž Šef. Grumovo nagrado za najboljše dramsko besedilo, ki jo na festivalu podeljujejo že štirideset let, je po soglasni odločitvi strokovne komisije, katere predsednica je bila Vilma Štritof (preostali člani so bili Tomaž Gubenšek, Mateja Pezdirc Bartol, Klavdija Zupan in Igor Žunkovič) prejel Nejc Gazvoda za dramsko delo *Tih vdih*, ki se ukvarja z življenjem povprečne slovenske družine od nekod s podeželja. Med drugim je dejal:

"Počaščen sem, da sem se znašel v zelo dobri družini dosedanjih Grumovih nagrajencev, in hvala žiriji, da je nagradila realizem. Želim si, da bi ga bilo na slovenskih odrih več". Omenjena žirija je odločala tudi

ro parov, ki si tiho postavljajo eno in isto vprašanje 'Kaj je zlato?' " piše med drugim v obrazložitvi nagrade. Ana Obreza meni: "Zlato je, da hodimo in iščemo in iščemo in hodimo in hodimo in hodimo in hodimo in iščemo in iščemo in potem prav tistega dne, prav tam nekaj najdemo. Potem, ko nekaj najdemo, to s hvaležnostjo sprejmemo s seboj na pot. In iščemo naprej". Vsako drugo leto Teden slovenske drame, od leta 1979, podel-

če k njeni bibliografiji lahko štejemo že akademjsko produkcijo Mrožkovega Tanga v režiji Janeza Pipana, v kateri je začejala kot asistentka dramaturgije. Od-tlej je delovala kot dramaturginja, publicistka in prevajalka. V njenem opusu je kar dvajset dramaturgij krstnih uprizoritev slovenske dramatike in več kot trideset moderne svetovne dramatike. V njenih prevodih so uprizorili trideset dram poljskih, angleških, ameriških in hrvaških avtorjev, med njimi je tudi bese-

ustvarila doslej, obogatila in srčno upam, da so obogatila tudi gledalce, saj brez njih ne bi bilo gledališča. Prav oni omogočajo, da se zgodijo takšna prijetna priznanja, kot je zame tole današnje". Žirija, ki so jo sestavljali Nika Arhar, Rok Bozovičar in Andrej Moskwini, je podelila Šeligovo nagrado za najboljšo uprizoritev tekmovalnega programa 49. Tedna slovenske drame, ki ga je letos sestavil selektor Marko Sosič. Tudi člane omenjene žirije je najbolj prevzela predstava *še ni naslova* v režiji Tomija Janežiča in produkciji Slovenskega mladinskega gledališča. "Gre za neponovljivo gledališko doživetje, ki v svojem utripajočem telesu pogumno in intenzivno združuje ne le presunljiv in kolektivno povezan igralski organizem, temveč terja tudi pripaden gledalski vložek. Oblikuje upajočo skupnost, izvzeto iz vsakodnevne časovnosti, združeno v skupni posvetitvi dneva gledališki fantaziji", je med drugim zapisano v obrazložitvi. Nagrado je iz rok predsednika žirije Roka Bozovičarja prevzel režiser predstave Tomi Janežič, ki se je zahvalil vsem ustvarjalcem predstave in SMG, v katerem se počuti doma, in seveda festivalu. Slavnostni večer je zaokrožil nastop ansambla Papir. Direktorica Prešernovega gledališča Mirjam Drnovšček je napovedala, da bodo prihodnje leto: "Praznovali na veliko, tako kot pritiče Abrahamu. Spremenili bomo pravilnik, tako da bodo predstave z mednarodnega programa lahko konkurirale v tekmovalnem, in povečali bomo število nagrad ter dodali še druge spodbude".

IK

o nagradi za mladega dramatika. Med dvanajstimi besedili, ki so prispela na natečaj, je žirila izbrala delo *Iskalci zlata* mlade dramatičarke Ane Obreza. "Dramsko besedilo v svoji ekletičnosti, zgoščenosti prizorov, širokem naboru motivov, preskokih, nepričakovanih povezav, v privzdignjenem, na trenutke deklamacijskem jeziku v ozadju skriva natančno struktu-

ruje Grün-Filipićevo priznanje za dosežke na področju dramaturgije in teatrologije. Letošnjo nagrado je izbrala omenjena strokovna komisija. Med dvema prispelima predlogoma se je odločila za dramaturginjo SNG Drama Ljubljana Darjo Dominikuš. V obrazložitvi piše tudi: "Njeno dramaturško delo je v slovensko gledališko življenje vpisano že natanko štirideset let,

dilo zadnje odmevne predstave Naš razred Tadeusza Słobodzianka v kranjskem gledališču. Nagrado je Dominkuševe prešla iz rok predsednica žirije Vilme Štritof. Povedala je: "Zelo sem hvaležna organizatorjem festivala TSD, saj vsako leto nagradijo tudi manj vidne gledališke ustvarjalce. Z 'manj vidni' mislim dobesedno, ne metaforično. Mene so vse predstave, ki sem jih

V Gorici mala otroška eko oaza sredi mesta

Nagrade in priznanja vrtcu Ringaraja

V zadnjih nekaj letih si prav vsi v vrtcu Ringaraja prizadevajo za eko vrtec v katerem je otrok vedno aktivno vključen in kjer se otrok uči sodelovanja, soustvarjanja sožitja, pristnih medsebojnih odnosov in spoštovanja narave in okolja nasploh.

Glavno metodološko načelo v vrtcu je participacija vseh udeležencev v vzgojnem procesu otrok in sicer aktivno sodelovanje oz. poslušanje otrok, staršev, vzgojiteljev, pomožnega osebja in lokalnega okolja. V tem duhu se vsi udeleženci vrtca učijo zdravo živeti, dajati, delo-

nevno skrbijo za rastline z rednim zalivanjem, opazovanjem rasti in opletanjem plevela. Rutinsko spoznavajo zdravilne lastnosti zelišč, jih vonajo, okušajo, tipajo, nabirajo, čistijo, sušijo, z njimi ustvarjajo zdravilne recepte, čaje, aromatične soli, pravljičice, naturografije, ilustracije itn..

Zeliščni vrt redno bogatijo s sajenjem novih zeliščnih rastlin in v vrtcu nastaja mali Kneippov botanični vrt, ki vsebuje že 25 različnih Kneippovih zelišč. Na kratko zgoraj opisana vizija dela je zelo navdušila predsedstvo Zdrženja naturopatov Slo-

Cevdek, vzgojiteljica Vanja Batišič in predsednica Zdrženja staršev vrtca Lara Kovic. Širši publiki so preko fotografij in osebnih pričevanj predstavile nekaj utrinkov delovanja vrtca in se zahvalile Zdrženju naturopatov Slovenije in Eriki Brajnik za zaupanje in sodelovanje.

V prejšnjih dneh je vrtec Ringaraja ponovno bil deležen novih priznanj.

V vrtcu so namreč gostili predsednico Kneippovega društva Vrhnika Majo Artenjak in lastnico višje šole Glotta v Ljubljani Jelico Pegan. Obe po izobrazbi pedagoginji oz. defektologinji

verjameta v silno moč narave in v pomen vzgoje k naravnemu zdravju že v vrtčevskem obdobju. Gostji sta otrokom prinesli nekaj novih Kneippovih zelišč in novico, da je vrtec Ringaraja dobil naziv oz. priznanje **Kneippov vrtec v malem**. Motivirali sta

priznanje z mnenjem, da je vrtec ideološko zasnovan (gibanje, zelišča, prehrana, zdrav življenjski slog, sproščanje, soustvarjanje sožitja...), spodbuden in da razpolaga z Kneippovimi elementi kot so čutna pot in zeliščni vrt. Otroci so jima v zahvalo za obisk zrecitali vrtčevsko Ča ča ča zelišča, zaplesali oz. čarobno skukskega sistema in ki samostojno, ciljno zasnovano in utemeljeno predlaga in udejnjanja ekovizijo didaktičnega delovanja, ki približuje otrokom naravo in zdravje.

Presenečenj, zadoščenj in nagrad po noče biti konec. Petletni otroci so med šolskim letom izvedli matematično delavnico v sodelovanju z računalniško programerko Saro Scarazolo. Skupaj so si izmislili in zasnovali matematično naturopatsko igro, v kateri so glavni protagonisti prav zelišča in njihove zdravilne lastnosti.

Z igro sodelujejo na natečaju Gradara Family Village in z izvirnostjo tematike in vsebine so si že prislužili sodelovanje v finalnem krogu. Vsi torej navijajmo do ponovnih uspehov naših Ringarajavcev.

vati in ustvarjati za boljši svet ter se trudijo za ohranjanje narave, za mir, strpnost in altruizem. Pomemben dejavnik vizije oz. didaktičnega delovanja vrtca je spodbudno učno okolje, saj vrtec mora biti prostor, kjer se otrok počuti varnega in sprejete. Dobro počutje otroka v umirjenem, urejenem in strukturiranem okolju je primarni cilj celotnega didaktičnega delovanja.

Prav zato so v vrtcu vse učilnice uredili po strukturiranih kotičkih, v katerih se otroci samostojno gibajo, odgovorno izbirajo s katerimi materiali se bodo igrali, raziskovali in učili. Na razpolago imajo večinoma igrače iz popolnoma naravnih materialov oz. igrače iz odpadnih materialov.

V vrtcu so uredili travnato dvorišče z drevesi, grmičevjem, z zeliščnim in sadnim vrtom. Otroci imajo na vrtcu na razpolago lopatke, grablje, samokolnice, zalivalnike in naravne dobrote, ki nam jih nudi narava. Vsakod-

venije, ki je na **4. Mednarodnem naturopatskem kongresu v Sloveniji** dodelila vrtcu Ringaraja nagrado v **znesku 2000 evro**.

Predsednica Zdrženja naturopatov Slovenije Erika Brajnik je na naturopatskem kongresu motivirala podelitev nagrade vrtcu Ringaraja, kot vzgojni instituciji, ki deluje v sklopu državnega šolskega sistema in ki samostojno, ciljno zasnovano in utemeljeno predlaga in udejnjanja ekovizijo didaktičnega delovanja, ki približuje otrokom naravo in zdravje.

Erika Brajnik je istočasno tudi predstavila svojo četrto knjigo Otroci, starši in starostniki, ki opisuje zdravilne lastnosti zelišč in naturopatske primere dobre prakse. Med naturopatskimi primeri je v knjigi objavljen tudi primer vrtca Ringaraja s priročnikom za izvedbo ekovrtca v državni šolski instituciji.

Nagrado so, 13. aprila v Ljubljani, dvignile, iz rok predsednice Svetovne naturopatske organizacije Ive Lloyd, vodja vrtca Verena

Koncert sakralne zborovske glasbe v Trstu

Pester izbor doživeto izvedenih pesmi

V petek, 26. aprila 2019, je v cerkvi Žalostne Matere Božje pri Sveti Ani v Trstu potekal koncert sakralne glasbe, ki sta ga izoblikovali dve ženski vokalni skupini: dekleška vokalna skupina Vesela pomlad z Opčin in vokalna skupina Tamariska iz Izole.

Temelje pevskega delovanja društva Vesela pomlad z Opčin je pred štiridesetimi leti postavil duhovnik in glasbeni pedagog Franc Pohajač, sedanji openski župnik. Od tedaj se je v različnih otroških in mladinskih zborovskih sestavih zvrstilo šeststo mladih pevk in pevcev, ki so svojo pesem ponesli na različne prireditve in festivale v zamejstvu, italijanskem in slovenskem okolju ter drugod po svetu. Od leta 2010 dekleško vokalno skupino Vesele pomladi vodi zborovodkinja Andreja Štucin Cergol.

Prav omenjena zborovodkinja je zaslužna za petkov koncert: Andreja Štucin Cergol namreč vodi tudi vokalno skupino Tamariska, zaradi česar je prišlo do zamisli, da bi lahko obe skupini izoblikovali celovečerni koncert. Pevke iz Izole so se z veseljem odzvale povabilu za nastop na Tržaškem.

Vokalna skupina nima tako dolge pevske tradicije kot Vesela pomlad, je pa v osmih letih svojega obstoja nastopila na zelo raznolikih prireditvah tako v Sloveniji kot tudi v Italiji. Skupino sestavljajo učiteljice osnovne šole Livada iz Izole, ki jih družijo izjemno veselje do petja. Septembra 2011 so si zamislile, da bi ustanovile vokalno skupino, s katero bi lahko poleg petja v zbornici svojo ljubezen do glasbe delile tudi izven šolskih zidov. Ime svoje skupine so zelo skrbno izbrale: tamariska

je mogočen cvetoč grm, ki uspeva na zelo izpostavljenih obmorskih rastiščih. Zaradi izjemno močnih korenin raste tudi na peščenih tleh. Z lastnostmi te mogočne obalne rastline se pevke vokalne skupine Tamariska, trdožive Primorke, z lahkoto poistovetijo. Petkov koncert je zaznamoval pester pevski program, ki so ga sestavljale raznolike pesmi – od renesančnih vse do čisto sodobnih skladb. Vsaka skupina se je predstavila samostojno s svojim programom, vmes pa so se pevke obeh zborov združile in občinstvo razveselile s skupinsko izvedbo nekaterih a

capella skladb, ki jih obe skupini imata v svojem repertoarju. Vokalno skupino Tamariska je na klavir spremljala pianistka Lara Bobič, Veselo pomlad pa pianistka Alenka Cergol. Z obema zboroma je sodelovala tudi violinistka Katja Dadič. Koncert so zaradi nenadne smrti gospoda Markuže, ki je prizadela zgoniško župnijo, predstavili iz cerkve v Zgoniku v tisto pri Sveti Ani. Glede na zadovoljstvo tako nastopajočih kot poslušalcev pa se je že v petek začelo govoriti o ponovitvi uspešnega koncerta tudi v drugih cerkvah na Tržaškem.

Mojca Petaros

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (241)

Pomen črevesja v naturopatiji (2)

Skratka, znanstveno je dokazano, da je črevesna homeostaza zelo pomembna tudi za stabilizacijo bolezni. Koliko ljudi, obolenih za celiakijo ali pa občutljivih na gluten, ima težave s črevesjem, in sicer z napenjanjem, plini, odvajanjem, čeprav glutena ne uživajo. Kako je to mogoče? Študija kaže, da se otrokom, ki zelo zgodaj v življenju zaužijejo antibiotik, prej sproži bolezen črevesja (Canova et al., 2014) in da dojenje med uvažanjem glutena v prehrano zaščitno deluje na imunski sistem (Ivarsson et al., 2013). Študije dejansko kažejo, da prehrana bolj vpliva na sestavo črevesne mikrobiote, ki je ključna za naš imunski sistem, kot genetika (Carmody et al., 2015).

Študije so pokazale, da določene vrste mlečnokislinske bakterije *Bifidobacterium* zavirajo formacijo toksičnih peptidov gliadine med prebavo (Laparra and Sanz, 2010) in da zmanjšajo slabšo funkcijo črevesne stene (Cinova et al., 2011; Lindfors et al., 2008). Z druge strani *E. coli* in *Shigella* sprožata in povečujeta peptide gliadine,

krivce za celiakijo (Cinova et al., 2011).

Skratka, na naše zdravje vpliva sestava črevesne mikrobiote, ki seveda vpliva tudi na toleranco na gluten.

S študijo so potrdili pomen homeostaze (evbioze) v črevesju za zagotavljanje tolerance na gluten in za zmanjšanje protivnetnih faktorjev. Pri poskusu so miši hranili 2 meseca z glutenom. Pri teh živalih so v teh dveh mesecih nastale poškodbe na tankem črevesju z močnim vnetjem (Stepánková et al., 1996). Ko so kasneje tem živalim v črevesje vstavili dobre bakterije, so se poškodbe, ki jih je sprožil gluten, izboljšale. Ko so tem živalim dodali v črevesno floro tudi patogene mikroorga-

nizme *Proteobacteria* (*Helicobacter pylori* in *E. coli*), so se pokazatelji vnetja in občutljivost na gluten takoj sprožili. Te živali so bile bolj občutljive na gluten tudi, ko si jih hranili z antibiotiki (Galipeau et al., 2014). To znanstveno potrjuje trditev, da je reakcija na gluten odvisna od sestave črevesne mikrobiote posameznika.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC** koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Zdrženja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tiskov in Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v ponedeljek, 29. aprila 2019, ob 13. uri

Morda se bo Slapnik, vasica polna poezije, spet prebudil

Princesa med vinogradi in sanjami

Brda so spomladi polna sonca, brstenja in barv. Češnje cvetijo, veter z morja že govori o poletju, nekje, ne prav daleč, lebdi Furlanska nižina. Pokrajina je prelestna. In prav to sliko je z nežnostjo, radovednostjo in neprikritim občudovanjem opazovala bahrajnska princesa Suha bint Abdul Rahman Al Khalifa, ki se je v slovenskih Brdih zadrževala nekaj dni. Obisk, namenjen spoznavanju krajev, pridelkov in prehrabne ponudbe, saj upravlja kraljevska družina večjo verigo luksuznih hotelov. Druga, če hočemo nekoliko bolj skrivnostna in romantična plat obiska, pa je bil ogled pozabljene vasice Slapnik, ki na robu Goriških Brd, nekje pod Korado, sameva in čaka, da se ji bo morda nasmehnila sreča in bo postala prizorišče pomembnega resničnostnega šova.

Nekaj dni pred obiskom princese me kontaktirajo iz skupine Tempo, ki je pobudnica projekta Slapnik. Zaradi tiskovne konference o projektu, na kateri bo prisotna princesa. Vabijo me kot novinarko Novega glasa, pa zaradi spletne strani, ki je prišla na misel prijatelju in je namenjena Slapniku in resničnostnemu šovu. Jaz sem zraven kot soscbrnik, podpornik, prevajalec, predvsem pa, ker se mi zdi ideja vredna pozornosti.

Tako se aprilske sobote s prijateljem Rudijem, kateremu sem predala nalogo, da vse dogajanje ujame v fotoobjektiv, odpraviva iz Idrske doline prek Golega Brda proti Slapniku. Tam naj bi namreč na odprtem potekal prvi del tiskovnega srečanja. Princesa bo prvič spoznala preteklost teh krajev in klic na pomoč razpadajočih kamnitih hiš, ki so bile nekoč prijetni domovi. Pripeljeva se z dobro uro zamude,

sama sem tako predlagala, menda ker sem kot otrok prebrala veliko pravljic in verjamem, da so princese nekaj posebnega. In res so, na prizorišču najdeva kar nekaj avtomobilov, ki pripadajo najrazličnejšim slovenskim medijem,

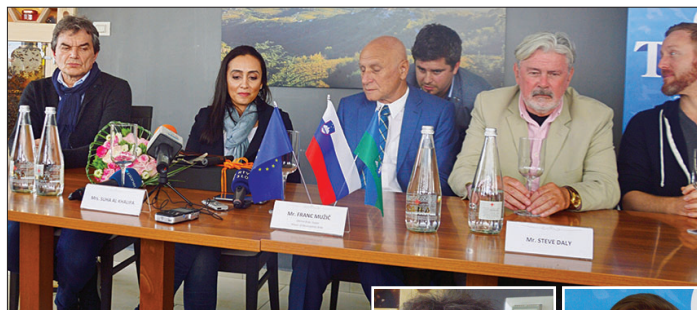

tisku, televizijam in radiu, seveda. Novinarji v gruclah klepetajo, približam se eni izmed skupin in izvem, da princese in skupine Tempo še ni bilo na spregled. Pogledamo se in planemo v smeh. Jaz in novinarka z gozdarji, gorskimi narbrtnikom in majhnim plišastim med-

vedkom na njem. Ko sem se pripravljala na to konferenco, sem kar poklapano pogledovala po omarah. Mislija sem, da bodo vsi kraljevsko "naštirani", dejansko pa so, se zdi, slovenski novinarji v oblačenju praktični in preprosti. No, še dobro, da sem si nadela superge, pomislila.

Da ne bi zapravljala časa, se s prijateljem še enkrat odpraviva po vasi. Odpirava vrata v preteklost, iščeva med kamenjem in ruševinami. Velikokrat sva že bila tu, a vsakič odkrijeva kaj novega. Drobec iz življenja tistih, ki so odšli, ker so verjeli,

da je v mestu življenje lažje, lepše, boljše... Sprašujem se, kako so se potem znašli, tam v mestnem vrvežu, v množici, ki je tako osamljena. Vajeni so bili živeti v strnjem naselju, vajeni so bili sonca in vetra. In pripovedujejo, da je bil Slapnik še do sedemdesetih let prejšnjega stoletja složna in premožna vas. Med ruševinami je vsega, celo priročnik za prvo verzijo Windowsov. Nekje iz osemde-

setih let prejšnjega stoletja. Priča, da vas popolnoma sameva šele kakih trideset, štirideset let. V skoraj porušeni hiši se mimo podrtih tramov prebija do ognjišča s kamnitim dimnikom. Visoko nad nami odprtina, gradnja še zdaj stoji. Občudujeva lepo zložene kamne. Menda je kar zeblo, ko je skozi veliko odprtino na vrhu zapihala burja. In še naprej se potikava, mimo koles, vprežnih jarmov, pozabljenih srajc, čevljev, odprtih omar s praznimi, zaprašenimi steklenicami. Zdi se, kot bi ljudje odšli nenadoma, v naglici, ne da bi utegnili vzeti s seboj skoraj ničesar. Morda so odšli peš in vzeli s seboj le najnujnejše. Morda jih je obljubljeni blišč mestnega življenja tako omamil, da so hoteli pozabiti na preteklost. Slapnik je potem dolga leta sameval. Bršljan je zmagoslavno preraščal stene, okna, vrata ... počasi so se rušili kamniti zidovi. Bilo je samo še vprašanje časa, kdaj bo vas dokončno izbrisana.

Potem je prišla ideja. Skupina Tempo ... Robert pravi, da je bila ideja njegova, živel je v Londonu, pomislil je, da bi vas prenovili v sklopu resničnostnega šova ... Tedaj se je začelo govoriti o BBC-ju, ki je prvi zagrabil za priložnost. Pridružile so se še druge televizijske hiše. Ideja je našla plodna tla, in če bo šlo vse po sreči, manjka namreč še soglasje zadnjih lastnikov glede prodaje, Slapnik ne bo propadel.

Bahrajnska princesa Suha bint Abdul je prišla v Slapnik z več kot enournno zamudo, tako kot se pač za predstavnike kraljevskih družin spodobi. Pripeljala se je s skupino Tempo, zraven sta bila še producent Steve Daly ter režiser Mike L. Murphy. Stavek "predstavljal sem si jo povsem drugačno", bo zvenel sicer zelo banalno, a vendar je tu povsem na pravi mestu. Arabsko princeso sem si predstavljala nekoliko zadržano, oblečeno v razkošna oblačila, ki so seveda nam tuja, ne visoko izobraženo, ženske v tistih krajih izobrazbe niso deležne. Slapnik pa je pozorno in zavzeto opazovala ženska, katere bistvena lepota brez kričavosti in vsiljenih not je sovpadala z zažrtanim, elegantnim nastopom. Inteligentna, umirjena, prijazna. Preprosta in nevsiljiva. Ženska, oseba, ki je lahko le vseč. Princesa se je radovedno sprehodila po zaraščenih ulicah, odklonila je, da bi vstopila v

kaj časa spet sameval. Sploh ne vem, ali nekaj mesecev ali celo leto dni. Dokler pač ne pride do odkupa, dokler ni vse dobrodobero rečeno in izdelano. Potem bodo vas zagradili. Dogajalo se bo. Tu naj bi bilo ob snemanju celo do 150 ljudi, snemalcev, televizijskih delavcev, zidarjev, svetovalcev, gradbenikov ...

Ko odhajam, mi je nekako težko. Ne vem, ali bom še kdaj videla vasio, kjer smo v tišini stikali med ruševinami in odpirali že leta zaprta vrata, da smo v objektiv beležili zvoke preteklosti. Slapnik je poln poezije. Slapnik je poezija, ki bo počasi spolzela mimo kamer svetovnih televizij.

S prijateljem se zapeljeva do hotela Kozana, pri Šmartnem. Tu je vzdušje povsem drugačno in moje superge niso več povsem na mestu. Župan občine Brda sprejema goste, princesa se nekoliko zadržano smehlja, živahen pogovor v slovenščini in angleščini polni dvorano. Midva, ki komaj koga pozna, saj sva edina predstavnika z italijanske strani meje, nekoliko sramežljivo sedeva med novinarje. Medtem briški vinogradniki ob robu potrpežljivo čakajo, da bo konference konec in

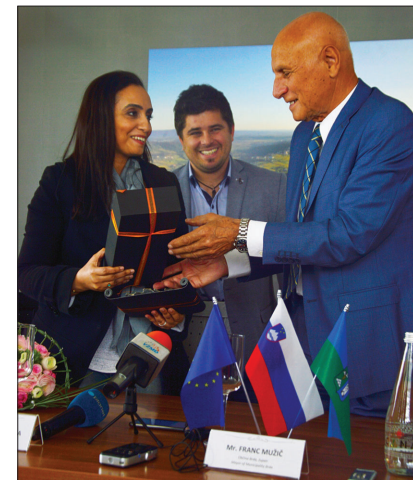
razpadajoče stavbe, kar gibčno pa se je podala prek razvalin. Poslušala je o vasi, skupaj z režiserjem sta se živela v vsako najmanjšo podrobnost. Iščeta letnice, preučujeta vsak kamen posebej, ozirata se po pročeljih, ki jih zaraščata bršljan in bezeg. Že prvi pogled na vas, ki bi rada ponovno zaživela, je v njej vzbudil veliko navdušenje.

Novinarji in novinarke so s fotografiji in kamerami obkrožili princeso Suho. Odgovarjala je v odlični angleščini, z Angležem je namreč tudi poročena, spregovorila je o svojem navdušenju nad Slovenijo, Brdi, ljudmi. Majhna dežela prijaznih, čeprav nekoliko zadržanih ljudi jo je očarala. Menda, vsaj tako pravijo, je v briški kleti prvič v življenju posila vino, sladko rebulo, seveda.

Ernest Škrjanec, sicer pomočnik vodje projekta, ve o princesi povedati, da je preprosta, da ne išče izgovorov, ko gre za zabavo, in da je bila navdušena nad šovom in vasio že takrat, ko ji je producent prvič pripovedoval o njej. "Vov", je rekla takrat, ko je prvič slišala za Slapnik. Enako navdušena je bila, ko je stopila v Brdo. Zamišljena in pozorna je potem prehodila vsako stezico, ob spremstvu mladega domačina Rokka, ki je v odlični angleščini pripovedoval zgodbe iz preteklosti.

To namreč, kar je izvedel od očeta in nonotov. In princesa ga je zvedavo poslušala ..., kot poslušal otrok pravljice. Počasi odhajamo. Slapnik bo ne-

se bo začela pokušnja briškega tekočega bogastva. Na srečo se srečanje kmalu začne, z županovim nagovorom, seveda. Za njim spregovori princesa, iz njenih nasmehov odseva pohvala Brdom in Sloveniji. In pozornost do Slapnika.

Po konferenci se napotimo na teraso. Čeprav smo v Brdih, s prijateljem pijeva odlično doma zvarjeno primorsko pivo. Razmišljam o dogodku, ljudeh, Slapniku. Slapnik je slovenski kapital, ki povedal arhitekt Alessio Princic, ki sicer dela in živi v Vidmu, po rodi pa je Bric. Dejansko je Slapnik bogastvo. Bogastvo lepote in preteklosti. V času, ko nam globalizacija izpodjeda identiteto, je vas, kjer so prisotni popolnoma vsi tukajšnji arhitekturni elementi iz naše preteklosti, živa enciklopedija. Dragulj pač. Upajmo, da bodo znale kamere to posredovati svetu in da bo Slapnik res tudi po obnovi tak, kot je bil pred 100 leti. Vso srečo torej, fantje iz skupine Tempo. Vso srečo Slapnik.

Suzi Pertot
Fotografije: Rudi Paussa

Tokrat o konjih

Dolga krona spet center konjeništv

Tokrat o konjskih športih. Minuli konec tedna je Jahanlo društvo Dolga Krona organiziralo okoli svojega hleva nad Dolino vrsto tekmovanj, in sicer etapo evropskega pokala, državno prvenstvo in trofejo dežel, vse v konjeniški zvrsti trec. V soboto in nedeljo je kljub muhastemu, mestoma deževnemu

linske občine; skupno je trasa merila 24 kilometrov z več kontrolnimi točkami. V nedeljo pa so tekmovalke in tekmovalci (ki v jahanju nastopajo vedno v skupni kategoriji) merili moči še v raznih hodih konj in pa v spretnostnem poligonu po mešani podlagi, ki predvideva preskakovanje ovir, mostičkov, vode in jahan-

C4 prehitel mladega domačega aduta, 19-letnega Patrika Kosmača. Ta pa je s konjem Pittsburghom novi državni prvak, na sklepnem nagrajevanju pa je prišel celo večkrat na svoj račun, saj je osvojil vrsto naslovov, ker še tekmuje tudi v mladinski starostni kategoriji. Dolga Krona je imela na startu tudi več drugih članov in članic. Ob krstnem nastopu na tej ravni, v skupini C2, je nase z mladinskim naslovom opozorila Patrikova vrstnica Marta Kravos.

Dolgoletna stebra Dolge Krone Andrej Kosmač (Patrikov oče) in Irina Počkar tokrat nista tekmovala, sta pa predstavljala dušo organizacijskega stroja. Tekmovanje je spremljal tudi špiker Evgen Ban iz vrst Združenja slovenskih športnih društev v Italiji. Sploh pa sta bila dokajšnja zanimanje za tekmovalne preizkušnje in medijsko kritje dogodkov, ki jim nismo priča ravno vsak dan. V nedeljo sta bila na Dolgi Kroni prisotna tudi vsedržavni predsednik zveze FITETREC ANTE Alessandro Silvestri in podpredsednik deželne odbora olimpijskega komiteja CONI Franco Cipolla. Glede mednarodne udeležbe gre pripisati, da zbirajo posamezniki točke za skupno lestvico evropskega pokala preko sodelovanja na treh tekmah iz koledarja sezone. Zato je na dlani, da se spričo visokih stroškov vsi odločajo zlasti za tista tekmovanja, ki potekajo najbliže domu.

HC

Foto damijon

vremenu, tekmovalo kakih 30 jezdecov, mednarodni pečat so tekmam dali gostje iz Avstrije, Cevalovca in Linza.

Slikovita in posebej zahtevna je bila sobotna preizkušnja v orientaciji, ki je potekala po poteh do-

je v ožinah ter med količki. Tu se najbolje preveri stopnja pripravljenosti konjenika ter usklajenosti med jezdecem in konjem. Pri moških je bil najboljši Avstrijec Friedrich Kriebbaum, ki je v skupnem seštevku kategorije

Dramska družina SKPD F. B. Sedej Števerjan

Prav kmalu na domačem odru nova premiera

Vsi, ki radovedno spremljamo zavzeto in v vedno nova gledališka iskanja zazrto umetniško snovanje Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, se vselej, ko se na obzoru izrisuje nova premierna uprizoritev, sprašujemo, kam bo tokrat zagnane števerjanske ljubiteljske igralce pripeljalo neutrudno raziskovanje neprehojenih izraznih možnosti. Kot nam je že dobro znano, so njihove repertoarne izbire vse prej kot dorečene. Če pogledamo le malo nazaj v pretekle sezone, so nam pred leti postregli s svojevrstno interpretacijo antične Plavtove komedije *Aulularia*, za tem pa z mračno, v skrivnost zavito dramo sodobnega nizozemskega avtorja Rika van den Bosa, *Leto šlagerja*, na raziskovanje katere jih je vodil zelo mlad režiser Tomaž Krajnc. Tudi to gledališko predstavo so z domačega odra ponesli v bližnji in daljne slovenske dvorane in z njo dosegli lepe uspehe in zadoščenja. Za letošnjo novo produkcijo so tekst spet poiskali v sodobni dramski ustvarjalnosti. Tokrat so se podali v francoske umetniške vode. Tako bo prvič v slovenskem jeziku na odru zaživela zbadljiva kome-

dija *Ime*, prosto prirejena po literarni predlogi *Le prénom*, ki sta jo napisala sodobna francoska avtorja in režiserja Matthieu Delaporte in Alexandre de La Patellière. V njej lahkotno, a tudi kritično orisujeta današnjo družbo, ki večkrat kaže dva ali več obrazov. Pod krinko prijaznosti se med sorodniki in prijatelji večkrat skrivajo neizrečene misli in kakšna neprijetna resnica in ljubosumno prikrita skrivnost. O predstavi, ki se v teh zadnjih dneh pred premiero izoblikuje tudi v podrobnostih, smo se pogovorili z režiserko Jasmin Kovic, tudi umetniško vodjo števerjanske Dramske družine. Letos je namreč prav ona spet prevzela režijske vaje in v predstavi bomo videli igralce, ki so oblikovali mračno *Leto šlagerja*, pa še nekatere druge iz mladega, a izkušenega igralskega jedra, pa tudi enega veterana. Zametki nove uprizoritve kot vselej segajo v jesenski čas, ko so bralne in govorne vaje tokrat izjemoma potekale pod vodstvom Janeza Beličiča. Ko pa se je predstava preselila na oder, se je začelo intenzivno postavitveno delo z Jasmin Kovic, ki je zelo zahtevna in

se navadno pikolovsko osredotoča tudi na drobne režijske rešitve, ki bogatijo celoto. Žal, jo pri tem zmeraj preganja čas, ki ga je vedno premalo! Sama nam je zaupala, da so v začetku pravzaprav izbrali neko drugo igro z večjo igralsko

Jakob Leopoli - Vincent in v ozadju Nikolaj Pintar - Pierre

zasedbo, a so morali zaradi zaposlenosti nekaterih igralcev to predstavo prestaviti na prihodnjo sezono. Zelo je sicer vesela, da so se za izvedbo predstave *Ime* spet vrnili nekateri znani obrazi in da tako utrjujejo gledališki ansambel. Zadovoljna je tudi zato, da je končno lahko dobila vlogo Stefania Beretta, ki je pri zad-

njih uprizoritvah zmeraj vskočila v predstave, ker je pač koga nadomeščala. Ta tekst je izbrala, ker ima svež, sodoben humor, primeren za mlado in "starejšo" publiko. "To ni banalna komedija, ima neko vsebino. Je zelo primer- na za starostno dobo naših igralcev in liki so si zelo podobni, pa še sami nastopajoči imajo podoben humor kot ti dramski liki", je razkrila Kovičeva. Izrekla je še pohvalo odrskim tehnikom, ki so v tako malem času postavili sceno, in Snežici Černic, ki je spet pristopila k skupini. Po-

vedala je tudi, da so komedijo *Ime* in srhljivko *Cvetličarna*, ki nastaja v izvedbi Mladinske skupine M+, že predstavili na Gledališki tržnici, ki jo je drugo leto zapored pripravil Koroški deželni teater, in sicer v soboto, 13. aprila, v kulturnem domu v Podgorju pri Slovenj Gradcu. To je lepa pri- ložnost za ljubiteljske skupine

- bilo jih je kakih 40, iz zamejstva sta bili samo števerjanski -, da si lahko izmenjujejo predstave, da nastane neka mreža med ljubiteljskimi gledališči. Na kratko naj povzamemo vsebino nove števerjanske produkcije *Ime*, prizori katere se zvrstijo na domu Pierra in Elisabeth, ki jo ljubkovalno imenujejo Babou. Oba sta profesorja v Parizu in imata dva otroka, Apollin in Myrtile. K sebi na dom sta na tradicionalno maroško večerjo povabila Elisabethinega brata, Vincenta, njegovo ženo, Anno, ki se ukvarja z modo in je kot vedno v zamudi, in samskega prijatelja, pozavnista v simfoničnem orkestru, Clauda. Vincent in Anna pričakujejo otroka in prav Vincentova neokusna šala o izbiri otrokovega imena je vzvod za komični zaplet, ki se stopnjuje do nepričakovanega konca, ki ga seveda ne bomo razkrili. V predstavi nastopajo Marinka Černic (Elisabeth), Jakob Leopoli (Vincent), Ilaria Bergnach (Francoise), Stefania Beretta (Anna), Nikolaj Pintar (Pierre), Tadej Lukman (Claude), Zvonko Simčič (dostavljalec pic in zdravnik 2) ter Martin Komjanc (zdravnik 1). Kot po navadi je Kovičeva poleg režije poskrbela tudi za sodobno in funkcionalno scenografsko podobo predstave, ki so jo po njenih navodilih izdelali Niko Di Battista, Evgen Komjanc in Bernard Terpin. K Dramski družini se je po krajšem premoru vrnila Snežica Černic, ki je tudi tokrat, kot ji je lastno, natančno

in premišljeno odbrala kostume in za to uporabila kar nekaj časa in prevozila nekaj kilometrov, da bi ugodila režiserkinim željam. Mlademu Danielu Peteaniju so zaupali oblikovanje luči, Karin Maligoy pa tehnično asistenco. Katji Dorni je bila tudi tokrat poverjena naloga šepetanke. Marsikaj je zašila šivilja Irene Grusovin.

Naj spomnimo, da je organizaciji vodja Dramske družine F. B. Sedej Jakob Leopoli, tehnični pa Janez Terpin.

Premiera predstave Ime bo v petek, 10. maja 2019, ob 20.30 v Sedejevem domu v Števerjanu, na odru, ki ima po zaslugi župnika Marijana Markežiča nov lesen pod. Prva ponovitev bo v isti dvorani v soboto, 11. maja 2019, ob 20.30 kot uvod v letošnji abonmajski niz gledaliških predstav *Gledališče na ocvrtem*, o katerem pišemo posebej.

Naj ob koncu povemo, da se na novo premiero pripravlja tudi Mladinska skupina M+. S svojo režiserko Patrizio Jurinčič Finžgar, članico igralskega ansambla SNG Nova Gorica, bodo uprizorili srhljivko *Cvetličarna*, prosto povzeto po literarni predlogi *Male prodajalne groze* H. Ashmana in A. Menkena. V slovenski jezik je delo prevedla Desa Muck. Premiera bo v nedeljo, 19. maja 2019, ob 20. uri, prva ponovitev pa v ponedeljek, 20. maja, ob 20. uri v sklopu abonmaja *Gledališče na ocvrtem*.

Iva Koršič

Kakšno prihodnost ima naša Zamlja?

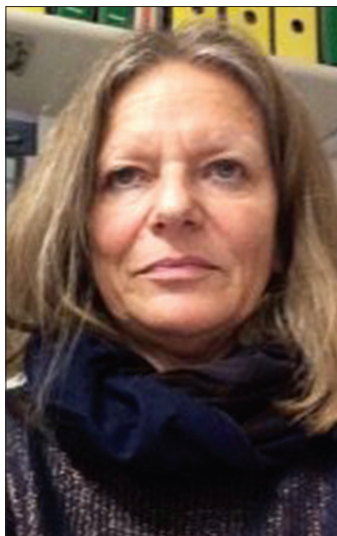
O plastiki v morju in še o ...

V petek, 22. 3. 2019, je bilo v naravoslovnem muzeju v Gorici predavanje profesorice Marie Cabrini, ki stanuje v Gorici in je biologinja ter članica združenja European Countries Biologists Association. Od leta 1985 do 2005 je bila raziskovalka v biološkem morskem laboratoriju v Trstu. Od leta 2005 je glavna raziskovalka v zavodu oceanografije in geofizike. Odgovorna je v zavodu za nacionalne in mednarodne projekte. Poučuje tudi na več tečajih o ekologiji in morski klimi, pred leti je začela preučevati nove vire energije za pridobitev biomase in odstranitev ogljikovega dioksida. Sodelovala je v številnih mednarodnih delavnicah, je tudi predsednica odbora Planceton italijanskega društva morske biologije. Na goriškem predavanju je govorila o problemu plastike v morju. Približno 70 % zemeljske površine je prekrite z vodo. Kje so odpadki v morju? Vse povsod, pravi biologinja. Na vsakem kvadratnem kilometru morja plava več sto tisoč kosov plastičnih odpadkov. V vseh oceanih dobimo t. i. otoke odpadkov, v glavnem plastičnih (85 %), ki plavajo na površju in jih prenaša morski tok. Ti otoki so ogromni, vsak doseže približno 900 tisoč kvadratnih kilometrov. Tudi v Jadranskem morju že nastajajo taki manjši plastični otoki. V glavnem plastika pride v morje po rekah, ki se vanj izlivajo. Če voda vsebuje strupene snovi ali nevarne mikroorganizme, lahko rastline in živali zbolijo in celo umrejo. Kadar se onesnaževanje vode pojavi v velikem obsegu, lahko odmrje veliko število rib, ptic... Gotovo pa ni ravno vabljivo gledati onesnažene reke, jezera in morja. Onesnaženje vod je problem vsega sveta, tudi v Italiji so reke in jezera polni plastike, ki se izteka skupaj s tokom v Jadransko ali Tirensko morje. Večji del plastike prihaja v reke

iz odpadnih vod (WC, kopalnice itd.). 20 % plastike prihaja v morje zaradi nemarnih turistov, ki jih mečejo na plažo ali v morje, npr. s čolnov. 33 % vse plastike pa prihaja v morje iz industrijskih obratov. Raziskovanje o teh odpadkih se je začelo šele pred kratkim, vendar imamo že jasne podatke o potovanju plastičnih delcev. Plastika se v morju razkrajja, lahko jo pogoltnjejo ribe, tako preidejo plastični delci v njihov želodec ali celo celico. Ribe ali druga morska bitja večkrat zamenjajo plastične vrečke za meduze ali plastične delčke za plankton in vse to požrejo. Kako to, da je toliko plastike? Zato, ker je veliko plastičnih izdelkov. Plastika je poceni material, je uporabljen na več področjih, je odporen. Plastiko so začeli uporabljati leta 1850 v filmski industriji; izdelovali so filmske trakove. Nadaljevali so jo uporabljati v dvajsetem stoletju za razne predmete. Danes se uporablja največ plastike za embalažo, kar 40 %. Najbolj nevarna je t. i. mikroplastika, to je plastika v prahu, v manjših delcih, kot je celica. Tudi morske ptice prenašajo plastične delce iz enega kraja v drugega. Delci mikroplastike se lahko zaradi svoje majhnosti prenašajo z vodo med različnimi ekosistemi in vstopajo v prehranjevalno verigo, s čimer ogrožajo prav vsa živa bitja. Ti delci so lahko zelo ostri in lahko poškodujejo tudi prebavne trakte. Plastični delci ogrožajo naša morja. Vsako minuto okoli 15.000 kilogramov plastičnih odpadkov gre v ocean! To ima resne posledice za življenje in preživetje številnih ljudi. Kaj lahko naredimo, da zaustavimo širjenje plastike v rekah in morju? Države oz. občine lahko s tem seznanijo prebivalce. Država ima dolžnost zaščititi in zahtevati od vsakega posameznika, tudi od vsakega podjetja, da ne sme izlivati plastičnih odpadkov v reke. Že v šolah bi morali učenci biti s

tem stalno seznanjeni in rabiti čim manj plastičnih izdelkov. Ker se največji del plastike uporablja pri embalaži, bi morali odpraviti tudi to. V Angliji in Nemčiji obstajajo veleblagovnice, ki so odstranile skoraj vso plastično embalažo. In pri nas? Problem plastike je še dodatna težava današnjega časa, saj je znano, da se naša atmosfera prehitro segreva in da bo to segrevanje že v nekaj desetletjih prineslo katastrofalne posledice, če ne bomo hitro kaj ukrenili. Že leta 2007 je zavod IPCC (Intergovernmental Panel of Climate Change), ki povezuje vse znanstvenike sveta, izjavil, da je "segrevanje podnebne sistema nedvoumno, kot je zdaj razvidno iz opazovanj povečanja svetovnih povprečnih temperatur zraka in oceanov, razširjenega taljenja snega in ledu ter naraščajoče svetovne morske gladine". Vsi znanstveniki so si na jasnem in noben resen znanstvenik ne bi smel trditi obratno. Če tako dela, se za njegovo lažjo skriva kaj drugega. Zato ne razumem, kako to, da lahko gospa Suzi Pertot piše v svojem članku, da so znanstveniki drugega mnenja. Sicer ona navaja samo enega, to je Mišo Alkaja z Inštituta Jože Štefan. L. 2004 je skupina skeptičnih znanstvenikov objavila, da meritve temperature troposfere ne ustrezajo napovedi modela globalnega segrevanja ozračja. Kmalu se je izkazalo, da ni povsem tako oz. da je pravzaprav ravno obratno: rezultati skeptičnih znanstvenikov so temeljili na napačni interpretaciji in kalibraciji satelitskih meritev, celotna zgodba pa se je izkazala za enega večjih "fiaskov" "skeptične klimatologije". Članek Pertotove z dne 4. 4. 2018 z naslovom *Deklica svetovnega trenda* ima vrsto ponavljanj (npr. jezna Greta, več kot desetkrat..., menda..., baje...), nesmiselnih stavkov,

nepravilnosti, osebnih depresivnih izbruhov, ki ne spadajo v pozitivno komunikacijo edinega slovenskega tednika na Goriškem. Tak pisec se mora iskreno zazreti vase in se vprašati, zakaj mora zlivati ves svoj gnev v javnost, češ da ga vidi na obrazu šestnajstletnice, a v resnici tiči v njegovi podzavesti. Pertotova pravi, da o Greti "vemo le malo, sploh ne vemo, ali in koliko hodi v šolo, kdo jo podpira pri njenih protestih..." ". Potem pa navaja ugotovitve, ki si jih je sama izmislila, kot da so resnične. Nadalje piše, da je deklica "postala simbol, ki bi ji po mnenju političnih lobijev morali mi verjeti..." " O katerih lobijih je tu govor? Ali niso največji lobiji prav naftne

družbe, ki čakajo le, kako utišati in ovreči novice o globalnem segrevanju. O tem poroča med drugimi tudi Big Oil's Real Agenda on Climate Change (Agenda o podnebnih spremembah), po katerem so družbe ExxonMobil, Royal Dutch Shell, Chevron, BP and Total po podpisu pariškega sporazuma vložile milijardo dolarjev, tudi pod pritiskom, da zaščitijo in razširijo svoje dejavnosti na fosilna goriva, ker so razumeli, da se pozornost javnosti preusmerja v nujnejše ukrepe na področju podnebnih sprememb. To so ukrepi, ki bi seveda zmanjšali doprinos toplogrednih plinov v ozračje. Avto je danes skoraj neobhodno potreben za vsakdanje življenje, saj ga ima na Zahodu skoraj vsaka odrasla oseba. Večja prilagodljivost, mobilnost, prihranek časa, pa tudi udobje in

navada so razlogi, ki nas usmerjajo v lastna prevozna sredstva. Toda tako pojmovanje ima tudi negativno stran: veliko onesnaževanje okolja zaradi onesnaževanja zraka. Dalje pravi Pertotova, da "Zemlji zdaj ni nič posebno hudega, pomladi, poletja, zime so taki, kot so bili v času naše mladosti, sonce sije... ekstremnih dogodkov, pravi ortodoksna znanost, se nam v resnici v prihodnjih letih ni treba bati"??? Ampak, o kateri ortodoksni znanosti govori Pertotova? In da so poletja, zime itd. taki, kot so bili v času naše mladosti? Če misli s tem, da je sonce na nebu vidno podnevi in luna ponoči, se z njo strinjam. Vendar se mi ne zdi, da so letni časi vedno enaki. Kaj ne spremlja skrajne podnebne dogodke? Kaj ni slišala o tem, kar se dogaja v zadnjih petdesetih letih na primer v visokih gorah, kjer so sunki vetra preseglji 220 kilometrov na uro? Kaj podobnega se je seveda dogajalo tudi v preteklosti in ledena doba oziroma segreta atmosfera se je že pojavila v arhaičnih dobah. Nevarnost pa ne nastaja zaradi segrevanja ali ohlajanja Zemlje, ki je že dosegla tudi višjo temperaturo, ampak zaradi hitrosti, s katero se pojavlja ta fenomen, ki ga toplogredni plini v atmosferi vedno bolj pospešujejo. Znanstveniki nas opozarjajo, da velik problem nastane, ko se segrevanje zemeljske atmosfere pojavi v krajši dobi, recimo v dobi 50-100 let. Zemlja sama in bitja, ki živijo na njej, se temu ne morejo prilagoditi v tako kratki dobi in zato lahko nastanejo tako velike katastrofe. Mislim, da na to problematiko moramo gledati optimistično, se pošteno vprašati o svojih vsakdanjih navadah, če so še primerne ali ne, če sledijo smernicam dobrih praks za zaščito okolja, saj le skupaj bomo dosegli, da bodo tudi naši otroci, vnuki in pravnuki lahko živeli in sanjali o svoji pomladi tako nasmejana, kot pravi gospa Pertotova, da je bila nasmejana njena.

Karlo Nanut